

8-

KALENDARZ INFORMATOR

1947

„Proletariusze wszystkich krajów łączcie się”

KALENDARZ INFORMATOR

NA ROK

1947

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza”
Warszawa 1946.

Czas. 5166/1947

Redaktor „Kalendarza Informatora” — Jan Mulak,
współautorzy: Krzysztof Dunin-Wasowicz, Teofil Głowacki,
dr Zygmunt Gross, dr Julian Hochfeld, mgr Tadeusz Jabłoński,
Jan Mulak, Władysław Rudnicki, mgr Marian Rybicki,
dr Bronisław Wieczorkiewicz, Kazimierz Wojciechowski,
mgr Tadeusz Wurzel, mgr Mieczysław Zawadka.

K 1022/61/1

ROK UCHWALENIA KONSTYTUCJI

Rok 1947 w życiu warstw pracujących Polski stanowi punkt zwrotny. Radykalne przemiany nakreślone w Manifestie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, realizowane w latach 1944-46 zostają podsumowane i usystematyzowane w nowej ustawie konstytucyjnej, uchwalenie której jest głównym zadaniem Sejmu wybranego dnia 19 stycznia 1947 roku.

Polska z okresu tymczasowości przechodzi w roku 1947 w okres pełnego działania konstytucyjnego.

Polska Partia Socjalistyczna wchodzi w roku bieżącym w 55 rok swej działalności i służby dla Niepodległości Wolności i Socjalizmu. 55 lat doświadczeń, walki i poszukiwania dróg dla zwycięstwa zasady pełnej sprawiedliwości społecznej i wolności narodu, daje Polskiej Partii Socjalistycznej wielką pewność co do słuszności drogi, na której znajduje się niezmiennie od przeszło pół wieku.

Ale nie tylko wkład krwi i trudu setek tysięcy bojowników o Niepodległość i Socjalizm decyduje o pozycji Polskiej Partii Socjalistycznej w życiu Państwa Polskiego. Codzienny wysiłek każdego socjalisty, dla którego sprawa realizacji socjalizmu nie jest już hasłem dalekiej przyszłości, ale zagadnieniem codziennej praktyki na wszelkich odcinkach życia: społecznego, administracyjnego czy gospodarczego, jest najlepszą legitymacją wkładu ruchu socjalistycznego w dzieło przebudowy i odbudowy Polski.

Zarówno chlubna przeszłość jak i bieżący wysiłek i postawa socjalizmu polskiego powodują olbrzymie sympatie w społeczeństwie dla PPS. Sympatie te nie mogą być roztrwonione. Szeregi już przekonanych sympatyków winny znaleźć się wewnątrz Partii i z kolei powinno być prze-

prowadzone nowe natarcie ideowe dla zdobycia nowych kręgów sympatyków, dla rozszerzenia zasięgu wpływu demokracji polskiej.

Do dnia 1 stycznia 1947 r. PPS realizowała hasło „Partii półmilionowej”. Rok 1947 musi stać się rokiem wypełnienia zadania postawionego przed PPS przez przewodniczącego CKW PPS tow. Edwarda Osóbkę-Morawskiego ZBUDOWANIA PARTII MILIONOWEJ. Silna PPS jest gwarancją właściwej drogi narodu polskiego od demokracji społecznej do socjalizmu. Silna PPS może również zapewnić pełną realizację fundamentalnej zasady jednolitego frontu partii robotniczych i sojuszu robotniczo-chłopskiego.

„Kalendarz Informator” opracowany przez Wydział Polityczno-Propagandowy CKW PPS będzie dużą pomocą dla socjalisty polskiego przy systematyzowaniu i uzupełnianiu najniezbędniejszych wiadomości społecznych i politycznych. Dla olbrzymich rzesz nowowstępujących w szeregi PPS będzie on pierwszym elementarzem socjalizmu.

Wydanie niniejsze dalekie jest od doskonałości. Dlatego redakcja „Kalendarza Informatora” prosi o nadsyłanie uwag krytycznych na adres: Warszawa, ul. Ign. Daszyńskiego 18, CKW PPS. Uwagi te będą wykorzystane przy redagowaniu kalendarza na rok przyszły.

WYDZIAŁ
POLITYCZNO-PROPAGANDOWY
CKW-PPS

DNI ŚWIĄTECZNE

Dni, oprócz niedziel, uznane ustawowo za świąteczne, wolne są od pracy.

ROK 1947.

- 1 stycznia, środa — Nowy Rok.
- 6 stycznia, poniedziałek — Trzech Króli.
- 6 kwietnia — Poniedziałek Wielkanocny.
- 1 maja, czwartek — Święto Pracy.
- 3 maja, sobota — Rocznicą Konstytucji 3 Maja.
- 9 maja, piątek — Święto Zwycięstwa (Rocznicą zakończenia wojny 1939-45.).
- 15 maja, czwartek — Wniebowstąpienie Pańskie.
- 26 maja, poniedziałek — II dzień Zielonych Świąt (Zesłanie Ducha Św.).
- 5 czerwca, czwartek — Boże Ciało.
- 22 lipca, wtorek — Święto Państwowe (Rocznicą ogłoszenia Manifestu PKWN).
- 15 sierpnia, piątek — Wniebowzięcie N. M. P.
- 1 listopada, sobota — Wszystkich Świętych.
- 8 grudnia, poniedziałek — Niepokalane Poczęcie N.M.P.
- 25 grudnia, czwartek — Boże Narodzenie.
- 26 grudnia, piątek — II dzień Bożego Narodzenia, (Św. Szczepana). (Dalsze dwa ustawowe święta: 2 lutego, Matki Boskiej Gromnicznej i 29 czerwca, Św. Piotra i Pawła wypadają w r. 1947 w niedziele).

WAŻNIEJSZE DATY DEMOKRATYCZNEJ POLSKI

- 3. 5. 1791 Konstytucja Trzeciego Maja.
- 7.11. 1918 Utworzenie Rządu Lubelskiego — Daszyński.
- 17. 3. 1921 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
- 1. 1. 1944 Powstanie Krajowej Rady Narodowej.
- 22. 7. 1944 Manifest P. K. W. N.
- 1. 1. 1945 Powstanie Tymczasowego Rządu R. P.
- 20. 6. 1945 Utworzenie Rządu Jedności Narodowej.

DATA	NOTATKI
------	---------

- 1916 Tajny zjazd PPS w Piotrkowie.
- 1942 Powstanie Polskiej Partii Robotniczej (PPR)
- 1943 Zerwanie „Polskich Socjalistów” ze Zw. Walki Zbrojnej (ZWZ)

Środa 1 N. Rok Mieczysława	
Czwartek 2 Makarego	
Piątek 3 Genowefy, Daniela	
Sobota 4 Eugeniusza	

DATA	NOTATKI
Niedziela 5 Telesfora, Emiliana	Wsch. 8.10 — zach. 16.00
Poniedziałek 6 Trzech Króli	
Wtorek 7 Lucjana i Jullana	
Środa 8 Seweryna op	
Czwartek 9 Jullana i Baz	
Piątek 10 Wilhelma, Agatona	
Sobota 11 Honoraty	

DATA	NOTATKI
Niedziela 12 Arkadiusza i Mod.	Wsch. 8.07 — zach. 16.10
Poniedziałek 13 Weroniki Głafiry	
Wtorek 14 Feliksa. Eufrozyny	©
Środa 15 Pawła Pustelnika	
Czwartek 16 Marcelego pap.	
Piątek 17 Antoniego, Mariana	
Sobota 18 Katedry św. Piotra	

DATA	NOTATKI
Niedziela 19 Mariusza i Marty	Wsch. 8.01 — zach. 16.21
Poniedziałek 20 Fabiana i Sebast.	
Wtorek 21 Agnieszki panny	
Środa 22 Wincentego i Anastaz.	
Czwartek 23 Zaślubiny N.M.P.	
Piątek 24 Tymoteusza b. m.	
Sobota 25 Nawróc. św. Pawła	

DATA	NOTATKI
Niedziela 26 Polikarpa b. m.	Wsch. 7.52 — zach. 16.34
Poniedziałek 27 Jana Złotoustego	
Wtorek 28 Juliana i Walerego	
Środa 29 Franciszka Salezego	
Czwartek 30 Martyny p. m.	
Piątek 31 Jana Bosko, Piotra	

- 1 — 1892 Ukazał się w Krakowie pierwszy nr. „Naprzodu” (organ PPS)
- 1 — 1944 Powstała w W-wie Krajowa Rada Narodowa — podziemna reprezentacja Polski

Styczeń

- 3 — 1870 Urodził się Herman Lieberman.
- 3 — 1891 Ukazał się I numer „Gazety Robotniczej”, polskiego pisma socjalistycznego w zab. pruskim.
- 3 — 1946 Ustawa Rządu Jedności Narodowej o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej.
- 5 — 1919 Zamach dokonany przez Sapiechę i płk. Januszajtisa na członków Tymczasowego Rządu Ludowego.
- 7 — 1901 Urodził się Stanisław Dubois.
- 16 — 1893 Pierwsza podróż emisariusza Zw. Zagr. Socjal. Polskich (ZZSP) St. Mendelsohna do kraju, mająca na celu zjednoczenie sił socjalistycznych i przeniesienie na grunt krajowy uchwał i programu paryskiego.
- 19 — 1944 Gestapo likwiduje drukarnię RPPS na Żoliborzu
- 32 — 1863 Wybuch Powstania Styczniowego — Dekret o uwłaszczeniu włościan i zniesieniu pańszczyzny.
- 22 — 1905 „Krwawa niedziela” zwana też „gaponadą” w Petersburgu. Oddziały strzegące rezydencji cara strzelają do robotników rosyjskich.
- 28 — 1886 Stracenie w cytadeli warszawskiej przywódców pierwszej w Polsce socjalistycznej partii „Proletariat”: Bardowskiego, Kunickiego, Ossowskiego, Pietrusińskiego.
- 28 — 1905 PPS ogłasza strajk powszechny w Królestwie Polskim na znak solidarności z proletariatem rosyjskim.
- 29 — 1905 Tzw. „Krwawa niedziela” — policja i wojsko zła tłumia strajk powszechny robotników polskich.
- 30 — 1933 Przewrót hitlerowski w Niemczech.
- 31 — 1892 I Zjazd socjalistyczny Galicji i Śląska we Lwowie. Powstanie partii socjal-demokratycznej, która potem przyjęła nazwę PPS-D Galicji i Śląska.

Luty

- 1893 Powstaje PPS w zaborze rosyjskim w wyniku uchwał Zjazdu Paryskiego.

Sobota	
1	
Ignacego b. m.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 2 M. B. Gromniczej	Wsch. 7.42 — zach. 16.46
Poniedziałek 3 Błażeja b. m.	
Wtorek 4 Andrzeja, Weroniki	
Środa 5 Agaty p. m.	
Czwartek 6 Doroty, Tytusa	
Piątek 7 Romualda op.	
Sobota 8 Jana z Matty	

DATA	NOTATKI
Niedziela 9 Apolonii p. m.	Wsch. 7.30 — zach. 17.00
Poniedziałek 10 Scholastyki p.	
Wtorek 11 M. B z Lourdes	
Środa 12 Eulalii p. m.	
Czwartek 13 Katarzyny	
Piątek 14 Walentego	
Sobota 15 Faustyna i J.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 16 Jullanny p. m.	Wsch. 7.16 — zach. 17.13
Poniedziałek 17 Floriana bisk.	
Wtorek 18 Symeona	
Środa 19 Popielec-Konrada	
Czwartek 20 Leona	
Piątek 21 Eleonory, Feliksa	
Sobota 22 Kat. św. Piotra	

DATA	NOTATKI
Niedziela 23 Piotra i Damiana	Wsch. 7.02 — zach. 17.26
Poniedziałek 24 Macieja apostoła	
Wtorek 25 Zygryda, Wiktora	
Środa 26 Aleksandra b.	
Czwartek 27 Gabriela	
Piątek 28 Romana op.	

1 — 1899 Ukazał się pierwszy numer pisma „Promień” we Lwowie, wokół którego skupiła się młodzież postępową Galicji.

1 — 1944 Zamach na Kutschere.

Luty

- 1 — 1935 Śmierć Bolesława Limanowskiego, nestora socjalizmu polskiego.
- 2 — 1937 XXIV Kongres PPS w Radomiu uchwala program Partii, który przeszedł do historii pod nazwą programu radomskiego.
- 2 — 1943 Klęska Niemiec pod Stalingradem.
- 3 — 1857 Zmarł St. Worcel (ur. 1799 r.), jeden z pierwszych socjalistów polskich.
- 5 — 1849 Zniesienie władzy świeckiej papieża.
- 7 — 1945 Pierwszy numer „Robotnika“ w Łodzi.
- 8/9 — 1904 Wybuch wojny rosyjsko-japońskiej.
- 9 — 1919 Posiedzenie pierwszego w niepodległej Polsce — sejmu
- 11 — 1945 Uruchomienie radiostacji Warszawy.
- 12 — 1809 Urodziny Karola Darwina.
- 12 — 1934 Szytzbund austriacki wystąpił zbrojnie przeciwko faszystom. Na ulicach Wiednia poleła się krew robotnicza.
- 13 — 1883 Odezwa „Proletariatu“ protestująca przeciwko zarządzeniu o policyjno-lekarskiej rewizji robotnic fabrycznych.
- 21/22 — 1900 Wyśledzenie przez żandarmerię carską drukarni „Robotnika“ w Łodzi.
- 22 — 1861 Pięciu poległych na ulicach Warszawy.
- 24 — 1848 Wybuch rewolucji we Francji. Początek Wiosny Ludów.

Marzec

- 1891 Ignacy Daszyński założył pierwszą socjalistyczną organizację we Lwowie w postaci oświatowo-zapomogowego stowarzyszenia „Sila”.
- 1919 Pierwsza ogólnokrajowa konferencja polskich związków zawodowych.
- 1943 II Zjazd „Polskich Socjalistów” Uchwalenie programu. Przyjęcie nazwy Robotnicza Partia Polskich Socjalistów (RPPS). Przewodniczący — tow. Gajewski, z-ca St. Chudoba, sekretarz — T. Głowacki, skarbnik — E. Osóbka-Morawski, kier. wojskowy — J. Mulak.
- 1943 Utworzenie Milicji Ludowej RPPS kmd.-kpt. „Antek” — Władysław Andrzejczak.

Sobota

1

Albina, Anton.

DATA	NOTATKI
Niedziela 2 Agnieszki księżn.	Wsch. 6.47 — zach. 17.39
Poniedziałek 3 Kunegundy	
Wtorek 4 Kazimierza kr.	
Środa 5 Euzebiusza, Adriana	
Czwartek 6 Wiktora	
Piątek 7 Tomasza z Akwinu	②
Sobota 8 Wincentego Kadł.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 9 Franciszka Rz.	Wsch. 6.31 — zach. 17.52
Poniedziałek 10 40 męczenników	
Wtorek 11 Konstantego	
Środa 12 Grzegorza Wielk.	
Czwartek 13 Krystyny panny	
Piątek 14 Matyldy, Leona	€
Sobota 15 Klemensa	

DATA	NOTAŃKI
Niedziela 16 Święta Hilarego bisk.	Wsch. 6.15 — zach. 18.04
Poniedziałek 17 Gertrudy, Pat.	
Wtorek 18 Edwarda kr.	
Środa 19 Józefa Obl. N. M. F	
Czwartek 20 Aleksandry	
Piątek 21 Benedykta op.	
Sobota 22 Bazylego	①

DATA	NOTATKI
Niedziela 23 Katarzyny, Wikt	Wsch. 5.58 — zach. 18.17
Poniedziałek 24 Gabriela	
Wtorek 25 Zwłastow. N. M. P.	
Środa 26 Emanuel, Dyzmy	
Czwartek 27 Jana Damasc.	
Piątek 28 Jana Kapistrana	
Sobota 29 Eustachego	3

DATA	WSPOMNIENIA
Niedziela 30 Anieli wdowy	Wsch. 5.42 — zach. 18.29
Poniedziałek 31 Balbiny panny	
8 — 1917	Wybuch rewolucji w Rosji.
8 — 1906	Strajk powszechny w Warszawie (z powodu pogrzebu bojowców).
11 — 1917	Wojska rosyjskie w Petersburgu przechodzą na stronę rewolucji. Rozwiązanie Dumy.
12 — 1917	Ukonstytuowanie się Rady Delegatów Robotniczych w Petersburgu.
14 — 1881	Na mocy uchwały Centr. Kom. Partii „Narodna Wola“, zabity został przez Polaka St. Hryniewieckiego car Aleksander II.
14 — 1883	Umarł Karol Marx, twórca socjalizmu naukowego.
15 — 1917	Utworzenie Tymczasowego Rządu w Petersburgu. Abdykacja Mikołaja II, ostatniego cara Rosji.
15 — 1931	Zjednoczenie ruchu ludowego. (Wyzwolenie, Str. Chłopskie, Piast).
17 — 1832	Założono w Paryżu Polskie Towarzystwo Demokratyczne.
17 — 1921	Uchwalenie pierwszej konstytucji — Odrodzonej Polsce.
19 — 1848	Wybuch rewolucji marcowej w Berlinie.
19 — 1921	Podpisanie w Rydze traktatu pokojowego polsko-sowieckiego. W rokowaniałch pokojowych brali między innymi udział: Norbert Barlicki i Feliks Perl z PPS.
20 — 1921	Plebiscyt na Górnym Śląsku.
28 — 1871	Początek Komuny Paryskiej.
31 — 1900	Pierwszy numer „Naprzodu“, jako dziennika.

Kwiecień

- 1919 Powołano do życia Robotniczy Wydział Wychowania Dziecka i Opieki nad Nim (późniejsze RTPD).
- 1942 Organizacja Polskich Socjalistów (PS) wydaje podziemnego „Robotnika”.

Wtorek	
1	
Teodory, Hugona	
Środa	
2	
Franciszka & Paulo	
Czwartek	
3	
W. Czwartek	
Piątek	
4	
W. Piątek	
Sobota	
5	
W. Sobota	

DATA	NOTATKI
Niedziela 6	
Zmartw. Chrystusa P.	Wsch. 5.25 — zach. 18.41
Poniedziałek 7	
Poniedz. Wielkanocny	
Wtorek 8	
Dionizego	
Środa 9	
Marii Kleofas.	
Czwartek 10	
Ezechiela	
Piątek 11	
Leona pap.	
Sobota 12	
M. B. Bolesnej, Wiktora	

DATA	NOTATKI
Niedziela 13 Hermenegildy	Wsch. 5.09 — zach. 18.54
Poniedziałek 14 Justyna	
Wtorek 15 Anastazji m.	
Sroda 16 Benedykta	
Czwartek 17 Bogumila	
Piątek 18 Tymona m.	
Sobota 19 Sulpicjusza	

DATA	NOTATKI
Niedziela 20 Agnieszki panny	Wsch. 4.54 — zach. 19.06
Poniedziałek 21 Anzelma biskupa	
Wtorek 22 Sotera	
Środa 23 Wojciecha, Jęrzego	
Czwartek 24 Fidelisa, Egberta	
Piątek 25 Marka Ewangelisty	
Sobota 26 M. B. Dobrej Rady	

DATA	NOTATKI
Niedziela 27 Teofila, Piotra K.	Wsch. 4.39 — zach. 9.18 ☾
Poniedziałek 28 Pawła od Krzyża	
Wtorek 29 Piotra m., Hugona	
Środa 30 Katarzyny, Zofii	

- 3 — 1896 Urodził się Stefan Okrzeja.
- 3 — 1888 Zmarł Bolesław Czerwieński, autor „Czerwonego Sztandaru“.
- 3 — 1945 Wyzwolenie Gdańska.
- 7 — 1893 „Przedświt“ staje się organem Związku Zagran. Socjal. Polskich.
- 7 — 1943 RPPS i Komenda Obrońców Polski tworzą Polską Armię Ludową.
- 10 — 1870 Urodził się Włodzimierz Lenin.
- 11 — 1876 Pierwsza demonstracja socjalistów w Petersburgu.
- 12 — 1871 Dekret Komuny równa w prawach dzieci ślubne i nieślubne.
- 15 — 1927 Zmarł Feliks Perl (Res), naczelny redaktor „Robotnika“, członek konferencji paryskiej 1892 r.

Kwiecień

- 15 — 1943 Powstanie I Dywizji (m. T. Kościuszki).
- 17 — 1794 Powstanie w Warszawie pod wodzą szewca Kilińskiego.
- 21 — 1857 Pierwsza na świecie demonstracja pod hasłem ośmiodzinnego dnia pracy w Melbourne w Australii.
- 21 — 1901 Oświadczenie międzynarodowego biura socjalistycznego w Brukseli wyraża solidarność z polskimi i rosyjskimi rewolucjonistami w walce z rządem carskim.
- 22 — 1943 Powstanie w Ghetcie Warszawskim.
- 23 — 1935 Uchwalenie sanacyjnej konstytucji kwietniowej.
- 23-27— 1919 XVI Zjazd Połączony Partii w Krakowie, na którym nastąpiło połączenie PPS b. zaboru pruskiego, PPSD Galicji i Śląska, oraz PPS b. zaboru rosyjskiego w jedną Polską Partię Socjalistyczną. W miejsce dawnego Centr. Kom. Robot. (CKR) został wybrany Centr. Kom. Wykonawczy (CKW).
- 24 — 1883 Pierwszy większy strajk w Polsce. (Żyrardów).
- 24 — 1906 Wykradzenie 10 więźniów z Pawlaka.
- 26 — 1871 Urodził się Feliks Perl. (RES)
- 28/29— 1946 Pierwszy powojenny Zjazd Akademickiej Młodzieży Socjalistycznej, na którym został reaktywowany Związek Niezależnej Młodzieży socjalistycznej (ZNMS).
- 29 — 1900 Manifestacja uliczna PPS w Alejach Ujazdowskich w Warszawie — tzw. „bitwa pod Sans-Souci“, w której doszło do starcia robotników warszawskich z policją i wojskiem.

Maj

- 1916 Warszawski strajk tramwajarzy, pod kierownictwem PPS.
- 1922 Pierwszy Zjazd Akademickiej Młodzieży Socjalistycznej w Warszawie. Utworzenie Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej.
- 1942 Rozmowy połączeniowe między organizacją PS a WRN. Mediator Z. Żuławski.

Czwartek 1 Święto Pracy	
Piątek 2 Zygmunta, Anast.	
Sobota 3 Konstytucja 3 Maja	

DATA	NOTATKI
Niedziela 4 Florian, Moniki	Wsch. 4.25 — zach. 19.30
Poniedziałek 5 Plusa V, Anioła	
Wtorek 6 Jana w Oleju	
Środa 7 Domiceli i Eufrozyny	
Czwartek 8 Stanisława bisk.	
Piątek 9 Grzegorza z Naz.	
Sobota 10 Izydora	

DATA	NOTATKI
Niedziela 11 Mamerta, Franciszka	Wsch. 4.12 — zach. 19.42
Poniedziałek 12 Pankrac., N. M. P.	
Wtorek 13 Serwacego, Jana	©
Środa 14 Bonifacego	
Czwartek 15 Wniebowst. Pańs.	
Piątek 16 Andrzeja Boboli	
Sobota 17 Paschalisa, Brunona	

DATA	NOTATKI
Niedziela 18 Feliksa, Eryka	Wsch. 4.01 — zach. 19.53
Poniedziałek 19 Celestyna, Piotra	
Wtorek 20 Bernardyna Sen.	
Środa 21 Wiktoria m.	
Czwartek 22 Heleny, Julli	
Piątek 23 Dezyderiusza	
Sobota 24 N. M. P. Wsp. Wier	

DATA	NOTATKI
Niedziela 25 Zesłanie św. Ducha	Wsch. 3.52 — zach. 20.03
Poniedziałek 26 Filipa, Nereusza	
Wtorek 27 Bedy, Jana I pap.	3
Środa 28 Augustyna	
Czwartek 29 M. Magdaleny, Teod.	
Piątek 30 Peliksa pap.	
Sobota 31 Anieli panny	

Maj

- 1 — 1889 Święto pracy — uchwała międzynarodowego Kongresu socjalistycznego o świętowaniu dnia 1 maja, pod hasłem 8 godz. dnia pracy.
- 1 — 1890 Pierwszy obchód święta robotniczego w zakładach pracy w Warszawie i Lwowie.
- 1 — 1892 „Wulkan Łódzki“ PPS. Zorganizowany masowy ruch robotniczy w Łodzi w celu wywalczenia krótszego dnia pracy i wyższych zarobków.
- 1 — 1898 PPS po raz pierwszy wyprowadza robotników ulice miast.
- 2 — 1945 Zdobycie Berlina.
- 3 — 1791 Zaprzysiężenie Konstytucji w Warszawie.
- 3 — 1921 Wybuch III Powstania Śląskiego.
- 5 — 1818 Urodził się w Trewirze Karol Marks.
- 6 — 1942 Pierwsze walki zbrojne Gwardii Ludowej PPR.
- 7 — 1794 Manifest Polaniecki Kościuszki o zniesieniu poddaństwa chłopów.
- 8 — 1945 Zakonczenie II wojny światowej.
- 9 — 1907 Zginął na szubienicy Henryk Baran — bojowiec PPS.
- 17 — 1943 I Zjazd Związku Patriotów Polskich w Moskwie.
- 20 — 1825 Zmarł Saint-Simon, francuski socjalista utopijny (ur. 5 IX 1767).
- 21 — 1920 Otwarcie XVII Zjazdu PPS w Warszawie.
- 21 — 1923 W Hamburgu otwarto Międzynarodowy Kongres Socjalistyczny
- 22 — 1942 Śmierć Adama Próchnika, historyka ruchu socjalistycznego, przewodniczącego konsp. Org. Polskich Socjalistów.
- 23 — 1863 Założenie przez Lassalle'a „Ogólnoniemieckiego Związku Robotniczego“.
- 23 — 1797 Rozstrzelanie Francuska Babeufa spiskowca, socjalisty francuskiego.
- 23 — 1871 Śmierć d-cy komuny paryskiej, gen. Jarosława Dąbrowskiego.

DATA	NOTATKI
Niedziela	
1	
Jakuba, Strepy	Wsch. 3.44 — zach. 20.12
Poniedziałek	
2	
Marcelina, Erazma	
Wtorek	
3	
Klotyldy	
Środa	
4	
Franciszka Carac.	
Czwartek	
5	
Bożego Ciała	
Piątek	
6	
Norberta b.	
Sobota	
7	
Roberta	

DATA	NOTATKI
Niedziela 8 Medarda, Wilhelma	Wsch. 3.39 — zach. 20.19
Poniedziałek 9 Pryma i Felicjana	
Wtorek 10 Małgorzaty	
Środa 11 Barnaby ap.	
Czwartek 12 Jana, Onufrego	
Piątek 13 Antoniego z Padwy	
Sobota 14 Bazylego Wielk. B.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 15 Włta i Modesta	Wsch. 3.36 — zach. 20.24
Poniedziałek 16 Benona bisk.	
Wtorek 17 Jolanty, Adolfa	
Środa 18 Marka, Marcelina	
Czwartek 19 Gerwazego i Protazego	
Piątek 20 Sylwerjusza	
Sobota 21 Alojzego Gonzagi	

DATA	NOTATKI
Niedziela 22 Paulina, Flawiusza	Wsch. 3.36 — zach. 20.27
Poniedziałek 23 Agrypiny	
Wtorek 24 Nar. Jana Chrzciciela	
Środa 25 Prospera, Wilhelma	3
Czwartek 26 Jana i Pawła	
Piątek 27 Władysława króla	
Sobota 28 Ireneusza b. m.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 29 Piotra i Pawła	Wsch, 3.39 — zach, 20.27
Poniedziałek 30 Wspom. św. Pawła	

- 3 — 1882 Zmarł Garibaldi. rewolucjonista włoski.
- 6 — 1880 Urodził się Norbert Barlicki przywódca PPS.
- 11 — 1905 Krwawe starcia na ulicach Warszawy.
- 14 — 1898 Wielki strajk pracowników tkackich w Białymstoku.
- 15 — 1883 Ukazała się pierwsza odezwa Komitetu Centralnego „Proletariatu“.
- 18 — 1905 Krwawe starcia demonstrujących robotników w Łodzi z policją.
- 21 — 1940 Stracenie Mieczysława Niedziałkowskiego w Palmirach.
- 28 — 1919 Pokój wersalski.
- 28 — 1945 Powstanie Rządu Jedności Narodowej.
- 29 — 1930 Kongres Centrolewu w Krakowie (PPS, „Wyzwolenie“, Stronnictwo Chłopskie, PSL „Plast“ i Narodowa Partia Robotnicza (NPR), który wypowiedział się przeciwko dyktatorskim rządowi Piłsudskiego.

Lipiec

- 1893 Zjazd PPS w Wilnie, na którym wybrano pierwszy Centralny Komitet Robotniczy (CKR) i postanowiono wydawać „Robotnika”.
- 1894 Powstaje w Warszawie stowarzyszenie robotnicze „Siła”, jako pierwsza organizacja zawodowa
- 1940 Zorganizowanie Wydziału Wojskowego, Barwkiady Wolności.

Wtorek 1 Teodoryka kapł.	
Środa 2 Naw. N. M. P.	
Czwartek 3 Anatola Ireneusza	
Piątek 4 Józefa Kal.	
Sobota 5 Antoniego, Zakkaria	

DATA	NOTATKI
Niedziela 6 Izabela, Łucji m.	Wsch. 3.44 — zach. 20.24
Poniedziałek 7 Cyryla i Metodego	
Wtorek 8 Elżbiety król., Eugen.	
Środa 9 Weroniki, Mikołaja	
Czwartek 10 Amelii, 7 braci m.	
Piątek 11 Piusa I, Pelagii	©
Sobota 12 Jana Gwalberta	

DATA	NOTATKI
Niedziela 13 Anakleta, Małgorzaty	Wsch. 3.51 — zach. 20.19
Poniedziałek 14 Bonawen, Franc	
Wtorek 15 Rozesł. św Apost.	
Środa 16 M. B. Szkaplerznej	
Czwartek 17 Aleksego, Marceliny	
Piątek 18 Szymona z Lipnicy	
Sobota 19 Wincentego & Paulo	

DATA	NOTATKI
Niedziela 20 Czesława, Hieronima	Wsch. 4.00 — zach. 20.11
Poniedziałek 21 Praksedy, Wiktora	
Wtorek 22 Święto Państwowe	
Środa 23 Apolinarego, Teofila	
Czwartek 24 Kunegundy, Krystyny	
Piątek 25 Jakuba, Krzysztofa	
Sobota 26 Anny Matki, N. M. P.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 27 Natalii m., Pantaleona	Wsch, 4.10 — zach, 20.02
Poniedziałek 28 Inocentego, Wikt.	
Wtorek 29 Marty, Olafa	
Środa 30 Julity Donatyli	
Czwartek 31 Ignacego L., Heleny	

- 1 — 1876 Zmarł Michał Bakunin — teoretyk i przywódca anarchistów.
- 1 — 1894 Pierwszy czerwcowy numer „Robotnika“ z tajnej drukarni pod Wilnem.
- 1 — 1901 „Gazeta Robotnicza“ — organ socjalistów polskich zaboru pruskiego przeniesiona z Berlina do Katowic.
- 4 — 1776 Ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych.

Lipiec

- 5 — 1943 Śmierć gen. Władysława Sikorskiego.
- 14 — 1789 Zdobycie Bastylli. Wybuch wielkiej rewolucji francuskiej.
- 15 — 1410 Bitwa pod Grunwaldem.
- 17/18— 1936 Wybuch wojny domowej w Hiszpanii.
- 21 — 1773 Zniesienie zakonu jezuitów.
- 22 — 1905 Stracenie Stefana Okrzei.
- 22 — 1944 Święto Narodowe — Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN)
- 25 — 1941 Stanisław Chudoba w „Barykadzie Wolności” rzuca hasło poparcia ZSRR w jego walce z państwami faszystowskimi.
- 27 — 1830 Wybuch rewolucji lipcowej w Paryżu.
- 27 — 1906 Napad zorganizowany przez organizację bojową PPS na pociąg kolejowy na linii Herby — Częstochowa.
- 28 — 1906 Józef Mirecki na czele grupy bojowców dokonał zamachu na pociąg koło Pruszkowa.
- 28 — 1914 Austria wypowiedziała wojnę Serbii. Początek pierwszej wojny światowej.
- 31 — 1914 Zamordowanie Jana Jaures’a, przeciwnika wojny, kierownika ruchu socjalistycznego we Francji.

Sierpień

- 1892 Ludwik Waryński założył Socjal-Rewolucyjną Partię „Proletariat”.
- 1 — 1914 Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji.
- 1941 Wizyta gen. Wł Sikorskiego w Moskwie. Podpisanie sojuszu polsko-sowieckiego.
- 1 — 1944 Wybuch Powstania Warszawskiego.
- 2 — 1906 Zginął gen. Margrafski, szef żandarmów na terenie Królestwa, zabity przez oddział bojowców PPS w Otwocku. Margrafski był pomocnikiem gen. Skłona dla spraw policyjnych

Piątek	
1	
Flota w okowach	
Sobota	
2	
N. M. P. Anielskiej	

DATA	NOTATKI
Niedziela 3 Znaji, rel. św. Szczep.	Wsch. 4.21 — zach. 19.50
Poniedziałek 4 Dominika, Arystar.	
Wtorek 5 N. M. P. Snieżnej	
Środa 6 Przemienienie Pańskie	
Czwartek 7 Ksjetana W., Donata	
Piątek 8 Cyriaka, Emiliana	
Sobota 9 Romana, Rustyka	©

DATA	NOTATKI
Niedziela 10	
Wawrzyńca, Bogdana	Wsch. 4.32 — zach. 19.38
Poniedziałek 11	
Zuzanny, Dąbny	
Wtorek 12	
Klary D., Hilarii	
Środa 13	
Hipolita, Kasjana	
Czwartek 14	
Euzebiusza, Anastazji	
Piątek 15	
Wniebowzięcie N. M. P.	
Sobota 16	
Rocha, Joachima	

DATA	NOTATKI
Niedziela 17 Jacka, Julianny	Wsch. 4.44 — zach. 19.23
Poniedziałek 18 Agafita męcz.	
Wtorek 19 Ludwika, Mariana	
Środa 20 Bernarda, Samuela	
Czwartek 21 Joanny wd., Franciszka	
Piątek 22 Tymoteusza, Symf.	
Sobota 23 Filipa, Benicjusza	

DATA	NOTATKI
Niedziela 24 Bartłomiej, Ap.	Wsch. 4.55 — zach. 19.08
Poniedziałek 25 Łudwika kr., Patrycji	
Wtorek 26 M. B. Częstochow.	
Środa 27 Przen. rel. św. Kazim.	
Czwartek 28 Augustyna, Aleksan.	
Piątek 29 Ściecie św. Jana Chrz.	
Sobota 30 Róży Lim., Szczęsnego	

DATA	NOTATKI
Niedziela 31	
Rajmunda, Paulina	Wsch. 5.07 — zach. 18.53

- 4 — 1789 Konstytuanta francuska ogłosiła „Deklarację praw człowieka“
- 5 — 1864 Stracenie na stokach cytadeli warszawskiej członków ostatniego Rządu Narodowego z Romualdem Trauguttem na czele.
- 5 — 1895 Zmarł Fryderyk Engels.
- 5 — 1908 Zmarł gen. Walery Wróblewski, bohater Komuny Paryskiej, członek Polskiej Partii
- 11 — 1945 Śmierć Stefana Jaracza, aktora-socjalisty.
- 15 — 1894 Odsłonięcie pomnika Bolesława Czerwieńskiego we Lwowie, autora Czerwonego Sztandaru, postawionego ze składek robotników
- 15 — 1906 „Krwawa Środa“. Na terenie całego Królestwa odbyły się masowe napady na przedstawicieli władzy rosyjskiej. Na terenie Król. bojówki PPS zabiły 35 funkcjonariuszy rządu carskiego i 52 ranni.
- 15 — 1936 Stutysieczna masa chłopska na zjeździe w Nowosielcach doręczyła Edw. Śmigłemu-Rydzowi manifest, zawierający postulat powrotu do rządów demokratycznych w Polsce.
- 15 — 1937 Ogłoszenie dziewięciodniowego strajku chłopskiego pod hasłem realizacji uchwał zjazdu w Nowosielcach.
- 18 — 1906 Zamach na Skallona.
- 18 — 1907 Rozpoczął swe obrady VII Międzynarodowy kongres socjalistyczny, na którym powzięto uchwałę o samookreślaniu narodów.
- 18 — 1919 Wybuch I Powstania Śląskiego.
- 20-28—1920 II Powstanie Śląskie.
- 21 — 1901 Utworzenie Międzynarodowej Federacji
- 24 — 1942 Stanisław Dubois stracony w Oświęcimiu.

Wrzesień

-
- 1883 Aresztowanie Ludwika Waryńskiego — twórcy „Proletariatu“.
 - 1944 W ogniu walk powstańczych powstają Zjednoczone Siły Zbrojne (AL. PAL. KB). Komendant — gen. Skokowski.
-

Poniedziałek

1

Bronisławy, Idziego

Wtorek

2

Stefana kr., Juliana

Środa

3

Szymona Słup.

Czwartek

4

Rozalii, Róży wd.

Piątek

5

Wawrzynca, Justyna

Sobota

6

Zachariasza, Eugen

DATA	NOTATKI
Niedziela 7 Reginy m., Anastazji Poniedziałek	Wsch. 5.19 — zach. 18.36
8 Narodzenie N. M. P.	€
Wtorek 9 Gorgoniusza, Sergiusza	
Środa 10 Mikołaja z Tolent	
Czwartek 11 Prota i Jacka	
Piątek 12 N. Imienia Marii	
Sobota 13 Filipa, Eugenii	

DATA	NOTATKI
Niedziela 14 Podw. św. Krzyża	Wsch. 5.30 — zach. 18.20
Poniedziałek 15 M. B. Bolesnej, Nikod.	
Wtorek 16 Kornela, Eufemii	
Środa 17 Stygm. św. Franciszka	
Czwartek 18 Józefa z. K., Ireny	
Piątek 19 Januarego, Konstancji	
Sobota 20 Eustachego, Zuzanny	

DATA	NOTATKI
Niedziela 21 Mateusza	Wsch. 5.42 — zach. 18.04
Poniedziałek 22 Tomasza z Wilanu	3
Wtorek 23 Tekli p., Lina m.	
Środa 24 N. M. P. od wyk. niew.	
Czwartek 25 Ładysława, Aureli	
Piątek 26 Cypriana i Justyny	
Sobota 27 Kosmy i Damiana	

DATA	NOTATKI
Niedziela 28	
Wacława, Eustach.	Wsch. 5.54 — zach. 17.47
Poniedziałek 29	
Michała Archan	
Wtorek 30	
Hieronima kr	

- 1918 Ostatni konspiracyjny Zjazd PPS w Warszawie
- 1943 III Zjazd RPPS.
- 1939 Początek II wojny światowej. Nalazd Niemiec Hitlerowskich na Polskę.
- 1 — 1941 Zjazd organizacji „Polskich Socjalistów“ w Warszawie. Przewodniczącym organizacji Polskich Socjalistów zostaje Adam Próchnik, sekr. gen. St. Chudoba, skarbnikiem E. Osóbka, wojsko L. Raabe, wydz. org. H. Wańhowicz.
- 3 — 1866 Pierwszy zjazd powszechny Międzynarodowego Związku Robotniczego w Genewie.
- 6 — 1944 Dekret o reformie rolnej.
- 10 — 1936 Uchwalenie przez Związki Zawodowe programu polityczno-społecznego zwanego Deklaracją Społeczno-Gospodarczą.

Wrzesień

- 10 — 1893 Konferencja socjalistów polskich zab. pruskiego w Berlinie. Powołanie do życia PPS zaboru pruskiego.
- 10/11— 1944 XXV Konferencja PPS w Lublinie.
- 15 — 1883 Ukazał się pierwszy numer polskiego pisma socjalistycznego „Proletariat”.
- 15 — 1941 Organizowanie formacji Milicyjno-Bojowych Polskich Socjalistów. Komendant — L. Raabe, z-ca Jan Mulak.
- 16 — 1945 Wielki Zlot OM TUR w Katowicach.
- 17 — 1936 Początek krwawej pacyfikacji zarządzonej przez gen. Sładkowskiego w Zamojszczyźnie.
- 17/18— 1930 Uwzięienie przywódców Centrolewu w Brześciu (miedzy innymi tow. tow. Barlickiego, Dubolsa, Liebermana.)
- 19 — 1939 Zakończenie walk bohaterskich Czerwonych Kosynierów, których komendantem był Kazimierz Rusinek, w obronie Gdyni przed inwazją hitlerowska.
- 25/29—1865 Kongres I Międzynarodówki w Londynie.
- 27 — 1940 Zgon Norberta Barlickiego w Oświęcimiu.
- 28 — 1864 Założenie Międzynarodówki w Londynie.

Październik

- 1 — 1918 Zabity został w Warszawie Komisarz niemiecki Schultze, przez Purtała z Pog. Boj. PPS.
- 2 — 1935 Faszystowskie Włochy rozpoczynają wojnę przeciwko Abisyńczy.
- 8 — 1879 Czasopismo socjalistyczne polskie „Równość”.

Środa

1

Jana z Dukli, Rem.

Czwartek

2

Antiołów Stróżów

Piątek

3

Teresy od Dz. J

Sobota

4

Franciszka Serafic.

DATA	NOTATKI
Niedziela 5 Placyda	Wsch. 6.02 — zach. 17.30
Poniedziałek 6 Brunona wyzn.	
Wtorek 7 M. B. Różańcowej	©
Środa 8 Brygidy, Pelagii	
Czwartek 9 Dionizego, Ludwika	
Piątek 10 Franciszka Borg.	
Sobota 11 Placydy i Zenajdy	

DATA	NOTATKI
Niedziela 12 Maksymiliana	Wsch. 6.18 — zach. 17.14
Poniedziałek 13 Edwarda	
Wtorek 14 Kaliksta, Ewarysta	
Środa 15 Teresy p., Jadwigi	
Czwartek 16 Gerarda, Gallusa	
Piątek 17 Małgorzaty	
Sobota 18 Łukasza Ew., Justa	

DATA	NOTATKI
Niedziela 19 Piotra z Al.	Wsch. 6.31 — zach 16.59
Poniedziałek 20 Jana Kantego	
Wtorek 21 Urszuli, Hilariona	
Środa 22 Korduli p. m., Alodti	
Czwartek 23 Seweryna, Romana	
Piątek 24 Rafała Arch., Feliksa	
Sobota 25 Kryspina, Januria	

DATA	NOTATKI
Niedziela 26 Chrystusa Króla	Wsch. 6.43 — zach. 16.44
Poniedziałek 27 Przemysłusa	
Wtorek 28 Szymona i Tadeusza	
Środa 29 Narcyza, Euzebiusza	
Czwartek 30 Alfonsa, Edmunda	
Piątek 31 Lucyli p. m.	

- 8 — 1944 I-szy Zlot Org. Młodzieży TUR w Lublinie.
 9 — 1907 Główny na szubienicy Józef Montwill-Mirecki,
 d-ca Org. Boj. PPS.

Październik

- 10 — 1837 Zmarł Karol Fourier, francuski socjalista utopijny.
- 10 — 1943 Bitwa pod Lenino.
- 13 — 1879 Pierwszy numer „Narodnej Woli“.
- 18 — 1917 Rewolucja bolszewicka w Rosji.
- 19 — 1878 Bismarkowska ustawa wyjątkowa przeciw socjalistom.
- 20 — 1905 W Rosji olbrzymi strajk powszechny.
- 21 — 1941 Śmierć Hermana Liebermana, doradcy politycznego gen Sikorskiego.
- 26 — 1866 Urodził się Ignacy Daszyński.
- 26 — 1922 Przewrót faszystowski we Włoszech. (Marsz na Rzym)
- 30 — 1905 Ogłoszenie manifestu Mikołaja II, zapowiadającego nadanie konstytucji i swobód obywatelskich narodowi rosyjskiemu.
- 31 — 1936 Śmierć Ignacego Daszyńskiego.

Listopad

LISTOPAD

- 1905 IX Zjazd PPS w Wiedniu, na którym doszło do rozłamu na „PPS — Frakcję Rewolucyjną” i „PPS — Lewicę”.
- 1 — 1924 Pierwszy Zjazd Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Warszawie.
- 2 — 1820 Urodził się Fryderyk Engels.
- 3 — 1923 CKW — PPS łącznie z Komisją Centralną Związków Zawodowych ogłosił strajk powszechny, domagając się ustąpienia rządu Chjeno-Plaśa.
- 6 — 1923 „Wypadki Krakowskie” — starcia zbrojne robotników krakowskich protestujących przeciwko zarządzeniom rządu Chjeno-Plaśa, ograniczającym swobody klasy pracującej. Policja i wojsko wysłane przeciw demonstrantom.
- 6/7 — 1918 Utworzenie Rządu Ludowego w Lublinie, z Ignacym Daszyńskim na czele. Manifest lubelski.
- 8 — 1906 Akcja pod Rogowem.
- 10 — 1918 Wybuch rewolucji niemieckiej w Berlinie.
- 11 — 1918 Zmarł Wiktor Adler przywódca i ideolog socjalistów austriackich.
- 11 — 1918 Ukazuje się 292 numer „Robotnika”, który jest odtąd legalnym pismem codziennym.
- 11 — 1918 Wielka manifestacja PPS w Warszawie za Lubelskim Rządem Ludowym. Rozbrojenie Niemców.
- 11 — 1944 Pierwszy numer „Robotnika” po wojnie (Lublin).

Sobota

1

Wszystkich Świętych

DATA	NOTATKI
Niedziela	
2	
Dzień Zaduszny	Wsch. 6.56 — zach. 16.30
Poniedziałek	
3	
Huberta bisk.	
Wtorek	
4	
Karola Boromeusza	
Środa	
5	☾
Zachariasza, Elżbiety	
Czwartek	
6	
Leonarda, Feliksa	
Piątek	
7	
Nikandra, Karyny	
Sobota	
8	
Sewera, Maury	

DATA	NOTATKI
Niedziela 9 Teodora mecz.	Wsch. 7.09 — zach. 16.18
Poniedziałek 10 Andrzeja	
Wtorek 11 Marcina, Felicjana	
Środa 12 5 braci męczen.	
Czwartek 13 Stanisława Kostki	
Piątek 14 Józefata, Jakunda	
Sobota 15 Alberta, Leopolda	

DATA	NOTATKI
Niedziela 16	
M. Boskiej Ostrobram,	Wsch. 7.22 — zach. 16.07
Poniedziałek 17	
Grzegorza	
Wtorek 18	
Odon, Anieli	
Środa 19	
Elżbiety wdowy	
Czwartek 20	
Feliksa, Walejusza	
Piątek 21	
Ofiarowanie N. M. P.	
Sobota 22	
Cecylii p., Marka	

DATA	NOTATKI
Niedziela 23	
Klemensa I pap.	Wsch. 7,34 — zach. 15,58
Poniedziałek 24	
Jana od Krzyża	
Wtorek 25	
Katarzyny. Brzma	
Środa 26	
Konrada. Piotra	
Czwartek 27	
Waleriana, Wiergiliusza	
Piątek 28	
Zdzisława, Sostenesa	
Sobota 29	
Saturnina, Pilemona	

DATA	NOTATKI
Niedziela 30	
Andrzeja apostoła	Wsch. 7.45 — zach. 15.52

- 13 — 1904 Pierwsze starcia zbrojne bojowców PPS z wojskiem na pl. Grzybowskiem w Warszawie.
- 13 — 1918 PPS ogłasza strajk powszechny, demonstracja na pl. Saskim w Warszawie za wprowadzeniem Rządu Ludowego do stolicy.
- 17 — 1858 Zmarł Robert Owen, angielski socjalista utopiiny, twórca spółdzielczości.
- 17 — 1892 Zjazd Paryski, w którym wzięli udział przedstawiciele czterech zasadniczych kierunków socjalistycznych istniejących w kraju: 1) partii „Proletariat“, 2) Związku Robotników Polskich, 3) Zjednoczenia Robotniczego, 4) Gminy Narodowo-Socjalistycznej. Powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej.
- 18 — 1945 Kongres Związków Zawodowych w Warszawie.
- 20 — 1925 Śmierć Stefana Żeromskiego.
- 22 — 1881 Pierwszy numer polskiego czasopisma socjalistycznego „Polski Lud“.
- 23 — 1918 Rząd robotniczo-włościański wydaje dekret o ośmilogodzinnym dniu pracy w Polsce.
- 28 — 1905 Strajk generalny w całej Austrii pod hasłem demokratycznej ordynacji wyborczej. Wielka demonstracja w Krakowie.
- 29 — 1830 Wybuch Powstania Listopadowego
- 31 — 1945 Śmierć Wincentego Witosa.

Grudzień

- 1890 Założenie Towarzystwa Socjalistów Polskich w Berlinie.
- 1 — 1918 Do PPS przystąpiła „Opozycja Robotnicza” PPS Lewicy.

Poniedziałek	
1	
Eligiusza bisk	
Wtorek	
2	
Biblianny p., Aurell	
Środa	
3	
Franciszka Ksawerego	
Czwartek	
4	
Barbary, Piotra	
Piątek	
5	©
Sabbv. Kryspiny	
Sobota	
6	
Mikołaja B., Leoncji	

DATA	NOTATKI
Niedziela 7 Ambrożego blsk,	Wsch. 7.55 — zach. 15.47
Poniedziałek 8 Niepokal. Pocz. N.M.P.	
Wtorek 9 Wsława, Leokadii	
Środa 10 N. M. P. Loretańskiej	
Czwartek 11 Damazego, Sabina	
Piątek 12 Aleksandra, Justyna	
Sobota 13 Łucji p. m., Otylli	

DATA	NOTATKI
Niedziela 14	
Spiridiona bisk.	Wsch. 8.03 — zach. 15.46
Poniedziałek 15	
Euzebiusza bisk.	
Wtorek 16	
Euzebiusza, Walentyna	
Środa 17	
Łazarza, Olimpi	
Czwartek 18	
Oczek. N. M. P., Grac.	
Piątek 19	
Nemezjusza, Dariusza	
Sobota 20	
Teofila, Juliana	

DATA	NOTATKI
Niedziela 21 Tomasza apostoła	Wsch, 8.08 — zach, 15.48
Poniedziałek 22 Zenona nęcz.	
Wtorek 23 Wiktorii p. m., Serw.	
Środa 24 Wigilia, Adama i Ewy	
Czwartek 25 Boże Narodzenie	
Piątek 26 Szczepana męczennika	
Sobota 27 Jana ap. i Ewang.	

DATA	NOTATKI
Niedziela 28 Młodzianków	Wsch. 8.11 — zach. 15.52
Poniedziałek 29 Tomasza bisk.	
Wtorek 30 Eugeniusza	
Środa 31 Sylwestra, pap.	

- 4 1836 Ukazuje się manifest Polskiego Towarzystwa Demokratycznego.
- 5 — 1936 Nowa konstytucja ZSRR.
- 8 — 1943 Rozstrzelanie przez Niemców Stanisława Chudoby, redaktora podziemnego „Robotnika” i współautora programu RPPS.
- 9 — 1937 Śmierć Andrzeja Struga.
- 10 — 1936 Śmierć Leona Wasilewskiego, współpracownika Programu Paryskiego PPS.
- 15 — 1905 Petersburska Rada Delegatów Robotniczych wydała manifest do narodu rosyjskiego wzywający do odmowy płacenia podatków i do niedawania posłuchu zarządzeniom rządu carskiego.

Grudzień

- 16 — 1918 SDKP i L dokonała połączenia z PPS-lewicą, powołując do życia Komunistyczną Partię Robotniczą Polski (później KPP).
- 16 — 1922 Zamordowanie Gabriela Narutowicza pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- 16 — 1945 Pieniesienie „Robotnika” z Łodzi do Warszawy.
- 18 — 1905 Rząd carski aresztuje wszystkich członków Rady Delegatów Robotniczych w Petersburgu.
- 21 — 1922 Powołanie do życia z inicjatywy Ign. Daszyńskiego Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (TUR).
- 22/31— 1905 Powstanie grudniowe w Moskwie krwawo stłumione przez wojska carskie.
- 23 — 1939 Aresztowanie Mieczysława Niedziałkowskiego.
- 25 — 1825 Spisek Dekabrystów w Petersburgu.
- 27 — 1918 Powstanie w Wielkopolsce przeciwko Niemcom.
- 28 — 1879 Odbyło się we Lwowie pierwsze zgromadzenie socjalistyczne w Galicji.

IDEOLOGIA SOCJALISTYCZNA

Przez ideologię socjalistyczną będziemy w tym artykule rozumieć całokształt celów ogólnych, które są wspólne współczesnemu ruchowi socjalistycznemu i do których urzeczywistnienia zmierza ona całą swą działalnością polityczną.

Nie będziemy się zatem w tym artykule zajmować ani środkami, przy pomocy których ruch socjalistyczny chce swoje cele osiągnąć; ani metoda badania i oceny zjawisk życia społecznego, używana mniej lub bardziej powszechnie w ruchu socjalistycznym; ani historią i organizacją ruchu socjalistycznego; ani opisem szczególnych warunków działania ruchu socjalistycznego w Polsce czy w innych krajach; ani też niczym innym — poza opisem celów ogólnych, które ruch socjalistyczny w całym świecie i w różnych swoich odcieniach i odłamach uznał za swoje.

Ruch socjalistyczny dąży do oparcia całego życia społecznego na czterech podstawowych, powszechnie obowiązujących i powszechnie stosowanych zasadach.

Zasada pierwsza — to wolność. Socjalizm zmierza do takiej organizacji życia społecznego, w której zakres swobody jednostki byłby ograniczony tylko podobnym zakresem swobody innych jednostek. Dostosowane do siebie i wypośredkowane zakresy swobód członków społeczeństwa tworzą to, co nazywamy interesem ogólnym albo społecznym i czemu zakres swobody każdego członka społeczeństwa musi być podporządkowany. W organizacji życia społecznego, do której zmierza socjalizm, nie może być natomniast uciskanych i uciskających, krzywdzonych i krzywdzących, rządzonych i rządzących. Nie może być ograniczeń myśli, badań naukowych, poglądów, wierzeń religijnych — pod jednym tylko wa-

runkiem, by myśli, badania, poglądy i wierzenia jednych ludzi nie godziły w interes innych ludzi, a raczej w interes ogółu; by nie zmierzały do podporządkowania interesów większości interesom mniejszości. Osoby i grupy, kierujące sprawami całego społeczeństwa, muszą być przez to społeczeństwo w sposób wolny od wszelkiego strachu i przymusu wyłaniane w warunkach, gwarantujących bezstronność, spokój i swobodną ocenę rzeczywistej sytuacji w życiu społecznym, ocenę kwalifikacji fachowych i moralnych kandydatów do kierownictwa.

Do tak pojętej wolności ruch socjalistyczny zmierza nie tylko w życiu poszczególnych narodów czy państw, ale także w stosunkach między narodami i państwami. Dlatego ruch socjalistyczny jest „patriotą człowieka” i patriotą narodu.

Socjalizm zdaje sobie sprawę z tego, że podstawowym warunkiem urzeczywistnienia takiej wolności jest usunięcie przywilejów politycznych, gospodarczych, oświatowych, obyczajowych klas, warstw i grup, które te przywileje jeszcze dzisiaj posiadają. Jest taka organizacja życia społecznego, ustroju społecznego, w którym nikt nie mógłby zdobyć materialnej bazy dla uzyskania przywilejów innych, niż wynikające z przyrodzonych uzdolnień i z pracowitości; jest stworzenie warunków społecznych, w których nie mogłyby się rodzić sprzeczności interesów inne, niż wynikające z różnic usposobień, ambicji, upodobań poszczególnych jednostek.

Zasada druga — to braterstwo, poczucie solidarności między ludźmi. Zasada ta wynika logicznie z rozwinięcia pierwszej zasady, zasady wolności. Socjalizm nie dopuszcza myśli, by jakiś człowiek mógł być stawiany niżej, a więc w konsekwencji ograniczany w zakresie swych uprawnień ludzkich, swej wolności tylko dlatego, że jest innej narodowości, innego pochodzenia, innego koloru skóry, kształtu czaszki lub nosa, koloru włosów lub oczu, innym językiem mówi, inne ma wierzenia i obyczaje, inne opinie o różnych rzeczach. Socjalizm docenia fakt, że w każdym warunkach społecznych będą ludzie mniej lub bardziej sympatyczni, mniej lub bardziej pracowici czy zasłużeni dla ogółu, o gorszym lub lepszym charakterze, o mniejszych lub większych kwalifikacjach fachowych i moralnych oraz wrodzonych uzdol-

nienalach, wreszcie nawet ludzie, których społeczeństwo w interesie ogółu musi karcieć, wychowywać lub zgola usuwać. Ale socjalizm podkreśla, że tylko zasadnicza solidarność i życzliwość ludzi między sobą bez względu na narodowość, religię, rasę, język, pochodzenie — stworzy podstawę do swobodnej oceny jednostek wewnątrz społeczeństwa i z punktu widzenia interesów tego społeczeństwa. Socjalizm wskazuje na to, że interesy ogółu mogą być urzeczywistniane tylko drogą braterskiej, życzliwej współpracy ludzi ze sobą, a nie drogą walki „wszystkich ze wszystkimi“, nie drogą zawiści i nienawiści.

Socjalizm zdaje sobie sprawę z tego, że podstawowym warunkiem stworzenia takiej solidarności, takiego braterstwa między ludźmi, jest taka organizacja życia społecznego, w której nie byłoby materialnej bazy dla rodzenia się grupowych, klasowych sprzeczności i konfliktów: w której sprzeczności interesów, wynikające z różnicy upodobań, usposobień i ambicji, nie byłyby potęgowane i podmurowywane poczuciem krzywd i nierówności społecznych, sprzecznościami zasadniczych, klasowych interesów.

Zasada trzecia — to sprawiedliwość społeczna, sprawiedliwy, równomierny, gospodarczo i społecznie uzasadniony rozdział dochodu narodowego między poszczególne członków społeczeństwa: rozdział dochodu narodowego tj tego wszystkiego, co społeczeństwo wytwarza swą pracą i ze swych zasobów naturalnych w zakresie dóbr materialnych oraz usług — częściowo z przeznaczeniem bezpośredniego użytkowania, częściowo z przeznaczeniem na umożliwienie dalszej wytwórczości lub dalszej tej rozbudowy, częściowo zaś z przeznaczeniem na wywóz do innych krajów, by w zamian uzyskać stamtąd potrzebne rzeczy. Sprawiedliwy rozdział dochodu narodowego dotyczy oczywiście tej części dochodu, która jest bezpośrednio użytkowana i służy do bezpośredniego zaspokojenia potrzeb ludzkich w zakresie żywności, odzieży, obuwia, mieszkania, wypoczynku, urozmańczenia i uprzyjemniania życia, oświaty, nauki, sztuki, zdrowia itd.

Zasada sprawiedliwego rozdziału dochodu narodowego wynika — rzecz jasna — logicznie z rozwinięcia

IDEOLOGIA

dwóch poprzednio opisanych zasad: wolności i braterstwa. Socjalizm nie widzi powodu, by przyczyną różnic w zakresie możliwości zaspakajania potrzeb przez ludzi było co innego, niż różnice w pożyteczności dla ogółu, w pracowitości, w uzdolnieniach, w tym wszystkim zatem, co przy wyrównanym dla każdego punkcie wyjściowym stwarza szanse zarobienia własną zasługą, własnym uczciwym wysiłkiem mniejszej lub większej ilości pieniędzy. Socjalizm idzie jeszcze dalej, twierdząc, że istnieje pewien minimalny zakres potrzeb, do których zaspokojenia ma prawo każdy członek społeczeństwa bez względu na swe uzdolnienia i kwalifikacje; że dzieci i młodzież z jednej strony, a niezdolni do pracy (inwalidzi, emeryci, starcy, chorzy itp.) z drugiej, mają prawo do szczególnej opieki; że pewne uprawnienia specjalne powinny być przyznawane bez względu na bezpośrednią użyteczność społeczną, wyłącznie ze względów humanitarnych lub raczej ze względu na bardziej dalekosiężne cele społeczne (np. ochrona pracy kobiet i młodzieży).

Socjalizm zdaje sobie sprawę z tego, że podstawową przyczyną niesprawiedliwego rozdziału dochodu narodowego są przywileje gospodarcze, wynikające z indywidualnej, prywatnej własności narzędzi wytwarzania, fabryk, maszyn, z prywatnego rozporządzania zasobami naturalnymi i wielkimi kapitałami pieniężnymi; z faktu, że do procesu wytwarzania dochodu narodowego jedni wnoszą tylko pracę, a drudzy własność prywatną środków produkcji, dająca tytuł prawny do zgarniania zysków na indywidualny użytek. Socjalizm dąży zatem do takiego ustroju społecznego, w którym prawo do rozporządzania nadwyżką osiągniętą z produkcji przeszłoby w ręce ogółu, a więc własność środków produkcji miałaby w swej istocie charakter nie prywatny, lecz społeczny.

Zasada czwarta — to planowanie, to celowe, rozsądne, w jednym ośrodku skupione, jedna zbiorowa myśła objęte, planowe kierowanie życiem społecznym i gospodarczym. Zasada ta wynika logicznie z rozwinięcia trzech poprzednich zasad. Dla osiągnięcia pełnej wolności ludzi i narodów, dla urzeczywistnienia zasady solidarności między ludźmi, dla zagwarantowania wszyst-

kim członkiem społeczeństwa dostatecznego i sprawliwego udziału w tym, co zostaje wytworzone zbiorowym wysiłkiem — trzeba jak najpełniej wyzyskać możliwości dane przez przyrodę, trzeba je jak najrozsadniej i jak najcelowiej dostosować do potrzeb ludzkich, jak najlepiej je rozdzielić, jak najmądrzej rozłożyć w czasie i w przestrzeni poszczególne etapy osiągania kolejnych celów, jak najracjonalniej ustalać kolejność i ważność tych celów, jak najsprawliwiej godzić wszystkie dające się pogodzić interesy. Dopiero planowe działanie pozwala całkowicie wyzyskać wszystkie możliwości, wynikające ze społecznego władania środkami produkcji. I na odwrót dopiero społeczne władanie środkami produkcji, wynikające z dążenia do sprawliwego rozdziału dochodu narodowego, pozwala na wprowadzenie planowego działania w życiu społecznym i gospodarczym.

Te cztery zasady stanowią trzon ideologii socjalistycznej, są ośrodkiem celów ogólnych, które ruch socjalistyczny uznał za swoje. Wszystkie inne cele ruchu socjalistycznego wynikają lub w każdym razie powinny wynikać z owych zasadniczych, ogólnych celów.

Te cztery zasady stanowią też trzon ideologii Polskiej Partii Socjalistycznej.

PARTIE SOCJALISTYCZNE

Zwycieska wojna z faszyzmem i hitleryzmem rozpoczęła nową erę w dziejach socjalizmu. Niemal w całej Europie partie socjalistyczne przeszły do ofensywy, zdobywając w różnych krajach znaczny wpływ na rządy, biorąc w rządach częściowy udział lub sprawując władzę samodzielnie. Do rzędu krajów, w których socjaliści odnieśli po wojnie największy sukces i zdobyli pełnię władzy należy przede wszystkim Wielka Brytania. Zwycięstwo wyborcze Partii Pracy nadało Imperium Brytyjskiemu nowe piętno i wprowadziło Wielką Brytanię na drogę przebudowy społecznej. W krajach skandynawskich Szwecji i Norwegii socjaliści również

PARTIE SOCJALISTYCZNE

samodzielnie dzierżą ster rządów. We Francji, we Włoszech, w Belgii i Holandii socjaliści są poważną siłą, której nie można pominąć przy rozwiązywaniu jakichkolwiek problemów państwowych i społecznych. W krajach Europy środkowo-wschodniej socjaliści biorą wydatny udział w rządach frontu ludowego. Tak jest w Polsce, na Węgrzech, w Rumunii, Bułgarii, Finlandii i Czechosłowacji. Socjalizm przenika dziś w najbardziej odległe kraje: do Indonezji, Indochin i budzi się nawet do życia w uciskanej do niedawna przez militarystów i plutokratów Japonii. Poniżej podaliśmy szereg najważniejszych danych o partiach socjalistycznych w niektórych państwach Europy i świata.

Wielka Brytania:

Od roku 1931 aż do maja 1940 socjaliści brytyjscy byli w opozycji przeciwko rządowi konserwatystów.

Dopiero po wybuchu wojny 1939 r., kiedy rozpoczęła się ofensywa Hitlera na Francję, a na czele gabinetu brytyjskiego na miejsce Chamberlaina stanął Churchill, socjaliści angielscy wstąpili do rządu. Objęli w nim szereg ważnych tek, obsadzając je ludźmi tej miary co Attlee, Morrison, Dalton, Alexander, Bevin. Rząd Jedności Narodowej uratował Anglię od zagłady, w najcięższych dla niej chwilach r. 1940 i dał jej zwycięstwo.

Zaraz po zakończeniu wojny socjaliści uznali swoją rolę w rządzie za skończoną. Domagając się natychmiastowych wyborów wystąpili jeszcze w maju 1945 r. z gabinetu Churchilla i wkrótce po tym rozegrana została w Wielkiej Brytanii pierwsza od blisko 10 lat bitwa wyborcza. Labour Party odniosła w niej tryumfalne zwycięstwo, zdobywając 393 mandaty na ogólną ilość 620. Po raz pierwszy w dziejach Anglii utworzył się w lipcu r. 1945 gabinet socjalistyczny, opierający się na stałej i to bardzo znacznej większości w parlamencie. Trwające od półtora roku rządy Labour Party wykazały się poważnym dorobkiem w dziedzinie socjalizacji życia gospodarczego. Program wyborczy Labour Party przewidywał nacjonalizację kredytu, kopalń, przemysłu ciężkiego,

PARTIE SOCJALISTYCZNE

źródeł energii. Program ten został już w znacznej mierze urzeczywistniony.

Centralny organ Labour Party „Daily Herald” posiada nakład 2 miliony egzemplarzy. Przewodniczącym Labour Party jest od maja 1945 r. Noel Baker, który objął to stanowisko po prof. Haroldzie Laskim. Sekretarzem generalnym jest Morgan Philips.

Francja:

Zjednoczona partia socjalistyczna we Francji powstała w r. 1905. Przyjęła ona nazwę S.F.I.O. Są to pierwsze litery słów: „Seksja Francuska Międzynarodówki Robotniczej”. W czasie drugiej wojny światowej socjaliści francuscy wzięli wybitny udział w ruchu oporu. Po wojnie socjalizm we Francji odgrywa pierwszorzędną rolę w życiu państwa. Socjaliści uczestniczą we wszystkich powojennych gabinetach francuskich. Socjalista Gouin był dłuższy czas premierem rządu francuskiego, socjalista Vincent Auriol był przewodniczącym obu zgromadzeń konstytucyjnych, jakie wybrała Francja po wojnie.

Na ostatnim kongresie S.F.I.O., który odbył się latem 1946 r. w Paryżu, lewicowy odłam partii odniósł zwycięstwo nad odłamek bardziej umiarkowanym (centrum i prawica). Dotychczasowe władze partyjne z gen. sekretarzem partii, Danielem Meyerem, ustąpiły miejsca komitetowi wykonawczemu, składającemu się przeważnie z członków lewicy partyjnej. Generalnym sekretarzem został wybitny członek tego odłamu, Guy Mollet. Politycznym redaktorem głównego organu partii „Populaire”, pozostał jednak nadal Leon Blum.

Szwecja:

Szwedzka partia socjalistyczna powstała w osiemdziesiątych latach ubiegłego stulecia i od szeregu lat odgrywa wybitną rolę w życiu politycznym kraju. Zmarły w dniu 6 października 1946 r. przywódca partii socjaldemokratycznej Per Albin Hanson był premierem rządu szwedzkiego od r. 1932. Podczas wojny istniał w Szwecji rząd koalicyjny, który po zakończeniu wojny

PARTIE SOCJALISTYCZNE

ustąpił i 31 lipca 1945 został utworzony nowy gabinet, składający się wyłącznie z socjaldemokratów. W parlamencie socjaliści posiadają 134 posłów w Riksdagu na ogólną ilość 230 mandatów i 82 senatorów na 150 miejsc w senacie. W wyborach samorządowych, które odbyły się w Szwecji w dniu 15 września 1946 r. partia socjaldemokratyczna zdobyła 1.454.000 głosów i 664 mandaty, wysuwając się zdecydowanie na pierwsze miejsce w samorządach kraju. Z partią związana jest ściśle organizacja młodzieży socjalistycznej, licząca 103.900 członków oraz towarzystwo oświaty robotniczej, prowadzące szeroką akcję oświatowo-wychowawczą wśród proletariatu szwedzkiego. Wpływ partii na związki zawodowe liczące ponad milion członków jest również bardzo duży. Po śmierci Perfa Albina Hansona głównymi przywódcami partii są: Torsten Nilsson, minister komunikacji, świetny mówca, typowy trybun ludowy, — Ernst Wigforss, minister skarbu oraz wybitny ekonomista, minister handlu prof. Gunnar Myrdal. Partia przeprowadza szeroki program reform społecznych. W polityce zagranicznej dąży do pogłębienia przyjaznych stosunków Szwecji ze Związkiem Radzieckim.

Norwegia:

Socjalistyczna Partia Pracy sprawuje tu władzę od szeregu lat. W wyborach, które się odbyły 8. X. 1945 r. socjaliści uzyskali 76 mandatów na 150 miejsc w norweskim stortingu. Na czele partii stoi wybitny działacz norweski Einar, Oerhardsen, sprawujący od października roku 1945 funkcję premiera rządu. Partia bierze żywy udział w życiu międzynarodowym, a jeden z jej wybitnych działaczy, były norweski minister spraw zagranicznych Trygve Lie został wybrany sekretarzem generalnym ONZ. Rząd norweski składa się wyłącznie z socjalistów. Centralnym organem partii jest „Arbeiderbladet”.

Dania:

Partia socjaldemokratyczna odgrywa i w tym kraju poważną rolę, posiadając w folketingu (parlamencie duńskim) 48 posłów na ogólną ilość 148.

Holandia:

Partia socjaldemokratyczna współpracowała w okresie walki z okupantem w tzw. Volksbevegung (ruch ludowy) z katolikami, protestantami i radykałami. Ugrupowania te opracowały wspólnie deklarację społeczną bardzo zbliżoną do programu partii socjaldemokratycznej. Na czele tego ruchu stał socjalista dr Schermerhorn, który po wojnie został premierem rządu.

Po wojnie współpracujące ze sobą grupy połączyły się w jedno stronnictwo pn. „Partia Pracy“, którego trzonem jest dawna partia socjaldemokratyczna. Nowa partia zachowała nie tylko program, ale i wszelkie symbole socjalistyczne (hymn „Międzynarodówki“, czerwony sztandar, święto 1 majowe itp.). Na czele partii stoja dr. Schermerhorn i dr Logemann.

W wyborach, które się odbyły w dniu 17 maja 1946 r. partia zdobyła 29 mandatów. Partia przeciwstawia się zdecydowanie polityce kół reakcyjnych, dążących do zachowania status quo w koloniach i popiera dążenia wyzwolenicze Indonezyjczyków.

Belgia:

Jeszcze na długo przed wojną w r. 1939 Belgia miała opinię kraju o bardzo silnych wpływach socjalistycznych. Partia socjalistyczna liczyła kilkaset tysięcy członków, a w parlamencie z górną 40 procent miejsc. Na czele partii stali ludzie tej miary, co Emil Vandervelde, de Brouckere Camille Huysmans (wszyscy byli w swoim czasie przewodniczącymi Międzynarodówki Socjalistycznej).

Po wojnie socjaliści belgijscy zajęli czołowe stanowisko w życiu państwa. Na czele rządu stali kolejno socjaliści: Spaak, van Acker, Huysmans. W wyborach do parlamentu, które odbyły się w lutym r. 1946 zdobyli socjaliści 69 mandatów, na ogólną ilość 200. Centralnym organem prasowym belgijskiej Partii Robotniczej jest „Peuple“.

PARTIE SOCJALISTYCZNE

Włochy:

Ruch socjalistyczny we Włoszech zaczął rozwijać się jeszcze pod koniec drugiej połowy ubiegłego stulecia, lecz prawdziwy rozkwit jego dał się zauważyć dopiero po zakończeniu pierwszej wojny światowej. Ilość członków partii urosła wtedy do kilkuset tysięcy, liczba posłów partii socjalistycznej w r. 1919 w parlamencie osiągnęła 156. Nakład centralnego organu partii „Avanti” przekroczył 300.000.

W mrocznej dobie faszyzmu, trwającej aż 22 lata, partia zmuszona była zejść w podziemia.

W końcowym okresie drugiej wojny światowej socjaliści włoscy wzięli b. wydatny udział w ruchu oporu. Po rozgromieniu faszyzmu partia odrodziła się i rozwinęła bardzo szybko. Liczba jej członków przekroczyła milion. W zgromadzeniu konstytucyjnym, wybranym w czerwcu 1946 r. socjaliści mają 120 posłów. Na czele partii stoją: P. Nenni, S. Pertini, S. Saragat, (przewodniczący parlamentu), I. Silone, naczelny redaktor „Avanti”. Pierwszy po wojnie kongres partyjny odbył się we Florencji, w kwietniu 1946 r.

Finlandia:

Ruch socjalistyczny w Finlandii nie jest jednolity. W listopadzie 1944 r. odbył się zjazd partii socjaldemokratycznej, który wybrał nowy komitet centralny. Ale już w lutym 1945 r. kierownictwo partii wykluczyło z szeregów partyjnych członka KC Pekkalä. Prócz tego wydalone z partii nie będącego członkiem KC, ale posiadającego pewne wpływy w masach członkowskich działacza partyjnego, Kieto. Grupa Kieto przybrała nazwę „Socjalistycznej Partii Jedności” i utworzyła wraz z komunistami Demokratyczny Związek Narodu Fińskiego, który w wyborach do sejmu fińskiego uzyskał 250/0 mandatów. Wewnątrz samej partii socjaldemokratycznej istnieje opozycja przeciwko linii partyjnej, a zwłaszcza przeciwko głównemu inspiratorowi taktyki partyjnej, sekretarzowi generalnemu Warionenowi. Opozycja żąda: 1) realizacji programu partyjnego, 2) jak najbardziej przyjaznych stosunków z ZSRR, 3) współpracy z komuni-

stami. 4) zjednoczenia wszystkich socjalistów w jednej partii. Na czele opozycji stoi członek KC Fagerholm.

Na kongresie partii, który się odbył w czerwcu r. 1946 w Helsinkach opozycji nie udało się przeformować swego programu. Przewodniczącym Centralnego Komitetu Partii został obrany przedstawiciel prawicowego skrzydła partii Skog, uzyskując 42.000 głosów, podczas gdy kandydat opozycji Fagerholm uzyskał tylko 17.000 głosów.

W sejmie fińskim partia socjaldemokratyczna posiada 50 mandatów na ogólną ilość 200 posłów. Centralnym organem partii jest dziennik „Suomen Sosialdemokraatti”.

Rumunia:

Socjaldemokratyczna partia Rumunii, licząca około 450.000 członków, przechodziła po wojnie kryzys wewnętrzny na tle taktyki partyjnej i stosunku do komunistów. Sprawy te były dyskutowane na dwóch zjazdach partyjnych: w grudniu 1945 r. i w marcu 1946 r. Chodziło przede wszystkim o to czy partia ma pójść do wyborów samodzielnie, czy w bloku partyj. wchodzących w skład frontu narodo-demokratycznego. Zwolennikiem samodzielnego pójścia do wyborów była grupa przewodniczącego CK partii Titela Petrescu. Przeciwwstawiał się temu stanowisku członek KC i minister oświaty Voitec. Dyskusja na ten temat objęła całą partię. Na zjeździe marcowym Petrescu został przegłosowany. Partia postanowiła pójść do wyborów w bloku. Petrescu i jego zwolennicy nie chcieli się podporządkować tej uchwale i zostali usunięci z szeregów partii.

Wpływ partii na rządy państwem jest dość znaczny. Centralnym organem partyjnym jest dziennik „Libertatea”.

Węgry:

Węgierska partia socjalistyczna bierze wydatny udział w rządach krajem. Sekretarz generalny partii Arpad Sakaschicz pełni funkcje wicepremiera. W wyborach do parlamentu socjaliści węgierscy wystąpili z włas-

PARTIE SOCJALISTYCZNE

na listą i uzyskali 818.000 głosów i 70 mandatów. Współpraca między socjalistami i komunistami, nawiązana jeszcze w czasach walki z hitleryzmem i reżymem Horthyego, układa się na ogół dobrze aczkolwiek i w tym kraju sprawa wspólnych czy oddzielnych list wyborczych wywołała w partii szeroką dyskusję.

Bułgaria:

Bułgarska robotnicza partia socjaldemokratyczna wchodzi w skład tzw. Frontu Patriotycznego. 5 partii należących do tego Frontu wyłoniło rząd jedności narodowej sprawujący władzę od 9 sierpnia 1944 r. W r. 1945 w partii nastąpił rozłam. Grupa przywódców prawicowych z Kostą Lułczewem i Krystą Pastuchowem zorganizowała nową partię socjaldemokratyczną z centralnym organem „Svoboden Narod”. Baza masowa grupy Lułczewa i Pastuchowa kurczy się jednak stale, toteż grupa znajdująca się w ostrej opozycji do rządu frontu patriotycznego straciła swoje znaczenie polityczne. Partia socjaldemokratyczna w Bułgarii jest słabsza od partii komunistycznej toteż wpływ jej na państwo jest mniejszy aniżeli oddziaływanie komunistów, z którymi zresztą socjaliści ściśle współpracują.

Czechosłowacja:

Czeska partia socjaldemokratyczna wyróżniła się na tle partii socjalistycznych innych krajów europejskich swą zwartością i jednolitością. Na kongresie, który odbył się jesienią r. 1945, nie było kierunków opozycyjnych, a wszystkie rezolucje przechodziły bądź jednomyślnie, bądź znaczną większością głosów. Przewodniczącym KC partii jest dr Zdenek Pierlinger, od czasu wyzwolenia Czechosłowacji premier, a po wyborach 1946 r. (w maju) wice-premier rządu czechosłowackiego. Pierwszym wice-przewodniczącym jest minister przemysłu Lauszman, właściwy twórca dwuletniego czechosłowackiego planu gospodarczego, działacz ruchu podziemnego, partyzant słowacki, drugim wice-przewodniczącym jest Timesz, więzień Dachau, trzecim posłanka Jungwirtowa, uczestniczka ruchu oporu, a czwartym — Eugen Erban, członek Rady Centralnej Związków Zawo-

PARTIE SOCJALISTYCZNE

dowych, również działacz podziemny. Generalnym sekretarzem partii jest Wilim, który w czasie pierwszych dwu lat okupacji był łącznikiem między krajem a zagranicą a lata pozostałe spędził w obozie koncentracyjnym.

Partia współpracuje ściśle z komunistami oraz z narodowo-socjalistyczną partią Benesza. Centralnym organem partii jest „Pravo Lidu“. W wyborach do parlamentu, które się odbyły w dniu 26 maja 1946 r. socjaliści uzyskali 36 mandatów.

Niemcy:

Po 12-letniej mrocznej epoce hitleryzmu niewiele działaczy socjaldemokratycznych zostało przy życiu. W dniu 17 czerwca 1945 odbyła się pierwsza po wojnie konferencja dawnego aktywu partyjnego w Berlinie. Na skutek podziału Niemiec na strefy okupacyjne powstały dwa ośrodki skupiające socjalistów niemieckich. Jeden w radzieckiej strefie okupacyjnej z siedzibą w Berlinie z Grotewohlem i Fechnerem na czele, drugi obejmujący trzy pozostałe strefy, z siedzibą w Hannowerze na czele z dr Schumacherem. Pertraktacje między przedstawicielami obu ośrodków na temat połączenia się w jedną partię nie dały wyników pozytywnych. Natomiast socjaldemokraci ze strefy radzieckiej połączyli się z komunistami tworząc tzw. „socjalistyczną partię jedności“ (SED). W wyborach samorządowych w zachodnich strefach okupacyjnych socjaldemokraci uzyskali znaczną ilość głosów. W radzieckiej strefie SED wysunęła się na czołowe miejsce wśród wszystkich stronnictw niemieckich (zwłaszcza w Saksonii). W samym Berlinie socjaldemokraci również zdobyli największą ilość głosów (949.743), podczas gdy SED — 383.182.

Austria:

Socjaldemokratyczna partia Austrii, w okresie okupacji hitlerowskiej podzielona na dwa odczasy (lewicę i prawicę) po wyzwoleniu zjednoczyła się i obecnie jest jednolita, organizacyjnie i ideologicznie. Partia socjal-

PARTIE SOCJALISTYCZNE

demokratyczna jest po ludowcach drugą co do liczby członków i znaczenia politycznego partią w Austrii. W połowie 1946 r. liczyła ona 448.000 członków. Samorząd miasta Wiednia, samorządy Innsbrucku i Bregenz są znowu w rękach socjalistów.

Socjaliści w okresie okupacji byli najważniejszą siłą w ruchu oporu. Ofiary ponieśli duże: 40.000 socjalistów przebywało w obozach koncentracyjnych, 6.000 skazano na śmierć w samym Wiedniu.

Przywódcami partii są dr. Karol Brenner, obecnie prezydent republiki austriackiej i dr. Schaerf, wice-kancierz. Partia posiada w parlamencie 76 posłów na 165 miejsc (ludowcy 85, komuniści 4). Centralnym organem partii jest „Arbeiter Zeitung”. Redaktor — Oskar Polack. Wychodzi również miesięcznik teoretyczny — „Zukunft”.

Japonia:

W Japonii, gdzie partia socjalistyczna była do niedawna nielegalna, rozwija ona obecnie ożywioną działalność. W zarządzonych przez gen. Mac Arthura wyborach do parlamentu socjaliści zdobyli 93 mandaty, wysuwając się na drugie miejsce po liberalach (139 mandatów). Przywódcą partii jest Midzutani Cissabura. Partia domaga się jak najszybszego ukarania przestępców wojennych, demokratyzacji życia politycznego, prawa do pracy i bezpłatnej oświaty, poprawy bytu robotników i rozwiązania kwestii agrarnej.

Australia:

W Australii, która stanowi samodzielne dominium Brytyjskiej Wspólnoty Narodów, istnieje silne stronnictwo socjalistyczne, występujące pod tą samą co w Anglii nazwą Partii Pracy (Labour Party). W ostatnich wyborach do parlamentu, które odbyły się we wrześniu r. 1946, australijska Partia Pracy zdobyła 44 mandaty, niezależni 2, na ogólną ilość 74 mandatów.

KSZTAŁTOWANIE SIĘ PROGRAMU P.P.S.

Historia Polskiej Partii Socjalistycznej streszcza się w hasle partyjnym — „Niepodległość i Socjalizm“. Hasło to kształtowało linię rozwojową PPS i specjalnie określało zarówno całą działalność Partii, jak i formowało taktykę partyjną. Z jednej strony działalność zmierzała do walki o niepodległość kraju, a z drugiej natomiast strony Partia traktowała tę walkę jednocześnie, jako walkę o przebudowę ustrojową Polski. U źródła bowiem tragizmu dziejów naszego kraju istniały dwa zagadnienia: Polska upadła na skutek spisku imperializmów sąsiednich oraz na skutek egoizmu i zacofania rządzącej warstwy szlacheckiej. Te dwa momenty wytknęły przed wszystkimi poczynaniami niepodległościowymi ubiegłego stulecia drogę rozwojową Polskę i formowały metodę walki o wolność. Demokracja romantyczna XIX wieku oddzielała pierwsze zagadnienia od drugiego, natomiast polski ruch socjalistyczny potrafił sprowadzić je do jednej zasady walki o wolność Narodu. Następnie to mogło dopiero na nowym etapie historycznym, gdy na widowni Polskiej zjawiał się nowy czynnik społeczny w postaci klasy robotniczej, która wystąpiła z własnymi postulatami politycznymi. Naczelnym więc zadaniem tej klasy było właściwe postawienie przed Narodem Polskim zagadnienia walki o wolność, a więc walki o Polskę Niepodległą i społecznie uporządkowaną. Dokonał tego socjalizm i dokonała tego Polska Partia Socjalistyczna. Nastąpiło to dopiero po 1863 r. z chwilą, gdy na skutek uwłaszczenia włościan i rozbudowy przemysłowej Królestwa Kongresowego, gdy na rynku pracy znalazła się cała masa proletariatu polskiego, jako baza społeczna dla socjalistycznej myśli politycznej. W związku z tym zaistniały już inne problemy społeczne, a więc nie tylko kwestia włościańska, górnicza nad umysłowością XIX wieku, ale powstał wielki problem klasowy całego świata pracy. Były już przed tym próby działalności socjalistycznej w postaci socjalizmu utopijnego, który poprzez koncepcję tworzenia gmin wiejskich gospodarczo zorganizowanych miał roz-

PROGRAM

włączywać różne bolączki społeczne i gospodarcze ludu polskiego. Były także i próby zorganizowania jednolitej robotniczej Partii politycznej o wyraźnym już obliczu klasowym, próby podjęte przez Ludwika Waryńskiego i utworzoną przez niego Partię Socjal-Rewolucyjną „Proletariat” (1882). W tym czasie na ziemiach polskich zaboru rosyjskiego istniały także i inne dążności, które starały się sprowadzić walkę klasy robotniczej tylko do zagadnień ekonomicznych. To był kierunek tak zwanego ekonomizmu w polskim ruchu socjalistycznym tak samo krańcowy w swym rozumowaniu jak i stojący na przeciwnym krańcu tak zwany narodowy, który cele patriotyczne przedkładał ponad dążności klasowe i społeczne. Z „ekonomizmu” wytworzyła się z biegiem czasu lewica socjalistyczna w polskim ruchu robotniczym, kierunek narodowy natomiast także wyciskał piętno, niekiedy odśrodkowe na Polskiej Partii Socjalistycznej. Życie jednak samo zaczęło kształtować pod wpływem wypadków w kraju oblicze ideowe ruchu robotniczego. Uzewnętrzało się to na zjeździe w Paryżu, gdzie były reprezentowane wszystkie wspomniane kierunki polskiej myśli socjalistycznej. Na zjeździe tym, który odbywał się w listopadzie 1892 r. pod przewodnictwem Bolesława Limanowskiego została powołana do życia Polska Partia Socjalistyczna. Powstawała wtedy pod wpływem masowych akcji robotniczych, przelewających się na wiosnę tego roku przez ziemie polskie zaboru rosyjskiego i może właśnie wskutek tego zaznaczyła od razu swoją żywotność i odbicie potrzeb polskich mas pracujących. Uwidoczniło się to przede wszystkim w programie Partii, który potrafił wyprowadzić walkę o niepodległość z socjalistycznej zasady przebudowy ustrojowej kraju. Od tej zasady Polska Partia Socjalistyczna nie odstępowała, mimo piętrzących się na jej drodze przeszkód i wytwarzanych trudności. W miarę bowiem wzrostu sił, popularyzowania haseł programowych, Partia zmuszona była odpierać ataki nie tylko skierowane ze strony wrogiego rządu carskiego, ale i ze strony przeciwników politycznych, którzy ogień gwałtownej dyskusji zarówno w kraju, jak i za granicą, skierowali na program pepesowski. Paryski program PPS spotkał się bowiem z gwałtownym atakiem dawnej grupy tak zwanych „ekono-

mlistów", którzy zaczęli zarzucać Partii zejście z właściwej jakoby platformy socjalistycznej na drogę nacjonalizmu. Ta grupa ludzi dokonuje rozłamu w PPS i oplewając swe wywody na szablonowym myśleniu ekonomicznym wyprowadzała teorię organicznego wcielenia gospodarczego zaborów do poszczególnych państw zaborczych. Wyrazem ich poglądów była założona przez nich w r. 1898 partia pod nazwą Socjal-Demokracja Królestwa Polskiego i Litwy S.D. — K.P. i L., kwestionowała zatem możliwość podjęcia walki o wolność polityczną Narodu Polskiego i o Polską Republikę Ludową. Z tego starcia ideowego, które odbiło się także silnym echem i na międzynarodowym terenie socjalistycznym — Polska Partia Socjalistyczna wyszła zwycięsko. Rozumowanie bowiem pepesowskie sprowadzało się do tego, że na drodze do rewolucji społecznej w Europie musi zaistnieć etap świadomości narodowej mas, które pochwyciwszy władzę polityczną tylko we własnym i niezależnym państwie mogą dokonać przebudowy ustrojowej. Program paryski nie precyzował jednak dokładnie formy i etapów walki o niepodległość, a wysunął tylko zasadę dobijania się o Polską Republikę Ludową. Ujęcie to zawsze wywoływało komentarze i było powodem nawet wstrząsów, naruszających jednolitość Partii. Szczególnie jaskrawo wystąpiły one w okresie walk rewolucyjnych 1905 i 1906 r. Młode elementy partyjne, pozostające pod wrażeniem wielkiej fali rewolucyjnej w Rosji zaczęły wiązać nadzieję, na zbliżającą się rewolucję społeczną i upadek caratu, a uzyskawszy na zjeździe w 1905 r. większość opanowały kierownictwo Partii. Starzy natomiast działacze, trzymali się w sposób może zbyt ortodoksyjny zasady odrębności politycznej polskiego ruchu socjalistycznego i jego swolnych potrzeb oraz ostatecznego celu, którym miała być niepodległość kraju, zarzucali młodym nieostrożność polegającą na zbyt dużym angażowaniu się w poczynania rewolucyjne rosyjskiego ruchu socjalistycznego oraz odejście od programu paryskiego. Przegrana stawka na zwycięską rewolucję w Rosji i ogólne rozdrażnienie na skutek niepowodzeń ostatecznych na ziemiach polskich pogłębiły jeszcze bardziej różnice. Jesienią 1906 r. na zjeździe w Wiedniu rozłam stał się faktem dokonanym. Polska

PROGRAM

Partia Socjalistyczna, jak wiadomo rozpadła się na dwa zwalczające się nawzajem odłamy: — PPS-Lewicę, PPS-Frakcję Rewolucyjną. Właściwa jednak myśl popesowska, wywodząca się z programu paryskiego reprezentowana była przez grupę centrową. Grupa ta stwierdzała, że rewolucja społeczna, podjęta przez ruch socjalistyczny zrealizuje zagadnienie niepodległości Polski. Pogląd ten różnił się zarówno od stanowiska PPS Lewicy, która coraz bardziej zaczęła schodzić na platformę programową S.D.K.P. i L., jak również i od stanowiska PPS Frakcji Rewolucyjnej, grawitującej w kierunku wojskowych przygotowań powstańczych o charakterze ogólnonarodowym. Wyrazicielem właściwego poglądu popesowskiego był twórca programu paryskiego Feliks Perl, który w latach poprzedzających wybuch wojny światowej, wyrażał go na łamach swego pisma „Placówka” wydawanego na emigracji we Lwowie.

Przebieg I wojny światowej zakończony szeregiem rewolucji w państwach zaborczych i wywróceniem się tronów trzech monarchii stanowi potwierdzenie przewidywań Polskiej Partii Socjalistycznej. Na arenie dziejowej ukazała się Polska Niepodległa, po rozpadzie trzech imperiów zaborczych i w świetle przemian rewolucyjno-ustrojowych. Wychodziła więc nowa Polska przyjmująca zgodnie ze swym przeznaczeniem i wymogami życia kierunek marszu na lewo. Taką właśnie postawę, a nie inną przyjął w listopadzie 1918 r. Rząd Ludowy w Lublinie ogłaszając 7. XI. powstanie do życia po wieloletniej niewoli Polskiej Republiki Ludowej łączącej wszystkie zabory.

Manifest tego rządu zapowiadający wyprowadzenie Polski na szerokie drogi gospodarki społecznej i swobód obywatelskich, był niczym innym jak realizowaniem paryskiego programu PPS, dostosowanego do powojennej rzeczywistości. Wywodził się także bezpośrednio z rezolucji i uchwał, podjętych na ostatnim październikowym zjeździe partyjnym z 1918 roku. Z chwilą wyjścia z konspiracji i podjęcia walki legalnej w ramach państwowości polskiej o prawo klasy pracującej — PPS odrzuciła komunistyczną zasadę dyktatury proletariatu i stanęła na stanowisku socjalizmu demokratycznego. Ta platforma ideowa od razu wytknęła Partii drogę postępowania i po-

stawiała ją na straży demokratycznych form ustrojowych, przez które można by kształtować przebudowę społeczną i ugruntować niepodległość kraju.

Niepodległość zależna była od wytyczenia właściwych dróg rozwojowych Polski i skierowana jej marszu na lewo. Na przeszkodzie stanęła jednak prawica polska i groźba faszyzmu, który właśnie wg. rozeznania socjalistycznego, stanowił istotne zagrożenie niepodległości. Polska prawicowa, sfaszysmowana, lub nawet ulegająca faszyzmowi nie mogłaby się ostać, stąd przed Polską Partią Socjalistyczną stanął znów problem ochrony niepodległości, który przytłoczył częściowo zagadnienie walki o przebudowę ustrojową. Z tego powodu Partia była atakowana, a nawet posadzona o odchodzenie od zasad walki proletariackiej. Niedorzeczność tych zarzutów potwierdziło jednak samo życie, gdy nie tylko wolność Polski, ale i całej Europy została zagrożona przez faszyzm. Konieczność obrony niepodległości kraju, jako niezbędnego warunku na drodze do socjalizmu, stała się tym samym zaporą na drodze faszyzmu. Tylko więc Polska z perspektywą rozwoju demokratycznego mogła się ostać i oprzeć, przyczajonemu do skoku hitleryzmowi. Rozumiał to należycie ostatni przedwojenny kongres partyjny, który odbył się w 1937 r. w Radomiu. Uchwalony na tym kongresie program dopuszczał możliwość zastosowania przez Partię dyktatury proletariatu w obronie kraju przed faszyzmem i wytyczał drogę dla polskiego kierunku przebudowy gospodarczej i demokracji społecznej. Z tym nastawieniem myślowym PPS rozpoczęła nowy etap naszej pracy i wybuch wojny w 1939 r. potraktowała, jako zapowiedź przemian ustrojowych w świecie. W czasie okupacji hitlerowskiej poza podjęciem walki bezpośredniej z wrogiem, Partia dużo wysiłku i pracy poświęciła stronie programowej polskiego ruchu socjalistycznego, wyczuwając zbliżający się nieodwołalny moment objęcia władzy w Polsce przez klasę pracującą. Rzeczywistość pokazała poprzez walące się fronty hitlerowskie słuszność założeń programowych Polskiej Partii Socjalistycznej, która widziała przyszłość kraju i Narodu Polskiego w zwycięskim pochodzie wyzwolonych mas pracujących.

Po raz drugi w historii Polski zasady programu pa-

PROGRAM

ryskiego PPS znalazły swój wyraz w „małej konstytucji” „Polski Ludowej” w manifestie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, który został opracowany przy współudziale socjalistów, wiernych niezmiennie swym zasadom ideowym i programowym.

WIADOMOŚCI STATUTOWE

Na XXVI Kongresie Polskiej Partii Socjalistycznej, odbytym w Warszawie w dniu 29. VII — 1.VII 1946 r. uchwalono „Statut Organizacyjny Polskiej Partii Socjalistycznej”. Statut ten uwzględnia w pełni zmienione warunki pracy, w jakich znalazła się Polska Partia Socjalistyczna, jej rolę w spółrządzeniu państwem, oraz zasięg działalności Partii w wszystkich przejawach życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego narodu. W obliczu zadań przed jakimi stoi obecnie, w jej wysiłkach budowy Polski socjalistycznej, specjalnego znaczenia nabiera konieczność uświadomienia sobie przez każdego członka jego praw i obowiązków oraz konieczność poznania struktury organizacyjnej Partii, w której szeregach ma być współtwórcą i budowniczym Polski sprawiedliwości społecznej, Polski socjalizmu.

Struktura Partii

Działalność Partii rozciąga się na cały obszar państwa polskiego oraz na Polaków za granicą. Podział działalności Partii odpowiada podziałowi administracyjnemu państwa, obejmując organizacje: wojewódzkie W.K., powiatowe P.K., lub miejskie M.K. w miastach wydzielonych, miejscowe (Miejsc. K.) w miastach nie wydzielonych, miasteczkach i osiedlach typu miejskiego i gminach. (G. K.). W większych miastach mogą być tworzone organizacje dzielnicowe (D.K.) oraz na terenach zakładów pracy organizacje zakładowe (Z.K.)

Organami kierowniczymi powyższych organizacji terenowych są komitety wybierane przez ogólne zebrania członków danej organizacji terenowej (koło, dzielnicowe, zakład, gmina, organizacja miejscowa), bądź to przez konferencję delegatów organizacji objętych łączną or-

ganizacja terenowa nadrzędna (PK. MK. WK.). Tam gdzie nie można organizować komitetów, partia na wskazanych terenach i placówkach naznacza mężów zaufania, podporządkowując ich właściwemu terytorialnie komitetowi.

Najniższą komórka organizacyjna jest koło, ilość jego członków może wynosić od 5 do 30. Koło wybiera swego przewodniczącego, sekretarza i skarbnika. Na terenie organizacji zakładowej czynne są koła, tworzone w dowolnej ilości w zależności od liczebności członków partii w danym zakładzie pracy. Komitet zakładowy jest wybierany przez walne zebranie członków w ilości 5—7. Organizacja miejscowa obejmuje: organizacje zakładowe, koła i mężów zaufania. Komitet organizacji miejscowej jest wybierany na corocznym walnym zebraniu członków w składzie: przewodniczącego, jego zastępcy, sekretarza, skarbnika oraz 3 członków. Komitet ten odpowiada za swą działalność; jest podporządkowanym Powiatowemu Komitetowi. W miastach wydzielonych działają organizacje dzielnicowe, w skład których wchodzi koła, mężowie zaufania i organizacje zakładowe i dzielnicowe. Komitet Dzielnicowy wybierany jest przez walne zebranie członków organizacji dzielnicowej i jest podporządkowany Miejskiemu Komitetowi.

Na czele organizacji powiatowej, obejmującej wszystkie organizacje działające na terenie danego powiatu stoi 9 osobowy Powiatowy Komitet, wybierany przez doroczną Powiatową Konferencję Delegatów. W Konferencji Powiatowej biorą udział delegaci poszczególnych organizacji miejscowych czynnych w powiecie. Liczbę delegatów ustala W.K. Konferencja decyduje we wszystkich sprawach partyjnych powiatu. Miejski Komitet jest wybierany przez Konferencję Delegatów organizacji dzielnicowych i podlega wprosi W.K.

Wojewódzka organizacja partyjna obejmuje wszystko organizacje powiatowe i miejskie miast wydzielonych. Najwyższym ciałem kierowniczym organizacji wojewódzkiej jest Konferencja Wojewódzka. Delegatów na konferencję wysyłają organizacje powiatowe i miejskie w stosunku ustalonym przez W.K. w porozumieniu z C.K.W. Konferencja wojewódzka odbywa się corocz-

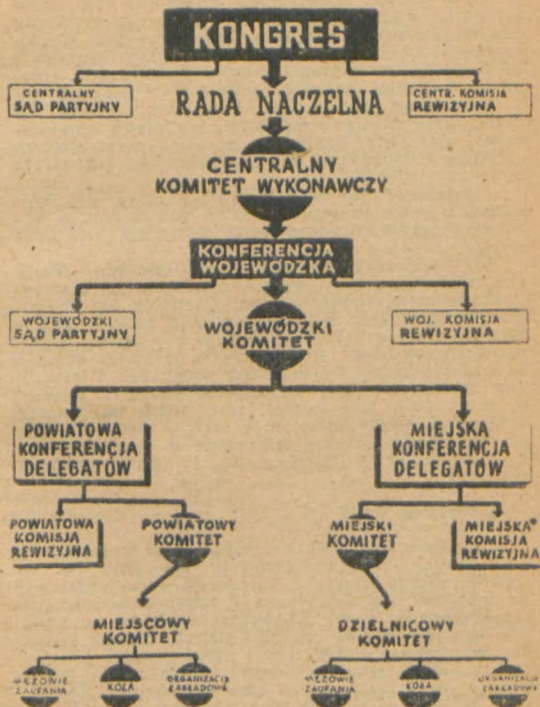
STATUT PPS

nie i wybiera Wojewódzki Komitet w składzie 11 członków. W.K. podejmuje decyzje w sprawach organizacyjnych, politycznych, uклада plan pracy oraz składa sprawozdanie ze swej działalności C.K.W. desyguje w zakresie temu przyznanym członków Partii do instytucji administracyjnych, politycznych, społecznych i gospodarczych. W.K. kontroluje i kieruje działalnością niższych organizacji partyjnych województwa.

Najwyższym organem Partii jest Kongres. W Kongresie biorą udział członkowie z głosem decydującym a to: delegaci terenowych organizacji partyjnych według klucza uchwalonego każdorazowo przez Radę Naczelną, ustępujący członkowie Rady Naczelnej, przewodniczący Centralnego Sadu Partyjnego, członkowie Centralnej Komisji Rewizyjnej, redaktorzy naczelni „Robotnika” i organu teoretycznego „Przeglądu Socjalistycznego”, Prezydium Klubu Parlamentarnego PPS-u, delegaci K.C. OM TUR-u, oraz członkowie z głosem doradczym a to: delegaci Centralnych Wydziałów Partyjnych, członkowie Centralnego Sadu Partyjnego, naczelni redaktorzy organów partyjnych, referenci zaproszeni przez C.K.W. oraz posłowie klubu parlamentarnego PPS.

Kongres odbywa się raz na 2 lata. Kongres przyjmuje do wiadomości lub odrzuca sprawozdania Rady Naczelnej, Centralnej Komisji Rewizyjnej oraz Centralnego Sadu Partyjnego i przedstawicielstwa parlamentarnego PPS-u, podejmuje uchwały programowo-taktyczne i organizacyjne, określa ilość i dokonuje wyboru członków Rady Naczelnej, Centralnego Sadu Partyjnego oraz Centralnej Komisji Rewizyjnej. Nadzwyczajny Kongres Partii może być zwołany jedynie uchwałą Rady Naczelnej za pośrednictwem CKW lub też na żądanie 1/3 W.K.

Wybrana przez Kongres Rada Naczelna kieruje w okresie międzykongresowym całą działalnością Partii, wybiera własne prezydium złożone z 5 członków, oraz wybiera CKW złożony z 15 członków Rady, zarządza majątkiem Partii, uchwała jej budżet i zatwierdza kandydatów na posłów.

CKW kieruje całokształtem działalności polityczno-partyjnej i organizacyjnej Partii, opierając się na uchwałach Kongresu i dyrektywach Rady Naczelnej. W stosunku do niższych komitetów i organizacji partyjnych CKW ma prawo w drodze nadzoru zatwierdzania, zmiany lub znoszenia wszelkich uchwał o ile pozostają one w sprzeczności ze statutem, programem, taktyką lub dyrektywami kierownictwa Partii, ma prawo rozwiązywania wszystkich komitetów, usuwania poszczególnych członków i mianowania na ich miejsce do najbliższych wyborów innych.

Działalność finansowo-gospodarcza Partii jest kontrolowana przez komisje rewizyjne, powoływane z wyborów i czynne przy komitetach partyjnych wszystkich stopni.

Dla rozpoznawania wykroczeń członków Partii przeciwko dyscyplinie organizacyjnej oraz programowi i taktyce partii, powoływane są: Centralny Sąd Partyjny i Partyjne Sady Wojewódzkie. CSP pochodzi z wyboru Kongresu a Sady Wojewódzkie z wyborów Konferencji Wojewódzkich. CSP orzeka w sprawach odwołań od orzeczeń Sądów Wojewódzkich jako sądów I instancji oraz rozstrzyga sprawy szczególnego znaczenia, wnoszone przez CKW oraz sprawy, gdzie stroną jest członek Centralnych Władz Partii. Sady partyjne skazują na karę: upomnienia nagany, zawieszenia w prawach członka na przeciąg 6 miesięcy do 1 roku, wydalenia z Partii.

Członkowie Partii

Członkiem PPS może być każda osoba moralnie nieposzlakowana, która ukończyła 18 rok życia, o ile wyznaje zasady programu partyjnego, podporządkowuje się statutowi organizacyjnemu i zgłosi deklarację swe przystąpienie do Partii. Członkowie dzielą się na członków kandydatów oraz członków stałych. Członek kandydat, po podpisaniu deklaracji i przedstawieniu poręczona 2 stałych członków Partii przechodzi «ześciomiesięczny okres próbny a po jego pomyślnym zakończeniu, decyzją właściwego Komitetu partyjnego zostaje przyjęty na członka stałego.

STATUT PPS

Członkowie partii są obowiązani stosować się do właściwych uchwał partyjnych, sumiennie wypełniać nałożone na nich obowiązki partyjne i obywatelskie, brać udział w pracach swej organizacji partyjnej. Członek partii winien znać dokładnie statut i program, pogłębiać znajomość teorii socjalizmu a. w swej pracy i na zajmowanym stanowisku działać ściśle wedle dyrektyw partii być wzorem pracownika-budowniczego ustroju socjalistycznego. Winien zachować czujność wobec reakcji i czynić wszystko dla tej politycznej likwidacji. Winien szerzyć świadomość klasową wśród swych towarzyszy pracy i werbować nowych członków. Członek partii winien należeć do organizacji zawodowych, kulturalno-oświatowych, spółdzielczych, sportowych itp. i na terenie tych organizacji działać zgodnie z instrukcjami partii jako wyrazicieli potrzeb i dążeń mas pracujących. Winien wreszcie uczeszczać na zebrania organizacyjne, regularnie opłacać daninę partyjną, czytać i popierać wydawnictwa partyjne.

Członkowie partii mają prawo uczestniczenia w zebraniach organizacyjnych a członkowie stali posiadają czynne prawo wyborcze, a po upływie 1 roku przynależności partyjnej bierne prawo wyborcze. Prawo piastowania mandatu poselskiego z ramienia Partii przysługuje członkom partii po upływie 3 lat przynależności partyjnej.

W wypadkach gdy działalność członka partii wykracza przeciwko zasadom programowo-taktycznym partii, gdy członek partii nie stosuje się do uchwał partyjnych, działa wyraźnie na szkodę Partii lub przejawia zupełną bezczynność w wypełnianiu swych obowiązków partyjnych, państwowych lub społecznych właściwy komitet partyjny (CKW WK PK i MK) ma prawo członka zawiesić w czynnościach i oddać pod Sąd Partyjny. Wydalenie członka z Partii może jednak nastąpić tylko na podstawie wyroku Sądu Partyjnego.

RADA NACZELNA P.P.S.

wybrana na XXVI Kongresie PPS w dniu 1. VII, 1945 r.
w Warszawie.

PREZYDIUM RADY NACZELNEJ

Przewodniczący — Stanisław Szwalbe.
Viceprzewodniczący — Bolesław Drobner.
Viceprzewodniczący — Zygmunt Szymanowski.
Viceprzewodniczący — Halina Kuczkowska.
Sekretarz — St. Dobrowolski.

Członkowie Rady Naczelnej

1. Andrzejak Edward — Łódź
2. Ajnenkiel Eugeniusz — Łódź
3. Baran Stanisław — Skierniewice
4. Baranowski Feliks — Warszawa
5. Bobrowski Czesław — Warszawa
6. Bossowski Władysław — Śląsk-Dąbrowski
7. Bielnik Jan — Katowice
8. Bromboszcz Henryk — Kraków
9. Chodkiewicz Kazimierz — Lublin
10. Ćwik Tadeusz — Warszawa
11. Cyrankiewicz Józef — Kraków
12. Dąbrowski Jan — Warszawa
13. Dębnicki Kazimierz — Kielce
14. Dobrowolski Stanisław — Kraków
15. Drabarek Alfred — Kielce
16. Drobner Bolesław — Kraków
17. Dąbrowski Konstanty — Warszawa
18. Duniak Stanisław — Łódź
19. Flacht Piotr — Kraków
20. Potek Antoni — Warszawa
21. Gacki Henryk — Warszawa
22. Galewski Piotr — Warszawa
23. Gellert Piotr — Piotrków
24. Głowacki Lucjan — Łódź
25. Grabarek Kazimierz — Morskie
26. Gross Stanisław — Warszawa
27. Grosfeld Ludwik — Warszawa

28. Gronkiewicz Jan — Kielce
29. Grajek Czesław — Poznań
30. Grzechnarowski Józef — Radom
31. Gruszczyński Antoni — Morskie
32. Górny Alfred — Dolny Śląsk
33. Hoffman Mieczysław — Kielce
34. Hochfeld Julian — Warszawa
35. Jagiełło Władysław — Warszawa
36. Janicki Romuald — Warszawa
37. Jarecki Alfred — Morskie
38. Jerzy — Rzeszów
39. Jurek Kazimierz — Kielce
40. Kaczmarek Wilhelm — Śląsk Dąbrowski
41. Jabłoński Henryk — Warszawa
42. Kaczmarek Wiesław — OM TUR
43. Kaczorowski Michał — Warszawa
44. Kamiński Antoni — Warszawa
45. Kembrowski Eugeniusz — Warszawa
46. Kazimierczak Józef — Kielce
47. Kotwica-Skrzypek — Warszawa
48. Kornacki Jerzy — Warszawa
49. Kowalczyk Stanisław — Kraków
50. Kożusznik Wiesław — Zaolzie
51. Kredkowski Józef — Warszawa
52. Kaniewski Jan — Szczecin
53. Krupa-Skibiński Jan — Łódź
54. Karaczewski Artur — Łódź
55. Krzewniak Andrzej — Białystok
56. Kuczkowska Halina — Warszawa
57. Koral Tadeusz — Olsztyn
58. Kuryłowicz Adam — Warszawa
59. Szulkin-Lessel Rudolf — Łódź
60. Łaskowski Kazimierz — Katowice
61. Lorenc Władysław — Kraków
62. Lange Oskar
63. Macura Antoni — Śląsk Dąbrowski
64. Małczyński Wiktor — Warszawa
65. Mantel Feliks — Warszawa
66. Metera Feliks — Radom
67. Milewski Antoni — Pomorze
68. Mirek Jan — Rzeszów
69. Markowski Wincenty — Kraków

RADA NACZELNA PPS

70. Mitzner Zbigniew — Warszawa
71. Matuszewski Stelan — Warszawa
72. Moryka Lucjan — Kraków
73. Nowicki Marian — Warszawa
74. Olesiński Marian — Katowice
75. Obrączka Ryszard — OM TUR
76. Ogrodziński Przemysław — OM TUR
77. Ostrowski Adam — Kraków
78. Ostrowski Antoni — Rzeszów
79. Osóbka-Morawski Edward — Warszawa
80. Pasemkiewicz Kazimierz — Kraków
81. Petruczyński Feliks — Katowice
82. Piaskowski Stanisław — Dolny Śląsk
83. Pilchowa Rozalia — Rzeszów
84. Praga Rafał — Warszawa
85. Pragierowa Eugenia — Warszawa
86. Przetacznik Eugeniusz — Pomorze Zachodnie
87. Raabe Henryk — Lublin
88. Reczek Włodzimierz — Kraków
89. Rzeźnik Stefan — Kraków
90. Rapacki Adam — Warszawa
91. Rusinek Kazimierz — Warszawa
92. Sadło Genowefa — Lublin
93. Balcewicz Józef — Śląsk Dąbrowski
94. Salska Adamina — Łódź
95. Sokół Bolesław — Białystok
96. Stańczyk Jan
97. Stawiński Wincenty — Łódź
98. Strusińska Krystyna — Warszawa
99. Świątkowski Henryk — Warszawa
100. Szałas Stanisław — Poznań
101. Szaniawski Jan — Warszawa
102. Szondelmajer Edward — Poznań
103. Szczyrek Jan — Warszawa
104. Szydłowski Józef — Lublin
105. Szymanowski Zygmunt — Warszawa
106. Szwalbe Stanisław — Warszawa
107. Tomasik Jan — Poznań
108. Trabalski Franciszek — Śląsk Dąbrowski
109. Wachowicz Henryk — Łódź
110. Wiśniewski Mieczysław — Poznań
111. Wójcik Władysław

RADA NACZELNA PPS

- 112. Wierusz Kowalski — Warszawa
- 113. Wojewoda Wojciech — Pomorze
- 114. Wudziński Leon — Kielce
- 115. Zaborski Zygmunt — Warszawa
- 116. Zakrzewski Henryk — Morskie
- 117. Żaruk Michał Aleksander — Warszawa
- 118. Żerkowski Jan — Warszawa
- 119. Żubowski Wacław
- 120. Żuławski Zygmunt — Kraków
- 121. Zyglar Tadeusz — Warszawa

CENTRALNA KOMISJA REWIZYJNA

Piotrowski Teodor — przewodniczący, Rak Jan — zastępca przewodniczącego, Bilewicz Tadeusz — sekretarz; członkowie: Krogulec Leon, Sit Eugeniusz, Ratomski Bronisław, Trojanowski Wiktor.

CENTRALNY SĄD PARTYJNY

Przewodniczący dr Zuniak Józef, sekretarz Zieliński Jerzy; członkowie: Dobrowolski Kazimierz, Dobrowolski Hieronim, Nowicka Małgorzata, Ociepa Józef, Górecki Juliusz, Pawelczyk R., dr Lebkuchler; zastępcy: Sidorowski Stanisław, Bukaty Tadeusz.

CENTRALNY KOMITET WYKONAWCZY

powołany przez Radę Naczelną w dniu 25 sierpnia 1946 r.

Przewodniczący — Edward Osóbka-Morawski

Zastępca przewodniczącego — Kazimierz Rusinek

Zastępca przewodniczącego — Kuryłowicz Adam

Sekretarz Generalny — Cyrankiewicz Józef

II Sekretarz — Reczek Włodzimierz

III Sekretarz — Jabłoński Henryk

Skarbnik — Adam Rapacki

Członkowie: F. Baranowski, J. Hochfeld, L. Motyka, M. Nowicki, R. Obrączka, St. Piaskowski, H. Świątkowski, H. Wachowicz

ZEBRANIA

JAK PROWADZIĆ ZEBRANIE ORGANIZACYJNE

Prawo o stowarzyszeniach oraz statuty organizacji zawierają pewne ogólne rygory co do walnych zgromadzeń. Czasem uchwała się specjalny regulamin obrad. Na ogół jednak prowadzenie zebrania organizacyjnego (zarówno walnego, jak i zwykłego) odbywa się na podstawie zwyczaju lub opinii przewodniczącego. Porządek na zebraniu zależy przede wszystkim od taktu i energii przewodniczącego, jak również od zachowania się uczestników. Jest rzeczą b. ważną, aby przewodniczący obrał sobie pewien system i postępował jednakowo w podobnych okolicznościach. Wówczas uniknie zarzutu nieumiejętności lub stronniczości w prowadzeniu obrad.

Można zastosować następujący system, wypróbowany w pracy partyjnej, a który ujmujemy w formę regulaminu obrad.

ZAGAJENIE I WYBÓR PRZEWODNICZĄCEGO

1. Zagaja zebranie przedstawiciel ciała, zwołującego zebranie, który bądź sam obejmuje przewodnictwo, bądź powołuje przewodniczącego, bądź też — jeśli zebranie ma podjąć jakieś wiążące uchwały lub dokonać wyborów — przeprowadza w drodze głosowania wybór przewodniczącego.

2. Aż do chwili wybrania przewodniczącego nikt nie może otrzymać głosu, chyba dla postawienia kandydatury na przewodniczącego. Uzasadniać, krytykować, ani w inny sposób omawiać kandydatur na przewodniczącego nie wolno.

PRAWA I OBOWIĄZKI PRZEWODNICZĄCEGO

3. Przewodniczący kieruje obradami, dba o porządek i ciszę, udziela głosu, poddaje pod głosowanie wnioski, rozstrzyga we wszystkich kwestiach formalnych. Od decyzji przewodniczącego nie ma odwołań.

sam przewodniczący może jednak zwrócić się o opinię w jakiejś sprawie do ogółu zebranych. Nie wolno również krytykować ani w inny sposób rozstrząsać decyzji przewodniczącego.

4. Każdy uczestnik zebrania może — ale tylko raz jeden — postawić wniosek o wyrażenie przewodniczącemu pochodzącemu z wyboru votum nieufności. Wniosek taki nie może być uzasadniony ani dyskutowany i bezzwłocznie poddany być musi pod głosowanie. W razie zgłoszenia takiego wniosku, przewodniczący wyznacza swego zastępcę dla przeprowadzenia głosowania nad wnioskiem i opuszcza się na czas głosowania. W razie uchwalenia wniosku o votum nieufności, wyznaczony uprzednio zastępca zarządza natychmiast wybór nowego przewodniczącego.

5. Wniosek o votum nieufności dla przewodniczącego może być zgłaszany co najwyżej trzykrotnie na jednym zebraniu.

6. Przewodniczący ma prawo:

a) przywołać do porządku każdego uczestnika, który zakłóca spokój, przeszkadza zebraniu, zachowuje się w sposób nie liczący z powagą zebrania;

b) wykluczyć z zebrania osobę, która nie ma prawa uczestniczyć w zebraniu, lub mimo trzykrotnego przywoływania do porządku nadal zachowuje się niewłaściwie;

c) udzielić upomnienia, a po trzykrotnym bezskutecznym upomnieniu odebrać głos mówcy, który odbiega od tematu zebrania, używa zwrotów nieparlamentarnych, lub prowokacyjnym przemówieniem może spowodować awanturę. To samo stosuje się do mówcy, który przekroczył określony czas przemówienia;

d) powołać protokolantów oraz w razie potrzeby zastępcę przewodniczącego;

e) zarządzić przerwę;

f) Przewodniczący jest obowiązany czuwać nad porządkiem i powagą obrad, przestrzegać, by nie zostały naruszone statut i obowiązujące uchwały organizacyjne, oraz zachować całkowitą bezstronność w stosunku do wszystkich uczestników zebrania.

KOLEJNOŚĆ PRZEMÓWIEŃ I SPOSÓB GŁOSOWANIA WNIOSKÓW

8. Mówcy przemawiają w takiej kolejności, w jakiej zgłosili się do głosu na ręce przewodniczącego. Poza kolejka mówców przewodniczący udziela głosu:

a) w sprawie nagłej (w związku z faktem który się wydarzył po rozpoczęciu zebrania)

b) w sprawie zgłoszenia wniosku o votum nieufności dla przewodniczącego

c) w sprawie oświadczenia osobistego (uczestnik przeciwko któremu padły zarzuty natury osobistej, ma prawo poza kolejka mówców zwięźle oświadczyć, że zarzuty nie odpowiadają prawdzie

d) w sprawie formalnej (dotyczącej techniki obradowania (np. ograniczenia czasu przemówień, natychmiastowego przerwania dyskusji) zamknięcia listy mówców itp.).

Powyższa kolejność obowiązuje, gdy jednocześnie kilku uczestników żąda głosu poza kolejnością.

9. Nie można nikomu udzielić głosu w trakcie przemówienia innego mówcy, ani w trakcie głosowania.

10. Wniosek nagły można zgłosić tylko w okresie między objęciem przewodniczenia przez przewodniczącego a przystąpieniem do uchwalenia porządku dziennego.

Przewodniczący poddaje naprzód pod dyskusję i głosowanie sprawę nagłości wniosku przy czym udziela głosu jedynie dwóm mówcom jednemu za, a drugiemu przeciwko nagłości. W razie uchwalenia nagłości wniosku, odbywa się normalna dyskusja i głosowanie.

11. W razie zgłoszenia wniosku formalnego, przewodniczący udziela głosu jedynie wnioskodawcy i jednemu mówcy przeciw wnioskowi, po czym głosuje wniosek.

12. Jeśli w jednej sprawie zgłoszono kilka wniosków z sobą sprzecznych, głosuje się naprzód wniosek najdalej idący tzn. ten, który w razie uchwalenia go, czyni bezprzedmiotowym dalsze głosowanie. Jeśli do wniosku zgłoszono poprawkę, która w znacznym stopniu zmienia intencję wniosku, głosuje się naprzód po

prawkę. Jeśli poprawka dotyczy szczegółu drugorzędnego, glosuje się naprzód zasadę wniosku, a potem poprawkę.

WYBORY

13. Przystępując do punktu porządku obrad: wybory przewodniczący przyjmuje zgłoszenia kandydatów, układa listę zgłoszonych, po zamknięciu której nie może zgłaszać nowych kandydatów. Zapytuje kolejno kandydatów czy przyjmą wybór, po czym ustala ostateczną listę kandydatów i zarządza głosowanie.

14. W wypadku niustalenia przez statut listy członków, jaka winna być wybrana, stawia pod głosowanie wniesione w tej sprawie wnioski.

15. Głosowanie może odbyć się imiennie na kandydatów, lub na zgłoszone listy. W tym drugim wypadku listy są numerowane i głosowanie odbywa się na numery.

16. Głosy składa się bądź na ręce prezydium zebrania (w wypadkach mniej skomplikowanych) bądź na ręce wybranej w tym celu komisji skrutacyjnej, która dokonuje obliczenia, spisuje podpisany przez członków komisji protokół i składa go na ręce przewodniczącego, który ogłasza wynik głosowania.

ZAKOŃCZENIE ZEBRANIA

17. Przewodniczący zamyka zebranie po wyczerpaniu porządku obrad. W razie niemożności należytego przeprowadzenia zebrania, utrzymania porządku, zebranie może zamknąć wcześniej.

TECHNIKA PROPAGANDY

Istotą wszelkiej propagandy jest: wywoływanie zamierzonych zmian w przekonaniach, poglądach, opiniach, postawie psychicznej i nastrojach jednostek grup i n.a.s. Elementem pojętej w ten sposób propagandy staje się specyficzne (planowe i kierunkowe) oddziaływanie jednej jednostki ludzkiej (podmiot) na drugą (przedmiot). Oczywiście, że w praktyce będzie nam chodziło prze-

PROPAGANDA

ważnie o oddziaływanie na grupy i masy. Nie przeszkadza to jednak w niczym temu, że z gwołi łatwiejszego zrozumienia techniki propagandy za punkt wyjścia obierzemy sobie właśnie ów element pierwiastkowy: działanie jednostki na jednostkę.

W działaniu tym rozróżniamy: podmiot i przedmiot propagandy, materiał formalny (założenia ideowo-programowe), metody (sposoby) podania tego materiału i wreszcie samo podanie jako takie.

Podmiotem jest propagandzista (agitator), występujący bądź osobiście, bądź też opracowujący materiał dla rozpowszechniania go przez osoby trzecie. Występującego osobiście obowiązują pewne minimalne przynajmniej warunki zewnętrzne, sprawność intelektualna i przeświadczenie o słuszności a co najmniej o celowości podjętej akcji. W każdym jednak razie wszystkich bez wyjątku propagandzistów obowiązuje znajomość materiału formalnego i sposobów przekazywania go odbiorcom.

Materiał formalny (założenia ideowo-programowe) powinien być opracowany logicznie, jasno, zrozumiale i przede wszystkim przystępnie. Odpowiednio dobrane akcenty uczuciowe (emocjonalne), porównania i ilustracje słowne należy jak najściślej zharmonizować z materiałem zasadniczym.

Metody (sposoby) podania materiału formalnego powinny odpowiadać następującym warunkom:

1. Czas, miejsce i sposób uprawiania propagandy należy sobie dobrać jak najudatniej. Wystąpienia „nie w porę”, „nie na miejscu” przynoszą z reguły więcej szkody niż pożytku.

2. Wszelka akcja propagandowa należy rozpoczynać od nawiązania do wspólnych elementów światopoglądowych (tzw. podchodzenie z równej płaszczyzny), opierając ją następnie na najbardziej podatnych do tego celu obławach instynktownych (interes własny odbiorcy, ciekawość, chęć rozrywki, dążenie do przeżyć emocjonalnych, solidarność środowiskowa). Uwzględnione muszą być przy tym aktualne (jawne lub utajone) tendencje społeczne, obawy i nadzieje, nastroje nurtujące opinie itp.

3. Materiał należy podawać w miarę możliwości stopniowo, etapami, przechodząc od rzeczy łatwiejszych do trudniejszych, zawsze jednak wiążąc poszczególne ogniwa w spójną i przejrzystą całość, rozpracowaną odpowiednio do wieku i płci, wykształcenia i wyrobienia społecznego odbiorcy. W wielu wypadkach pomocą będzie również przynajmniej pobieżna znajomość tradycji i zwyczajów środowiska, stanowiącego przedmiot naszej działalności.

4. Podawany materiał należy nasświetlać z różnych punktów widzenia nie zaniedbując zasady tzw. częstotliwości. Nie należy nigdy zrażać się chwilowymi niepowodzeniami lub obojętnością. — Każde oddziaływanie pozostawia w psychice ludzkiej pewien ślad, do którego będziemy nawijali nasze dalsze wysiłki, podejmowane w tym samym kierunku.

5. Każdą podawaną przez nas tezę czy zasadę należy przedstawiać jako sprawę słuszną i moralną, powszechnie ważną i usankcjonowaną bezosobową opinią ogółu. Należy stale podkreślać wartość tego, co już zostało dokonane; chlubna przeszłość jest najlepszą gwarantką pomyślnej przyszłości.

6. Należy jednak za wszelką cenę strzec się przesady i jaskrawej niezgodności ze stanem rzeczywistym. Tego rodzaju postępowanie powoduje bądź śmieszność, bądź nieufność i jedno i drugie paraliżuje albo wręcz przekreśla wszelkie poczynania propagandowe.

7. Nie wolno poprzestać wyłącznie na tzw. propagandzie bezpośredniej (otwartej). Pamiętajmy, że najlepsze wyniki daje propaganda pośrednia, polegająca na łączeniu materiału propagandowego z materiałem o którym wiemy, że w ten czy inny sposób cieszy się popytem u odbiorcy (informacja obiektywna, część rozrywkowa). Umiejętność łączenia elementów propagandowych z materiałem obcym należy zresztą do najtrudniejszych, ale i najwładźniejszych zarazem zadań techniki propagandy.

8. Wszelkie osiągnięte wyniki należy utrzymywać, umacniać i rozwijać, starać się utworzyć z jednostek uświadomionych dalszy zastęp propagandzistów. Toteż

PROPAGANDA

pożądanym jest tworzenie, równoległe z akcją propagandową, odpowiednich środowisk (kółek), w których świeżo nabyte przekonania mogłyby swobodnie krzepnąć i rozwijać się.

Sam fakt podania materiału należy łączyć w miarę możliwości z przeżyciami przylepnymi i efektywnymi (porządek, estetyczna oprawa, grzeczność w obchodzie, towarzyszenie dekoracji i muzyki popularnej, obecność uznanych autorytetów). Przylepne zabarwienie materiału będzie najlepszą rękojmią trwałości — a przez to skuteczności — wyniku: świadomość ludzka bardzo prędko wyzbywa się wszelkich przeżyć i wrażeń z którymi łączy się wspomnienie przykrości, upokorzenia lub choćby tylko niesmaku.

Bezpośrednie działanie jednostki na jednostkę może mieć charakter indywidualny (rozmowa) grupowy (pogadanka, mowa, referat, zebranie dyskusyjne) i masowy (najczęściej w formie tzw. propagandy szeptanej). Im bardziej zwiększa się ilość osób na które jednocześnie staramy się oddziaływać, tym kontakt z nimi coraz bardziej staje się ze względów technicznych ułny i jednostronny (niemożliwość pełnej wymiany wzajemnej zdań), zmniejszając przez to możliwość kontroli osiągniętych wyników. Jedyną skuteczną przeciwwagą daje w tych warunkach częstotliwość imprezy.

W propagandzie szeptanej największą rolę odgrywa konfidențialność i autorytatywność (najczęściej zmyślona) podawanej z ust do ust wiadomości. Niekiedy przyjmuje ona formę obiegowej (czasem wręcz złośliwej) anegdoty. Przeciwwagą jest odpowiednie zredagowane zaprzeczenie, ośmieszające tych którzy poszli na lep fałszywej (względnie niekorzystnej dla nas) pogłoski.

Mechanicznym powieleniem osobistego (słuchowego) kontaktu jest płyta gramofonowa, megafon i radio. Gramofon oddaje wielkie usługi przy nauce dykcji, modulacji głosu itp. metodach kształcenia propagandzystów, ma jednak i swoje ujemne strony: stuprocentową jednostronność, działanie tylko na zmysł słuchu, z wyłączeniem elementów wzrokowych (widok mówiącego). Płyta może być wprowadzanie powtarzana dowolną ilość

razy, ale też szybko traci na swojej aktualności (nie-
możliwość przystosowania plastycznego do najdrobniej-
szej nawet zaszłej w międzyczasie zmiany) Megafon
i radio są również środkami jednostronnymi, nie dają-
cymi żadnej prawie możliwości sprawdzeniu efektu i wy-
ników tzw. skrzynka radiowa jest dla ewentualnej wy-
miany zdań w zasadzie bez znaczenia. Z uwagi jednak
na swój charakter (szybkość i bezpośredniość prze-
strzenna audycji, możliwość przeplatania tych audycji błą-
żącymi informacjami i produkcjami artystycznymi, ak-
tualność programów — radio (a w stosunkach miejsco-
wych również megafon) bezspornie wybiła się na czoło
wszelkich innych środków technicznych

Drugim równie ważnym środkiem mechanicznego
powielania jest druk. Słowo drukowane można użyć
w postaci hasła (sloganu), ulotki, afisza, broszury,
książki i dzieła (naukowego). Dział specjalny stanowi
dziennik (gazetka ścienna) i prasa periodyczna

Hasło powinno być krótkie, zrozumiałe. Wartość ha-
sła podnosi redakcja w formie dowcipu lub wierszem
(łatwość zapamiętania i powtórzenia). Paski papierowe
z wydrukowanymi na nich hasłami umieszcza się bądź
na zewnątrz (większe rozmiary) bądź wewnątrz bu-
dyneków na odpowiedniej wysokości (na równi z po-
ziomem oczu lub nieco wyżej). Hasła mogą być użyte
również w formie zjawiających się i znikających na-
pisów świetlnych.

Ulotki redaguje się w ten sposób żeby zawarta
w nich teza wynikała w sposób oczywisty z treści.
Najlepiej gdy teza jest podana przy końcu w formie
wyraźnej i wyróżnionej innym (grubszym) drukiem.
Ulotka może być ilustrowana ale nie może przekraczać
2—4 stron druku. Przed wypuszczeniem ulotki należy
zastanowić się nad sposobem jej rozpowszechnienia, aby
doszła naprawdę masowo do rąk odbiorcy. Zewnętrzny
jej wygląd i hasło wstępne (w formie oświadczenia,
pytania lub zdania wykrzyknikowego) powinien zachę-
cać odbiorcę do zapoznania się z dalszą treścią. Styl
— barwny i jedyny. Druk wyraźny, rzucający się w oczy.

PROPAGANDA

To samo *mutatis mutandis* (zmieniają się zresztą tylko rozmiary i sposób rozpowszechniania) dotyczy również afisza i broszury.

Inny nieco charakter noszą książki i dzieła. Ponieważ jednak rozważania na ten temat przekroczyłyby znacznie ramy, określone dla niniejszego artykułu — poprzestaniemy na wskazówce, że dzieło i książka o charakterze propagandowym powinny dotrzeć (niezależnie od księgarni i kiosków) do największej liczby czytelników, wypożyczalni i bibliotek. Pożądana jest również reklama poprzedzająca (przez radio, gazety, ogłoszenia).

Gazeta powinna informować, komentować, polemizować i dostarczać godziwej rozrywki. Informacja powinna być jak najszybsza (ale ścisła), komentarz dyskretny i zarazem atrakcyjny, polemika — utrzymana na odpowiednim poziomie. Rozrywka może (a właściwie powinna) być sama przez się źródłem pośredniej propagandy.

Wybór materiału dla dziennika i sposób jego podania uzależniamy poza tym od tego, dla kogo w zasadzie jest ta czy inna gazeta przeznaczona. Jest to tzw. linia wytyczna różniczkowania prasy (środo-wisko, regionalność, poziom itp.).

Gazety nie może zabraknąć ani w świetlicach, ani w czytelniach, ani w lokalach publicznych (jadłodajnia, poczekalnia). Kolportaż należy zorganizować w ten sposób, aby poczynił czytelnikowi wszelkie ułatwienia w nabyciu dziennika bezpośrednio po jego ukazaniu się lub dostarczeniu do danej miejscowości. Wartość gazety nieaktualnej bardzo szybko spada do ceny zadrukowanego papieru.

Referat ustny materiału gazetowego podawany codziennie, tygodniowo lub w innych odstępach czasu z odpowiednim komentarzem poszerzającym jest podstawą tzw. „żywej gazety” (imprezy świetlicowej, podawanej najczęściej w formie zareżyserowanego dialogu, a nawet dyskusji). Ścienna gazetka (impreza zakładowa) nazywamy materiał (w formie wycinków, maszynopisów, rękopisów, ilustracji) umieszczany i zmie-

niany w regularnych odstępach czasu na specjalnie do tego celu dostosowanej (rozmiarami i sposobem umieszczenia) tablicy. Atrakcyjność tej imprezy polega między innymi na umieszczaniu artykułów (z reguły b. krótkich) i podawaniu wiadomości interesujących i obchodu członków koła, dzielnicy itp. środowisk mniejszych, których własnym wysiłkiem redakcyjnym gazeta dzących przede wszystkim pracowników danego za-powstałe.

Do zakresu tzw. techniki optycznej należy ilustracja (zdjęcia fotograficzne), karykatura, grafika, plakat i obraz (dzieło sztuki plastycznej). Technika optyczna uzupełnia bądź druk, bądź słowo mówione (przeźroczka, epidiaskop, demonstracje, pokazy, bądź też występowe samodzielnie. Ilustracje (zdjęcia) uzmysławiają i tłumaczą tekst, grafik tworzy wraz z tekstem jednolitą całość estetyczną. Plakat i obraz obok wartości artystycznej muszą — jeżeli mają służyć celom propagandy — posiadać cechy względnie łatwej i jednoznacznej „roz-wiazalności”. Użyta we wszystkich tych wypadkach symbolika nie może być zbyt skomplikowana. Plakaty (i afisze) rozlepiamy w terenie otwartym co 10 m. — 20 m na wysokości wzroku ludzkiego w miejscach widocznych i dogodnych do zatrzymania się i spokojnego przestudiowania tekstu. Treść i barwa plakatu powinny wyróżniać się od tła („rzucić się w oczy”). Jeżeli dysponujemy kilkoma rodzajami plakatów łączymy je w grupy (w formie pasów, szachownic, układów symetrycznych itp. Jeżeli plakat (afisz) ma pozostać dłużej na tym samym miejscu (we wnętrzach), zaopatrujemy go w cienkie listewki z góry i z dołu. Otrzymujemy wówczas zupełnie dobry efekt estetyczny i osią-gamy to jeszcze, że plakat nie drze się i nie zwisa.

Karykatura może spełniać podwójną rolę; bądź spoufala i popularyzuje (karykatura życzliwa), bądź ośmiesza i poniża (karykatura złośliwa).

Gwoli wyczerpania całości należy poświęcić również słów parę wartości propagandowej beletrystyki, kina i teatru. Kino (dźwiękowe) i teatr łączy w sobie elementy widzialne, akustyczne, ruchu i myśli (prze-

PROPAGANDA

wodniej). Baletrystyka sprowadza się do tych samych elementów, ale wywołanie ich i spojenie w jedną całość odbywa się przy znacznie czynniejszym udziale wyobraźni czytelnika. Ma to—rzecz jasna—swoje strony dodatnie (treść przeczytanej książki staje się trwałą własnością duchową czytelnika i ujemne (większa dowolność w rozumowaniu i interpretacji). Teatr, a szczególnie kino, z uwagi na atrakcyjność i popularność wśród mas, z uwagi zresztą na najwyższy stopień pogładowości — są coraz częściej włączane do arsenału środków propagandowych. Tzw. tygodniki filmowe posiadają znaczenie szczególne, nie są bowiem niczym innym jak pogładową gazetką aktualnych wydarzeń. Wytór i komentarz mają tu również swoje zastosowanie i to w całej pełni. Wszystkie te środki należą do typu propagandy pośredniej. Propaganda bezpośrednia na scenie, na ekranie i w powieści cyfibia na całej linii, przekształcając się w nudne elaboraty, czytane, oglądane i wysłuchiwane tylko pod przymusem.

Po wyliczeniu wszystkich tych zasadniczych rodzajów propagandy dodajmy od razu, że właściwie propagandowo może być wykorzystany niemal każdy objaw życia zbiorowego i indywidualnego: przykład własny, ciekawsze szczegóły z prywatnego i publicznego życia uznanych autorytetów sport, zgony i pogrzeby, sensacje dnia, odkrycia naukowe, zjawy itp. Umiejętne posługiwanie się wszystkimi tymi możliwościami (propagandzista występuje tu najczęściej w roli komentatora) wymagają — rzecz jasna — szybkiej orientacji, głębokiej inteligencji, znawstwa duszy ludzkiej i długoletniej rutyny i wprawy.

Opracowując kampanię propagandową staramy się łączyć harmonijnie wszystkie dostępne dla nas środki i sposoby. Na ten sam temat powinny wypowiedzieć się (jednocześnie lub kolejno) artykuły dziennikarskie, audycje radiowe, ulotki, książki, plakaty i nawet imprezy widowiskowe. Każdy jednak ze środków technicznych powinien podchodzić do zagadnienia swego udziału w akcji w sposób odrębny, właściwy sobie, wykorzystując do maksimum swoje możliwości. Jest to w wa-

runkach zharmonizowania całości tzw. nasilenie intensywne kampanii, które obok nasilenia ekstensywnego (rozpowszechnienie wśród największej ilości odbiorców) daje gwarancję masowości i względnej przynajmniej skuteczności.

Staramy się również łączyć kilka elementów technicznych w imprezach tego rodzaju jak pochody, zebrania, akademie, rocznice itp. Przemówienia we wszystkich tego rodzaju uroczystościach zbiorowych są elementem wprawdzie koniecznym, ale niekoniecznie powinny być elementem jedynym. Łączenie słowa ze śpiewem z przerwami, podczas których demonstruje się jakieś pokazy, z muzyką (popularną) itp. urozmaiceniom wymaga wprawdzie nakładu pewnych kosztów, reżyserii i smaku, ale wyniki i efekt ostateczny w postaci wszechstronnych, niezatartych wrażeń i przeżyć zdolnych wywołać w duszy widza czy słuchacza te właśnie przemiany wewnętrzne, o których mówiliśmy w pierwszym zdaniu niniejszego artykułiku — zawsze i sowiec się opłaca.

DZIESIEĆ PRZYKAZAŃ PROPAGANDOWYCH SOCJALISTY

1. Ani w bliższym, ani w dalszym Twoim otoczeniu nie może być ani jednego dorosłego obywatela, którego nie zapoznałbyś z programem i dążeniami Polskiej Partii Socjalistycznej.
2. Wśród uświadomionych obywateli nie może być nikogo, kto by do poczynañ P.P.S. odnosił się ze szczerą niechęcią. Jeżeli tak jest — jest w błędzie z którego Ty właśnie powinieś go wyprowadzić.
3. Zachowaniem się swoim i postępowaniem powinieś jednać serca współobywateli dla Naszej Wspólnej Sprawy. Im więcej będziemy mieli symtyków, tym prędzej osiągniemy swoje szczytne cele.

PROPAGANDA

4. Od sympatyków żadał, aby czym prędzej stanęli do wspólnego szeregu w walce o lepszą przyszłość dla świata pracy. Nie o swoje bowiem tylko sprawy i nie dla siebie tylko walczymy.
5. Zapisawszy kogoś do Partii nie uważaj sprawy tym samym już za załatwioną. Cięży mianowicie jeszcze na Tobie obowiązek dokończenia wszelkich starań, aby nowozaciągnięty członek czy kandydat został w jak najkrótszym czasie wszechstronnie przeszkolony, aby był sprawiedliwie oceniony i należycie wyzyskany do współpracy.
6. Jednostkowa jednak Twoja działalność werbukowa — to tylko część Twego zadania. Powinieneś stale dążyć do przekształcenia wysiłków indywidualnych na planową akcję propagandową, powinieneś współdziałać ze wszystkimi instytucjami propagandowymi na terenie Partii, powinieneś wreszcie uprawiać propagandę we wszystkich możliwych i dostępnych dla Ciebie kierunkach.
7. Dbaj przy tym o poziom Twojej sprawności propagandowej udzielając pomocy i wskazówek innym początkującym propagandzistom, sam również korzystaj z doświadczenia osób i instytucji, które mogą wnieść niejeden cenny przyczynek do Twoich własnych metod i sposobów.
8. Dostarczonego Ci pomocniczego materiału propagandowego (prasa, broszury, afisze, plakaty) używaj zawsze rozsądnie i celowo. Spostrzeżeniami swymi o jakości tego materiału i o wynikach jego użycia w terenie dziel się zawsze z tymi, którzy Ci go nadesłali.
9. Najlepszego zresztą materiału i okazji do wystąpienia propagandowych dostarczy Ci życie samo. Trzeba tylko umieć uważnie patrzeć dokoła, rozumieć ludzi i sytuację i wybrać najkorzystniejszą w danych okolicznościach postawę własną.

10. Cokolwiek podasz innym starać się to uczynić w formie tak prostej i przekonywującej, a przede wszystkim atrakcyjnej, żeby powstała w nich nieprzeczana chęć przekazania dalej otrzymanych wiadomości. W ten tylko sposób dziesięciu zjednanych i uświadomionych przez Ciebie, zjedna i uświadomi stu następnych.

PRASA SOCJALISTYCZNA

- Robotnik** — organ centralny PPS, dziennik, wychodzi od 1894. Redakcja i administracja: Warszawa, Al. Jerozolimskie 121.
- Przegląd Socjalistyczny** — organ centralny PPS, miesięcznik. Red. i admin. Warszawa, Ign. Daszyńskiego 18.
- Naprzód** — dziennik, wychodzi od 1892. Red. i Admin. Kraków, Orzeszkowej 7.
- Kurier Popularny** — dziennik. Red. i admin. Łódź, Piotrkowska 30.
- Robotnik Pomorski** — dziennik. Red. i adm. Toruń, Katarzyny 4.
- Robotnik Kujawski** — dziennik. Red. i adm. Inowrocław, Królowej Jadwigi 7.
- Naprzód Dolnośląski** — dziennik. Wrocław, Wierzbowa 30.
- Walka Ludu** — dziennik. Poznań, Klonowicza 3.
- Głos Pomorza** — dziennik. Grudziądz, Małogroblowa 2.
- Pobudka** — tygodnik, Łódź, Piotrkowska 30.
- Robotnik Morski** — tygodnik. Gdańsk, Gdyńskich Koszowników.
- Życie Robotnicze** — tygodnik. Radom, Zeromskiego 4.
- Świat i Polska** — tygodnik. Warszawa Ign. Daszyńskiego 18.

PARTIE

Młodzi Idą — organ centralny OM TUR, Warszawa, Mokotowska 3.

Gromada — pismo instrukcyjne OM TUR, miesięcznik, Warszawa, Mokotowska 3.

Przegląd Sportowy — wychodzi 2 razy w tygodniu, Warszawa, Mokotowska 3.

Sportowiec — tygodnik, Poznań.

PARTIE POLITYCZNE

Obecna forma ustroju państwa polskiego nazywana jest **demokracją ludową**, gdyż kluczowe pozycje w aparacie administracyjnym i gospodarczym są w rękach przedstawicieli warstw pracujących i są prowadzone w interesie tych warstw.

Socjaliści polscy chętnie nazywają obecny ustrój **demokracją społeczną** wskazując na konieczność rozszerzenia wpływu czynnika społecznego na aparat administracyjny i gospodarczy.

Dalsza droga od **demokracji społecznej** do **socjalizmu** wymaga wysiłku całej klasy robotniczej. Dlatego jest niezbędne utrzymanie zasady **jednolitego frontu** klasy robotniczej. W Polsce gdzie przewagę liczebną posiada klasa chłopska PPS od dawna głosiło zasadę współpracy i rządu robotniczo-chłopskiego. Sojusz robotniczo-chłopski zapewnia demokratyczną drogę dla dalszego rozwoju państwa polskiego. Mimo słabości liczebnej mieszczaństwa i inteligencji pracującej, klasa robotnicza stoi na stanowisku współpracy z partiami reprezentującymi te grupy społeczne. Inteligencja pracująca ma doniosłe znaczenie dla sprawności aparatu państwowego. Wymienione warstwy i klasy społeczne zorganizowane są w następujące partie polityczne: Polska Partia Robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna, Stronnictwo Demokratyczne, Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Pracy i Polskie Stronnictwo Ludowe.

Poza ramami legalności znajdują się ugrupowania faszystowskie lub faszyzujące. Klientami tych ugrupowań są ludzie zdeklasowani, którzy nie chcą podjąć

pracy przy odbudowie Polski. A więc b. obszarnicy, b. wielcy kapitaliści, oraz ludzie, którzy nie nadążają za rozwojem i przemianami, jakie zachodzą w Europie po klęsce faszyzmu.

Poniżej podajemy krótkie informacje o partiach politycznych działających w Polsce, rozpoczynając od partii lewicy

Polska Partia Robotnicza. Prekursorem partii działających na terenie polskiej klasy robotniczej była partia socjalno-rewolucyjna „Proletariat”. Pierwsza odezwa tej partii ukazuje się w roku 1883. Większość przywódców „Proletariatu” zostało straconych na stokach cytadeli warszawskiej 28. I. 1886 (Bardowski, Kunicki, Ossowski i Pietrusiński). Wódz „Proletariatu” Ludwik Waryński zmarł w lochach Szlisselburga.

Kontynuatorem internacjonalistyczno - rewolucyjnej n.y.lli Proletariatu była Socjal-Demokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPL), na czele której stanęli Róża Luksemburg, Tyszko i Radek. W roku 1919 SDKPL i większa część PPS Lewicy łączą się, tworząc Komunistyczną Partię Robotniczą Polski, później przemianowaną na Komunistyczną Partię Polski (KPP). KPP jest partią która należała do III Międzynarodówki Komunistycznej i stała na stanowisku rewolucyjnej drogi do socjalizmu i dyktatury proletariatu. KPP aż do swego rozwiązania przez Komintern w roku 1938 była partią pozbawioną możliwości legalnego działania, a członkowie i działacze KPP podlegali ostrym represjom (ciężkie wyroki sądowe, Bereza). W latach 1935—37 KPP stoi na stanowisku jednolitofrontowym i współpracuje z jednolitofrontowcami - socjalistami (Barlickim, Duhoisem, Próchnikiem, Markowskim, Chudobą, dr Drobnem, Szczyrk-em, Wachowiczem i innymi). Po rozwiązaniu KPP komuniści prowadzą jednolitofrontową działalność na terenie klasowych związków zawodowych i głosują na listy PPS podczas ostatnich przed wojną wyborów samorządowych (Zagłębie, Łódź).

Podczas okupacji w latach 1940—41 działają luźne grupy wydające pisma „Młot i Sierp”, „Sztandar Wolności”. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej grupy te łączą się i wydają pismo „Zwycięzcy”. W stycz-

PARTIE

niu 1942 zostaje zorganizowana Polska Partia Robotnicza. Na czele jej staje Marceł Nowotko. PPR rzuca hasło frontu narodowego skupiającego wszystkie siły dla walki z okupantem. W tym celu organizuje Gwardię Ludową PPR. W dalszym rozwoju PPR nawiązuje kontakt z emigrantami polskimi w ZSRR, którzy zorganizowali się później w międzypartyjnym Związku Patriotów Polskich (Wasilewska, gen. Berling, dr Drobner, A. Witos).

Pod koniec 1943 r., kiedy rząd londyński wskutek swej centro-prawicowej polityki przekreślił możliwość przyjaznej współpracy ze wszystkimi aliantami PPR rzuca inicjatywę utworzenia demokratyczno-lewicowej reprezentacji politycznej. 1. I. 1944 powstaje Krajowa Rada Narodowa przy współudziale PPR, socjalistów, ludowców i demokratów. Gwardia Ludowa PPR, część Milicji Ludowej RPPS, część Batalionów Chłopskich tworzą Armię Ludową, na czele której staje gen. „Rola” (marsz. Żymierski). Po wyzwoleniu lewej strony Wisły, PPR jest współautorem Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego i współtwórcą rzeczywistości polskiej, na którą ma od początku duży wpływ, wskutek tego że już od czasów lubelskich jest partią jednolitą w przeciwieństwie do innych partii, które uległy podziałom wojennym.

PPR jest zbudowana na zasadzie centralizmu demokratycznego. Sekretarzem gen. jest W. Gomułka, sekretarzem organizacyjnym Z. Zambrowski. Wybitniejsi działacze Berman, gen. Zawadzki, Kliszko, Ochab.

Organ centralny „Głos Ludu”. Organ teoretyczny „Trybuna Wolności”.

Polska Partia Socjalistyczna jest kontynuatorką niepodległościowo-rewolucyjnej tradycji Proletariatu (Feliks Perl, Aleksander Dębski, Mendelson). Od chwili powstania w 1892 głosi i realizuje konsekwentnie hasło Niepodległości i Socjalizmu. Nie odstępował od tych zasad zarówno w programie paryskim partii (1892), w manifestie Lubelskiego Rządu Ludowego (7 XI 1918) jak i w Manifestie PKWN, którego jest współtwórcą. Informacje o PPS str. 91—105.

Stronnictwo Demokratyczne powstało w roku 1938 na zjeździe we Lwowie, w którym wzięli udział przedstawiciele Klubów Demokratycznych z całej Polski. Prezesem wybrano prof. M. Michałowicza. W roku 1939 SD posiadało 8 okręgów (Warszawa, Kraków, Łódź, Wilno, Katowice, Kielce, Sosnowiec i Kalisz).

W czasie wojny istnieły grupy demokratyczne, z których najsilniejsze jest Stronnictwo Polskich Demokratów, kierowane przez późniejszego wiceprezydenta KRN Romualda Millera. Główny teren działalności Warszawa i Kraków. Obecnie działające SD ukonstytuowało się w II połowie 1944 r. w Lublinie. Po uwolnieniu całej Polski luźne grupy demokratyczne przystępują do SD.

SD działa na terenie inteligencji pracującej w duchu demokracji społecznej. Najsilniejsze środowiska: Kraków, Katowice, Warszawa.

Prezes Rady Naczelnej prof. Michałowicz. Przew. zarz. gł. min. Rzymowski, sekr. gen. v-min. Chałn, z-ca M. Arczyński.

Organ centralny „Kurier Codzienny”, teoretyczny „Nowa Epoka”.

Stronnictwo Ludowe grupuje radykalnych chłopów. Powstało w marcu 1944 z grupy działaczy ludowych którzy byli współorganizatorami KRN, którzy po zerwaniu z prolondyńskim kierownictwem ruchu ludowego wydali pismo „Wola Ludu” głoszące hasła frontu robotniczo-chłopskiego skierowanego przeciw reakcji. SL jest współautorem Manifestu PKWN.

Prezes — Baranowski, sekr. gen. Korzycki. Organ centralny „Zielony Sztandar”.

Stronnictwo Pracy powstało w r. 1936 na Kongresie w Warszawie, na którym doszło do połączenia Chrześcijańskiej Demokracji i Narodowej Partii Robotniczej. Prezesem wybrano K. Popieła. Uchwalone wówczas tezy programowe głosiły m. in.: „Pełnię wszechstronnego rozwoju narodu i obywateli zapewni tylko państwo oparte na ustroju demokratycznym. Polska pozostanie solidarna z mocarstwami walczącymi o pokój powszechny zgodny z prawem międzynarodowym i na poszanowaniu traktatów oparty. Zasadniczą podstawę ustroju

PARTIE

społecznego stanowić będzie własność prywatna — ograniczana jednak w zakresie ściśle niezbędnym dla wykonywania ogólnopanstwowego planu gospodarczego“.

W czasie wojny członkiem SP zostaje formalnie gen. Sikorski. Obok niego w emigracyjnym SP znaleźli się K. Popiel, ks. Kaczyński, Korfantowa gen. Modelski. Po śmierci gen. Sikorskiego dochodzi do rozdzwieku między grupą emigracyjną a krajową, kierowaną przez Felczaka i Widy-Wirskiego.

Po konferencji moskiewskiej latem 1945 SP rozpoczyna działalność pod przewodnictwem K. Popiela, którego zastępcą zostaje Felczak. W r. 1946 Popiel zostaje usunięty z kierownictwa SP. Przewodnictwo obejmuje Felczak, a po jego śmierci Widy-Wirski.

Teren działalności Pomorze Poznańskie i częściowo G. Śląsk

Organ centralny „Ilustrowany Kurier Polski“ (Bydgoszcz). Organ teoretyczny „Odnova“.

Polskie Stronnictwo Ludowe. Ruch ludowy rozbitý w latach 1918—1930 na trzy stronnictwa: PSL „Wyzwolenie“, Stronnictwo Chłopskie i PSL „Piaś“, połączył się po Kongresie Centrolewu w Krakowie w jedno Stronnictwo Ludowe. Prezesem został W. Witos przebywający na emigracji, zastępcami M. Rataj i mało wówczas znany przedstawiciel Poznańskiego St. Mikołajczyk. Podczas wojny ruch ludowy związał się z rządem londyńskim. Mikołajczyk został wicepremierem w rządzie gen. Sikorskiego. Po śmierci gen. Sikorskiego, który nie uznawał konstytucji kwietniowej, premierem został Mikołajczyk, ale nie umiał przeciwstawić się wzrastającym w Londynie wpływom endo-sanacyjnym, wskutek czego Raczkiewicz mianował gen. Sosnkowskiego wodzem naczelnym i przywrócił moc konstytucji kwietniowej. W takiej sytuacji Mikołajczyk odrzucił dwukrotnie propozycję utworzenia rządu centrolewu z udziałem PPR postawioną mu pod koniec 1943 i w r. 1944 (podczas powstania warszawskiego) w obu tych propozycjach teka premiera była przewidziana dla ludowców. Po upadku powstania warszawskiego, Mikołajczyk ustępuje z rządu londyńskiego. Wraca do kraju dopiero po konferencji moskiewskiej (czerwiec 1945) i od razu wysuwa żądania

jakie mogłyby być spełnione, gdyby Mikołajczyk stał się organizatorem rządu demokratycznego w 1943 lub 1944 r. i w ten sposób zapewnił Polsce możliwość współpracy ze wszystkimi aliantami podczas wojny (powstanie) i od pierwszych chwil odbudowy państwa polskiego. Opozycyjne nastawienie grupy Mikołajczyka skupia i obciąża tę część ruchu ludowego partnerami o nastawieniu antydemokratycznym, dążącymi do przekreślenia reform i zdobyczy odrodzonej Polski. W rezultacie duża część ruchu ludowego wbrew swemu interesowi znalazła się na pozycji walki z ruchem robotniczym. Stan taki doprowadził do tarć i podziałów wewnątrz PSL. Na dłuższy dystans w jednym stronnictwie nie będą się mogli pomieścić zwolennicy postępu i reform społecznych ze zwolennikami przywrócenia przywilejów kapitalistycznych i powrotu do reżymu przedwrześniowego.

PSL „Nowe Wyzwolenie” powstało wskutek odejścia grupy działaczy ludowych z zastępcą generalnego sekretarza PSL Rekiem na czele. Grupa ta stoi na stanowisku współpracy robotniczo-chłopskiej przy utrzymaniu samodzielnosci ruchu ludowego.

ORGANIZACJA MŁODZIEŻY TUR RYS HISTORYCZNY

Tradycje socjalistycznego ruchu młodzieży w Polsce sięgają 70—80-tych lat ubiegłego stulecia. Ucisk polityczny i społeczny zaborców, mobilizują młodzież ideową. Mnożą się w wielkich miastach kółka rewolucyjne młodzieży studenckiej i robotniczej. Masowo garna się młodzi do pierwszej socjalistycznej partii polskiej „Proletariat”. Represje zaborców pozbawiają tysiące młodych rewolucjonistów swobody, a nieraz i życia. Jednak entuzjazm młodzieży i jej nieugięta wola zwycięstwa pokonać się nie daje.

W latach późniejszych młodzież stanowi trzon Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej, dając w walce o naczelne hasła PPS: „Wolność, Niepodległość, Socjalizm” wzory bohaterstwa i poświęcenia. Imiona młodych bojowników: Stefana Okrzei, Barona, Montwilla-Mireckiego są i dzisiaj dla wielotysięcznych rzesz socjalistycznej młodzieży testamentem i drogowskazem.

Po pierwszej wojnie światowej w niepodległej Polsce socjalistyczny ruch młodzieży zaczął szukać samodzielnych form organizacyjnych. Przeciw Towarzystwie Uniwersytetów Robotniczych socjalistycznej instytucji kulturalno-oświatowej, założonej przez Ignacego Daszyńskiego — tworzą się koła młodzieży, z których w roku 1923 wyłoniła się odrębna, chociaż mocno z TUR-em związana: Organizacja Młodzieży TUR.

OM TUR powstał w tym okresie, kiedy z ewolucyjnych zdobywców ludu polskiego, które uzyskano w pierwszych latach niepodległości niewiele już zostało. Zapanała reakcja. Zamordowanie pierwszego Prezydenta Polski Gabriela Narutowicza, krwawe rozprawy ze strajkującymi robotnikami, były oznakami likwidacji form demokratycznych.

Nie załamało to jednak polskiego świata pracy. Proletariat podjął walkę.

Potrzeba oświaty w masach młodzieży robotniczej była bardzo wielka. OM TUR rośnie szybko i stale. W ciągu półtorarocznego istnienia zorganizowano 31 oddziałów. Z miesiąca na miesiąc powiększano ich ilość i rozszerzano zakres pracy. Szczególny wzrost Organizacji zaznacza się w latach 1925—27, kiedy przewodniczącym Komitetu jest Stanisław Dubois, ukończony przywódca polskiej młodzieży socjalistycznej.

Obok szerokiej akcji oświatowej, wykładów, kursów, odczytów i pogadanek, obok organizowania zespołów artystycznych, sportowych, wycieczek krajoznawczych, zlotów, zjazdów, OM TUR bierze udział w życiu politycznym: w walkach klasy robotniczej z porządkiem sanacyjnym. We wszystkich wyborach do rad miejskich, sejmiku czy senatu, we wszystkich pochodach, demonstracjach, strajkach, wystąpieniach czy akcjach antyfaszystowskich nie brakuje OM TUR-u.

W okresie przygotowań kongresu Centrolewu w Krakowie, St. Dubois z J. Michajłowiczem organizuje w r. 1929 kurs sportowy pod Częstochową, gdzie młodzież socjalistyczna przechodzi przeszkolenie wojskowe. Sprawa tego kursu została poruszona na procesie hrzaskim, przy czym zarzucono OM TUR-owcom przygotowanie zamachu stanu.

W wyniku tej pracy przy PPS zorganizowana została milicja pod nazwą A. S. (Akcja Socjalistyczna), w skład której wchodziła w większości wychowankowie OM TUR.

Młody TUR miał wyraźne oblicze polityczne, zbliżone do poglądu lewego skrzydła Partii (Barlicki, Drobner, Krzesławski, Próchnik). Głoszono hasła ofensywy socjalistycznej, miało tylko defensywę w stosunku do faszyzmu. Uważano, że ruch partyjny i młodzieżowy winien być narzędziem walki. W konsekwencji OM TUR stanął na stanowisku jednolitofrontowym i ustosunkował się pozytywnie do ZSRR.

Poglądy polityczne, odpowiadające poglądom lewego skrzydła. Radykalne, lewicowe nastawienie OM TUR-u narażało Organizację na represje rządu i niechęć większości w kierownictwie Partii. Nie mogąc dać sobie rady z „niesforemą“ młodzieżą, w roku 1936 został OM TUR rozwiązany. Ten formalny akt nie mógł jednak przekreślić i nie przekreślił działalności omturowej młodzieży. W sekcjach młodzieży PPS, w starym TURze, kontynuują omturowcy swą pracę, uparcie zdążając w obranym kierunku. Rozpoczęły się wówczas aresztowania, procesy, więzienia. Lata 1936-1938 — to okres wielkich prześladowań omturowej młodzieży. Procesy toczyły się w Warszawie, Częstochowie, Poznaniu, Gdyni. Szeroko zasłynął proces 40 turowców Lublina.

W tragicznym wrześniu 1939 roku młodzież socjalistyczna wraz z całym narodem chwyciła za broń, by bronić niepodległości. Nie brakło wśród walczących i tych z więzień i obozów koncentracyjnych, którym sanacyjny rząd nie żałował kar i represji. Załamał się opór narodu wobec przemożnej siły wroga, rozdzielił się w podziemiach socjalistyczny czyn konspiracyjny. Już w roku 1940 wokół Stanisława Dubois skupia się młodzież socjalistyczna. Grupa wydaje „Barykadę Wolności“, organizuje sabotaż i dywersję.

Pierwsze socjalistyczne grupy bojowe rozpoczynają akcję w roku 1941. Olbrzymią przewagę w robocie wojskowej obu grup socjalistycznych, na jakie podzieliło się PPS w konspiracji mają wychowankowie OM TUR-u i sportu robotniczego. Również w technice młodzież socjalistyczna wykazuje swe zalety. Najlepsi dowódcy grup

OM TUR

bojowych i partyzanckich Konstanty Jagiello, Władysław Andrzejczak „Twardy”. Wencel, mieli za sobą szkołę OMTUR.

Twarda walka pociągnęła bolesne straty. Ginęli najofiarniej.

Mimo tak ciężkich ofiar, w odrodzonej Polsce nie zabrakło omturowców przy budowie nowej Polski. Starsi poszli do służby państwowej lub partyjnej, młodszy zaczęli odbudowywać organizację. OM TUR dał Państwu i Partii takich ludzi, jak tow. Osóbka-Morawski, Cyrankiewicz, Obręczka. Wachowicz i wielu innych odpowiedzialnych czołowych działaczy państwowych i partyjnych.

Po odzyskaniu niepodległości OM TUR rośnie w zawrotnym tempie. Pierwszy powojenny zlot, taki odbył się 8—9 października 1944 roku w Lublinie, był wprowadzie świadectwem ogromnych strat, jakie Organizacja w okresie okupacji poniosła, ale jednocześnie był żywiołową manifestacją niezłomnej woli odbudowy i rozbudowy organizacji. W pół roku później na pierwszej powojennej Ogólnokrajowej Konferencji (Warszawa, 15—16 kwietnia 1945 r.) delegaci raportowali o niebywałym wzroście kół i członków. Na konferencji kwietniowej został przyjęty nowy statut, zapewniający pełną samodzielność OM TUR-u. Uniezależniając się organizacyjnie od międzypartyjnego TUR młodzież bardzo silnie podkreśliła swą duchową więź z odrodzoną Polską Partią Socjalistyczną, dla której stała się młoda kadra.

Kolejne etapy w pracy organizacyjnej OM TUR-u — to zlot w Katowicach konferencja Koszocińska i konferencja w Zielonym Lesie. Krajowy Zlot Przodowników, jaki odbył się 15 września 1945 roku, w Katowicach był manifestacją siły i sprawności Organizacji.

Ponad 12 tysięcy wypróbowanych towarzyszy ze wszystkich miast i miasteczek ściągnęło na Śląsk, by dać wyraz osiągnięciom rzetelnej rocznej pracy.

Obecnie OM TUR liczy 120.000 członków. Na konferencjach w Koszocińsku 1 września 1945 roku, w Zielonym Lesie w styczniu 1946 roku w wyniku gorącej dyskusji narodziły się nowe formy pracy w kołach OM TUR-owych, wykryształizowały się wychowawcze ideały, sformułowane w „Zasadach OM TUR-owca”.

1. Czuję się wolnym obywatelem, nie uznaję przesądów i skrepowania myśli.
2. Jestem budowniczym niepodległej, socjalistycznej Polski i czuję swą odpowiedzialność za wszystko co się dzieje w Ojczyźnie.
3. Jestem wierny socjalizmowi, poznaję jego zasady i postępuje honorowo jak socjalista.
4. Chcę lepszego jutra dla wszystkich, dążę do uspołecznienia gospodarki, pracuję sumiennie i wytrwale.
5. Spełniam swoje zadanie uczciwie i z wiarą w zwycięstwo. Kształcę się, pracuję nad sobą doskonale, dążę do prawdy, dobra i piękna.
6. Mówię prawdę w oczy, bronię słabszych, pomagam ludziom w potrzebie.
7. Mam silną wolę, zawsze jestem opanowany i pogodny.
8. Jestem obowiązkowy, punktualny i słowny, zawsze do czynu gotowy.
9. Dbam o kulturę, jestem miłośnikiem przyrody.
10. Jestem karnym członkiem OMTUR, krzewię socjalizm i zdobywam dla niego uznanie własnym przykładem.

METODY PRACY W OM TUR

OMTUR jest tedy organizacją ideowo-wychowawczą młodzieży socjalistycznej związanej z ideologią PPS. Celem głównym OM TUR jest wychowanie nowego człowieka, który ugruntuje przemianę socjalną i doprowadzi do zwycięskiego końca dzieła przebudowy i odbudowy Polski. W świetle tych zadań zarysowuje się wyraźnie szkielet moralny człowieka-twórcy a podstawami jego są: karność, obowiązkowość, świadomość swych celów oraz pełne poczucie odpowiedzialności za losy i przyszłość społeczeństwa polskiego.

Wychowując tego typu człowieka OM TUR kładzie główny nacisk na:

a) przeżycie uczuciowe ruchu, które ma powiązać człowieka z ideologią i organizacją.

b) szkolenie, które ma dać człowiekowi potrzebny zasób wiadomości.

c) czynne działanie, które ma go nauczyć stałej, realnej pracy,

d) samokształcenie, które ma powiększyć jego wiadomości ogólne i fachowe,

e) krytyczny sposób myślenia, który ma go wyzwolić z przesądów i zabobonów,

f) działanie zbiorowe, które ma nauczyć pracy zespołowej i rezygnowania z egoistycznych interesów jednostki na rzecz interesów gromady.

Zasady te realizuje OM TUR przy pomocy następujących środków:

a) przeżycie uczuciowe ruchu osiąga się za pomocą uroczystości, organizowania wspólnych imprez artystycznych i sportowych, prowadzenia życia świetlicowego, akcji wczasów letnich i zimowych, wspólnych wycieczek itp.

b) Szkolenie — odbywa się na centralnych i powiatowych kursach organizacyjnych, spółdzielczych, zawodowych i innych.

c) Czynne działanie osiąga się przez prowadzenie prac społecznych, jak usuwanie gruzów, budowanie ogródków dla dzieci, urządzania świetlic dla robotników, naprawianie mostków czy innych obiektów użytku publicznego, prowadzenie akcji kulturalno-oświatowych wśród robotników przez tzw. sztafety kulturalne, zakładanie radiowęzłów na wsiach, organizowanie czytelni, bibliotek, imprez itp.

d) Samokształcenie. Prace prowadzi się przez zakładanie poradni samokształceniowych, cykle referatów popularno-naukowych, kursy dokształcające, wieczory artystyczno-literackie, dyskusje i uniwersytety powszechne, oraz przez wydawanie prasy i książek.

e) Krytyczny sposób myślenia osiąga się przez wolną, nieskrępowaną dyskusję na wszystkie tematy, w której każdy członek organizacji może się swobodnie wypowiedzieć.

f) Działanie zbiorowe osiąga się przez zespołowe organizowanie wszystkich prac i imprez, przez prace systemem komisji złożonych z kilku ludzi.

OM TUR zwraca główną uwagę w wychowaniu i ocenie człowieka — socjalisty na jego realne czyny, jako najlepszy sprawdzian wartości. Metody wychowa-

wcze wyknuwa w ogniu pracy i będzie je udoskonalal w zależności od potrzeb i narastających zadań w kierunku osiągnięcia jak najlepszych wyników w wielkiej pracy nad moralną i fizyczną odbudową młodzieży polskiej dla sprawy socjalizmu.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA OM TUR

Organizacja Młodzieży TUR dzieł się hierarchicznie na: Komitet Centralny Komitety Wojewódzkie, Komitety Powiatowe, Komitety Miejskie i Koła OMTUR-owe.

Komitety posiadają wydziały. Organizacyjny, Wychowania Socjalistycznego, Propagandowy, Finansowo-Gospodarczy, Zawodowy, Spółdzielczy i Sportowy.

Komitet Centralny prowadzi ponadto Wydział Zagraniczny, Poradnię Samokształceniową oraz Centralne Ośrodki Szkolenia i Wczasów.

Kursy spełniały w życiu Organizacji doniosłą rolę. Zadaniem ich jest wychowanie przodowników prac kulturalnych i ideowych. Komitet Centralny prowadzi kursy: świetlicowe, samokształceniowe, teatralne, krajoznawcze, sportowe, spółdzielcze oraz kursy instruktorskie dla sekretarzy, skarbników i przewodniczących kół, komitetów powiatowych i wojewódzkich. Analogiczne kursy, prócz instruktorskich organizują w swym zakresie organizacje terenowe.

Ośrodki Szkoleniowe i Ośrodki Wczasów.

Centralnymi Ośrodkami Szkoleniowymi OMTUR są: Socjalistyczny Ośrodek Szkoleniowy im. Stanisława Dubois w Otwocku, oraz Centralny Ośrodek Szkoleniowy w Koszencinie na Górnym Śląsku.

Poza tym istnieją ośrodki wczasów w Międzygórzu koło Kłodzka, w Zakopanem i Sopotcie.

Wszystkie ośrodki pozostają pod nadzorem i kierownictwem Komitetu Centralnego OM TUR.

Czasopisma. Komitet Centralny OM TUR wydaje 3 czasopisma.

OM TUR

„Gromada” — miesięcznik instrukcyjny podający wskazówki dla pracy Kół. Ukazuje się 1-go każdego miesiąca. Cena egz. 10 zł. Prenumerata kwartalna 30 zł., półroczna 55 zł., roczna 100 zł.

„Młodzi Idą” — tygodnik organizacyjny ukazuje się w każdą sobotę (cena egz. 2 zł. Prenumerata miesięczna 8 zł., kwartalna 24 zł.).

„Przegląd Sportowy” — tygodnik zawierający najnowsze sprawozdania sportowe ukazuje się w każdy poniedziałek i czwartek, cena egz. 8 zł. Prenumerata miesięczna 72 zł.

Redakcja i administracja tych pism znajduje się w Warszawie ul. Mokotowska 3.

ADRESY

Komitet Centralny OMTUR — Warszawa, Mokotowska 3, tel. 85-798.

Komitety Wojewódzkie—Białystok — Sienkiewicza 53.
Gdańsk—Wrzeszcz — ul. Jaśkowa Dolina 6.

Kraków—Rynek Główny 30, tel. 505-00.

Kielce — ul. Kościuszki 4.

Katowice — ul. Kościuszki 65, tel. 331-19; 304-10; 305-15.

Bydgoszcz — Wierzbickiego 1, tel. 25-59.

Lublin — Mariana Buczka 28, tel. 19-12.

Łódź — ul. Kopernika 8.

Olsztyn — Pl. Wolności 2/3, tel. 213.

Poznań, ul. Łukaszewicza 40.

Rzeszów, ul. Grunwaldzka 26.

Szczecin — ul. Niedziałkowskiego 20.

Warszawa — ul. Śnieżka 4, tel. 142.

Wrocław — Karłowice, ul. Kasprowicza 77.

ZWIAZEK NIEZALEŻNEJ MŁODZIEŻY SOCJALISTYCZNEJ

ZNMS — Historia i Ideologia

ZNMS powstał po pierwszej wojnie światowej w maju 1922 r., kiedy na pierwszym połączeniowym zjeździe Związków Akademickiej Młodzieży Socjalistycznej uchwalono zjednoczenie ruchu pod nazwą Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej.

Na tle stosunku do Międzynarodówki młodzieży socjalistycznej nastąpił już w 1933 r. rozłam i mniejszość, będąca przeciwna wstąpieniu do międzynarodówki, wystąpiła z ZNMS i założyła odrębną organizację ZMS „Życie”, ciążąca ku ideologii komunistycznej.

ZNMS walczy w okresie przedwojennym przede wszystkim z endeckim szowinizmem i nietolerancją. Po przewrocie majowym 1926 r. ZNMS zorientował się w jego charakterze społecznym i bezkompromisowo zwalczał nowy reżim, stając w tej walce zdecydowanie na lewym skrzydle ruchu socjalistycznego. Ideologicznie ZNMS czerpał wiele ze wzorów tzw. austro-marksizmu.

ZNMS wielką wagę przykładał do kształcenia charakterów i do pogłębiania wiedzy społecznej swych członków. Praca samokształceniowa stała zawsze na wysokim poziomie. Dużą rolę odgrywały w życiu ZNMS pisma: „Głos Niezależny” wychodzący w latach 1925—26 i „Płomienie” 1933—34, redagowane przez członków ZNMS. Duży był także wkład ZNMS do pracy Spółdzielni Wydawniczej Młodzieży Socjalistycznej.

Łączność ZNMS z ruchem robotniczym i młodzieżą robotniczą była zawsze żywa i współpraca układała się bardzo dobrze.

W ostatnich latach przed wojną ZNMS toczył walkę na wyższych uczelniach przede wszystkim z młodzieżą ONR i SN terroryzującą wyższe uczelnie pałkarskimi metodami i naśladowaniem wzorów faszystowskich.

ZNMS nie był nigdy organizacją liczną. Nie pozwalał na to, ani skład społeczny młodzieży akademickiej przed wojną, rekrutujący się głównie spośród młodzieży klas posiadających, ani ogólna atmosfera na wyższych uczelniach, ulegająca biernie faszystowskiemu dynamizmowi.

Najsilniejsze więzy przyjaźni łączyły ZNMS z PAML (Polska Akademicka Młodzież Ludowa), z którą urządzano wspólne akcje i wystąpienia przeciw endekom i sanatorom.

W czasie wojny członkowie ZNMS wzięli czynny i ofiarny udział w walce o wolność i walczyli w różnych organizacjach socjalistycznych, głównie jednak skupili się w Socjalistycznej Organizacji Bojowej (SOB), na czele której stał Leszek Raabe, a po jego śmierci Włodzimierz Kaczanowski.

Kontynuatorem ZNMS stała się również grupa młodzieży socjalistycznej z najmłodszego pokolenia, wydająca pismo „Płomienie” i współpracująca przy wydawaniu pisma „Młodzież Socjalistyczna”. „Płomienie” starały się stworzyć podstawy teoretyczne dla nowej postawy socjalistycznej, propagując i popularyzując mało jeszcze znana na terenie polskim podstawę humanizmu socjalistycznego.

W czasie konspiracji i powstania warszawskiego, w którym SOB walczyła w ramach socjalistycznego batalionu im. J. Dąbrowskiego na Żoliborzu, padli najlepsi i najofiarniejsi działacze młodzieżowi — z ZNMS-owców przedwojennych jak: Leszek Raabe, Józef Pell, Jan i Stanisław Rosińscy, Stanisław Chudoba i wielu innych; z „Płomienowców” Karol Lipiński, Ewa i Jan Pohoscy, Tadeusz Wuttke, Mieczysław Maślak-Joffe, Ewa Matuszewska i inni.

Po odzyskaniu niepodległości pierwsze środowisko ZNMS powstało w październiku 1945 r. w Krakowie z inicjatywy tamtejszych socjalistycznych działaczy młodzieżowych i kilku członków warszawskiej grupy „Płomienie”, przebywających wówczas w Krakowie.

W całej Polsce ZNMS powstał z przekształcenia akademickich kół OM TUR-owych na środowiska ZNMS na pierwszym powojennym Zjeździe Akademickiej Młodzieży Socjalistycznej, który odbył się w Warszawie 28 i 29 kwietnia 1946 r.

Na Zjeździe tym wybrano Komitet Wykonawczy ZNMS, którego Prezydium ukształtowało się w następującym składzie:

Przewodniczący — Jan Strzelecki; wiceprzewodniczący — Krzysztof Dunin-Wasowicz, Stefan Kaciazak, Jerzy Tombak; sekretarz generalny — Joanna Ciubowa, II-gi sekretarz — Kulpińska Krystyna; skarbnik — Weber Maciej, przedstawiciel Koła Seniorów ZNMS — dr. Jan Topiński

ZNMS rozpoczął zaraz po swym powstaniu ożywioną działalność. Powstało 10 środowisk we wszystkich ośrodkach życia akademickiego. ZNMS-owcy brali czynny udział w pracach wszystkich organizacji akademickich, jak Bratnie Pomoce, Koła Naukowe itp. Wszystkie środowiska prowadzą intensywną pracę samokształceniową i propagandową. Członkowie ZNMS współpracują z OM TUR-em w pracach oświatowych i propagandowych, starając się pomóc OM TUR-owi w pracach prelegencyjnych i świetlicowych. ZNMS rozpoczęło także działalność wydawniczą i prasową. Wydawano okresowy dodatek do „Robotnika” pod nazwą „Akademik-Socjalista” i obecnie jest wydawany miesięcznik ZNMS „Płomienie”. Jesienią 1946 r. ZNMS wydał broszurę poświęconą historii, ideologii i zadaniom ZNMS. Wielkie zmiany i reformy społeczne, które zmieniły zupełnie obraz Polski z obszarniczo-kapitalistycznej na robotniczo-chłopską nie mogły nie wywrzeć także wpływu na ideologię i zadania ZNMS. Trzon zasadniczy ideologii i zadania pozostały te same, co i przed wojną — propagowanie ideologii socjalistycznej na wyższych uczelniach, działalność wychowawcza i samokształceniowa, walka o demokrację faktyczną na wyższych uczelniach. Zwiększyć się musiało jednak poczucie odpowiedzialności za losy państwa i narodu. Obóz socjalistyczny z opozycji przeszedł do współrządzenia. Nie mogło to być bez zmiany postawy wewnątrz ZNMS. Byliśmy i jesteśmy organizacją niezależną, jednak łączność z całym ruchem socjalistycznym uważamy za rzecz niesłychanie ważną i istotną. Pragniemy uczestniczyć razem z PPS i OM TUR-em w twórczym procesie odbudowy i przebudowy.

Wielką uwagę zwracamy na zagadnienie moralności wewnątrz naszych szeregów. Wiemy, że w okresie rządzenia łatwiej o zwichnięcie i załamanie charakteru, niż w okresie opozycji. Stąd też duży nacisk kładziemy na jakość naszych członków, większy niż na ilość. Praca samokształceniowa jest u nas w dalszym ciągu intensywnie prowadzona. Staramy się stworzyć ośrodek myśli socjalistycznej, który by mógł dokonać syntezy ideologicznej, wylawiając z teorii wielu pisarzy i działaczy socjalistycznych, to co jest najistotniejsze. Uważamy bowiem, że w socjalizmie najważniejszy jest człowiek, jego wolność i szczęście. Dlatego też teoria, którą staramy się pogłębić i propagować nosi nazwę „humanizmu socjalistycznego“.

ADRESY KOMITETU WYKONAWCZEGO I ŚRODOWISK ZNMS

- K.W — Z.N.M.S. — Warszawa, ul. Żelazna 43 m. 6
- Środowiska
- Gdańsk, Kręta 48.
 - Gliwice, Wrocławska 8.
 - Sekretariat — Gomułki 20.
 - Katowice, Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gosp.
 - Kraków, Pl. Szczepański 3.
 - Lublin, Mariana Buczka 28.
 - Łódź, Wigury 4/6.
 - Poznań, Akademia Handlowa.
 - Toruń, Dom Akademicki, ul. Mickiewicza p. 313.
 - Warszawa, Mokotowska 3.
 - Wrocław, Wybrzeże Wyspiańskiego 34.

RUCH ZAWODOWY W POLSCE

K.C.Z.Z. Warszawa, Aleja Przyjaźni Nr. 9.

Historia ruchu zawodowego w Polsce rozpada się na trzy okresy: pierwszy obejmuje czas do wybuchu I wojny tj. do roku 1914, drugi sięga po rok 1945 tj. po Zjednoczeniowy Kongres Światowej Federacji Zw. Zaw. w Paryżu (luty 1945), trzeci okres to już w wyzwolonej Polsce.

Początek ruchu

Pierwsze zaczatki ruchu zawodowego na terenie b. Królestwa Polskiego napotykamy w drugiej połowie ubiegłego stulecia. Organizacja „Proletariat” przystępuje do tworzenia najpierw Kas Oporu a później Kas Wzajemnej Pomocy. Jednym z pierwszych założycieli Kas Oporu był Ludwik Waryński. Kasy Oporu miały liczyć nie więcej jak 15 członków. Pieniądze przekazane były na poparcie akcji strajkowej. Kasy te długo się nie ostały, represje władz unieszczały ich funkcjonowanie. (1879).

„Proletariat” w roku 1883 przeprowadza akcję na większą skalę w obronie kobiet zatrudnionych w fabrykach, które ówczesny generał gubernator Buturlin chciał poddać pod przepisy ustawy odnoszącej się do prostytutek. Akcja „Proletariat” uwieńczona sukcesem, zwraca uwagę robotników Warszawy zarówno na inicjatorów akcji jak i konieczność organizowania się.

W zaborze rosyjskim

W latach 1905 szerzą się w Warszawie i po większych miastach akcje strajkowe. Pierwszy strajk powszechny ma miejsce w styczniu, wszystkie demonstracje rozpędzone były przez wojsko.

Również wieś się nie oszczędza. Robotnicy rolni maszerowali od wsi do wsi, by demonstrować swą solidarność klasową. Dochodziło do utarczek z oddziałami wojskowymi.

RUCH ZAWODOWY

Bezpartyjne zw. zaw. według sprawozdania z dnia 1. X. 1906 r. liczyły około 40 tys. członków — stan liczebny jednak stale się powiększa. W toku akcji lokautowej przemysłowców łódzkich w przemyśle bawełnianym, związek włókienniczy w Łodzi liczył w 1906 r. 27.500 członków płacących składki. Zw. zaw. nie mają możliwości rozwojowych. Władze zamykają oddziały, aresztują przywódców. W 1910 r. gen.-gubernator wydał okólnik, iż związki związane z partią socjaldemokratyczną są zakazane. Nastąpiła szybka ich likwidacja. Sytuacja związków na terenie b. zaboru rosyjskiego była niepewna, przez krótki okres były one jawne, miały swoje przedstawicielstwa prowadziły układy, występowały w imieniu związków, miały swoją kasę, a równocześnie nie były legalizowane, gdyż władze odmawiały ich zatwierdzenia.

Na terenie b. zaboru rosyjskiego istniały dwojakiego typu klasowe zw. zaw.: „bezpartyjne“, zakładane przez PPS których początkiem była „Komisja Org. Bezpartyjnych Zw. Zaw.“ wyłoniona w roku 1905, oraz organizowane przez S.D.K.P. i L. od roku 1904 socjaldemokratyczne związki posiadające swoją „Centralną Komisję Zw. Zaw.“.

Związki „bezpartyjne“ były liczebniejsze. Obie organizacje współdziałały w sprawach akcji strejkowej i układów. Istniały jednak różnice, a konflikty przybierały dość ostry charakter.

W zaborze austriackim i pruskim

W Galicji związki były ściśle powiązane z centralą wiedeńską. Do tworzenia odrębnych krajowych sekretariatów przystąpiono dopiero w roku 1893. Na zjazdach PPSD we Lwowie (1897 r.), a następnie w Krakowie (1898 r.) postanowiono organizować ruch związkowy, z autonomicznymi sekretariatami w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim.

Na pierwszym zjeździe zw. zaw. w Przemyślu (1902) uchwalono statut i ramy organizacyjne, stworzono Krajową Komisję Zw. Zaw., sekretarzem obrano Z. Żufawskiego.

Do wybuchu I wojny Zw. Zaw. nie odgrywały większej roli, stan liczebny dochodzi do 20.000, nie osiągając poziomu związków b. zaboru rosyjskiego liczących w sumie 70 tys. członków. Po pierwszej wojnie działacze zawodowi z b. zaboru austriackiego odegrali wybitną rolę, mając za sobą i długoletnie doświadczenie i tradycję ruchu zachodnio-europejskiego, oraz umiejętność kierownictwa sprawami związkowymi.

W Poznaniu i na Górnym Śląsku robotnicy włączali się do niemieckich organizacji zawodowych i dopiero Biniszkiwicz w 1913 roku przystępuje do utworzenia odrębnych klasowych polskich związków.

W 1916 r. czynione są próby utworzenia Komisji Centralnej Zw. Zaw. na zjeździe delegatów w Radomiu (1916). Na nielegalnym zjeździe w Warszawie 1918 roku biorą udział przedstawiciele 27 związków zawodowych. W lipcu 1919 r. dochodzi do porozumienia między Centralną Komisją Zw. Zaw. a warszawską Radą Zw. Zaw., wyłoniono Komisję Centralną składającą się z 34 członków.

W Polsce niepodległej

Okres międzywojenny to ustawiczne walki o ustawodawstwo socjalne, podwyżkę płac i o zdobycie dla klasy robotniczej należnego w państwie przedstawicielstwa. Ruch strajkowy ma tendencje zwykłe. Kilkakrotnie przychodzi do większych akcji masowych, przechodzących wprost w zbrojne powstanie (Kraków 1923). Obok robotników rolnych związków zawodowy kolejarzy, włóknarzy, górników, metalowców, stanowi trzon i podstawę polskiego ruchu zawodowego. Po przewrocie majowym 1926 r. związki zawodowe w Polsce przeżywały kryzys. Na wskutek prześladowań i nacisku władzy administracyjnej przewaga liczebna związków klasowych zmienia się na korzyść związków mieszczańskich (tzw. żółtych). W latach 1926—27 występują tendencje rozłamowe.

Polskie strajki

W zasadniczych sprawach związki zachowały stanowisko zdecydowane. Mimo represji przeprowadzają większe akcje broniąc skutecznie robotnika przed re-

RUCH ZAWODOWY

dukcją i naruszeniem praw gwarantowanych umowami zbiorowymi. Szczególnie na terenie Małopolski dochodzi do większych akcji mających charakter ostrych walk.

Szerzy się walka obronna w formie strajków okupacyjnych, 23 marca 1936 r. robotnice okupują fabrykę „Semperit” w Krakowie.

Policja przemocą je z fabryk usunęła, przy czym wiele robotnic poturbowano. Masowe demonstracje w Krakowie przemieniają się w otwarty bunt. Od kul policyjnych ginie dziesięciu robotników, kilkudziesięciu jest ciężko rannych. W kilka dni później dochodzi do podobnych zajęć w Częstochowie, Toruniu, we Lwowie, Chrzanowie itd. Wszędzie są ofiary po stronie robotników. Wystąpienia te zazwyczaj zapoczątkowane przez bezrobotnych, zatrudnionych za głodowe płace przy robotach publicznych, sygnalizowały o wzrastających nastrojach rewolucyjnych. Źródłem ich były nieudolne rządy prowadzone w interesie karteli i obszarników, niezdolne do ożywienia życia gospodarczego.

Ku społecznieniu

Okres okupacji przekreślił masową robotę zawodową. Ale już w latach 1942—43 powstają komitety fabryczne, których zadaniem ma być przejęcie i uruchomienie fabryk opuszczonych przez Niemców. Hasło tych komitetów, których zadaniem było przeprowadzenie uspołecznienia kluczowych gałęzi przemysłu rzucili socjaliści w roku 1942 (RPPS).

Pod znakiem jedności

Zasadniczym wydarzeniem po wojnie jest ogólnopolski kongres w Warszawie w listopadzie 1945 r.

Zadaniem jakie sobie postawiły zw. zaw. było połączenie odłamów i stworzenie jednolitego ruchu. Zasada jednolitości uznana zostaje za podstawę strukturalną Komisji Centralnej Zw. Zaw. Tym samym uniknięto rozbięcia, jak to miało miejsce do września 1939 roku.

Zasadę jednolitości zrealizowano również i w światowym ruchu zawodowym. Już w 1942 r. zainicjowane

były rozmowy sowiecko-angielskich działaczy zawodowych. W nawiązaniu do tych rozmów brytyjskie Trade Unions na swej dorocznej konferencji w Soutgsport (1943) postanowiły możliwie wcześnie zwołać światową konferencję na zasadzie jak najszerzej pojętej jednolitości ruchu.

Obok najrozmaitszych spraw będących przedmiotem obrad Kongresu Paryskiego (luty 1945), a w szczególności problemów ekonomicznych, likwidacji faszyzmu oraz nazizmu w Europie, odebrania kartelom i trustom siły oddziaływania na politykę światową — obok zagadnienia uczestnictwa przedstawicieli Federacji w Organizacji Narodów Zjednoczonych, postawiona była zasada jednolitości ruchu.

Czynnik uspołecznienia

Ruch zawodowy w Polsce pracuje dziś w odmiennych warunkach ustrojowych, aniżeli przed wojną.

Związki zawodowe są czynnikiem współkierującym życiem gospodarczym, co ma zwłaszcza decydujące znaczenie w wielkim unarodowieniu przemysłu. Ustawa o radach zakładowych (z 6 lutego 1945) nakłada na związki zawodowe obowiązek nie tylko współdziałania przy zawieraniu umowy o pracę, lecz czyni również robotników współodpowiedzialnymi za prowadzenie przedsiębiorstwa, za jego zdolność produkcyjną, za wydajność i gospodarkę w fabryce dzięki temu obok czynnika państwowego reprezentowany jest czynnik społeczny. Rady są organem zw. zw., są instrumentem kontrolnym i współczynnikiem w zarządzaniu produkcją. Na podstawie ustawy styczeniowej z 1946 r. o unarodowieniu średnich i wielkich warsztatów pracy, rola rad zakładowych potęguje się, mają one dopilnować, by majątek i dochody przedsiębiorstwa nie zostały rozgrabione, by kierownictwo fabryk sprawowało swoje czynności dla dobra społeczeństwa. Zadanie rad zakładowych jest zatem wybitnie wychowawcze, na ono umacniać nowe etyczne podstawy, jakie muszą znamionować członka społeczeństwa socjalistycznego. Na podstawie ustawy o wywłaszczeniu około 450/0 warsztatów produkcji w przemyśle jest już uspołecznionych, Ponad 5.000 ro-

RUCH ZAWODOWY

botników znajduje się na stanowiskach kierowniczych. Związki Zawodowe muszą wyznaczać kandydatów na kierowników i mają bezpośredni wpływ na zarząd i gospodarke przedsiębiorstw.

Liczebność Związków

W dniu 1. V. 46 r. stan ilościowy zw. zaw. przedstawiał się następująco:

Kolejowy	287.000	członków
Metalowy	177.231	„
Górników	169.958	„
Sam. Terytor. i Uż. Publ.	133.785	„
Włókienniczego	120.604	„
Banków i Kas Oszczędności	110.353	„
Budowlanego	108.118	„
Nauczycielstwa Pol.	51.347	„
Prac. Państwowych	50.000	„
Poczt i Telekom.	43.158	„
Chemicznego	47.599	„
Leśnych i Drzewnych	35.500	„
Spółdzielczych	33.258	„
Spożywczego	31.005	„
16 związków poniżej 30.000	167.837	„
Związki niescentralizowane	126.356	„

Razem 1.780.431 członków

Spis scentralizowanych Związków Zawodowych

1. Prac. Dróg Kolejowych, W-wa, Górnoślaska 22.
2. Prac. Przem. Włókienniczego, Łódź, Strzelecka 2.
3. Górników, Katowice, Kościuszki 38.
4. Rob. i Prac. Przem. Metalowego, Katowice, Matejki 3.
5. Prac. Kolejowych, W-wa, Al. Jerozolimskie 101.
6. Prac. Skarbowych, W-wa, Wileńska 2/4
7. Prac. Przem. Naftowego, Krosno, Kolejowa 2.
8. Prac. Poczt i Telekomunikacji, W-wa, Ratuszowa 11.
9. Prac. Sam. Teryt. i Użytk. Publ., W-wa, Marszałkowska 72.

10. Rob. i Prac. Przem. Budowlanego. W-wa, Marszałkowska 7.2.
11. Rob. i Prac. Rolnych. W-wa, Górnoślaska 22.
12. Rob. i Prac. Przem. Chemicznego. Katowice, Matejki 3.
13. Prac. Leśnych i Przem. Drzewnego. W-wa, Wawelska 52/54.
14. Prac. Przem. Gastronomiczno-Hotelarskiego. W-wa, Targowa 15.
15. Prac. Spółdzielczych. W-wa, Krasieńskiego 16.
16. Prac. Ubezp. Społ. Łódź, Żeromskiego 74.
17. Prac. Przem. Cukrowniczego. W-wa, Asfaltowa 19.
18. Prac. Przem. Poligraficznego. Kraków, Rynek Główny 34.
19. Prac. Sądowych i Prokur. R.P., Łódź, Narutowicza 93.
20. Prac. Transportowych. W-wa, Targowa 15.
21. Prac. Przem. Spożywczego, Łódź, Strzelecka 2.
22. Prac. Polskiego Filmu, Łódź, Strzelecka 2.
23. Prac. Polskiego Radia, W-wa, Koszykowa 8.
24. Rob. i Prac. Przem. Skórzanego. W-wa, Targowa 15.
25. Dziennikarzy. W-wa, Marszałkowska 3.
26. Prac. Bankowych, Kas Oszczęd. i Ubezpieczeniowych. W-wa, Mokotowska 60.
27. Prac. Państwowych H. P., W-wa, Hotel Bristol p. 437.
28. Prac. Stoczni, Gdańsk-Wrzeszcz, Twarda 1.
29. Dozorców i Prac. Dom., W-wa, Targowa 15.
30. Prac. Przem. Konfekcyjno-Odzieł., Łódź, Strzelecka 2.
31. Zw. Nauczycielstwa Polskiego, W-wa, Smulikowskiego 1.
32. Prac. Inst. Społ., W-wa, Piłsa XI 11 m. 12.
33. Prac. Administracji Wojskowej, W-wa, Targowa 15.

Związki Twórcze i Odtwórcze

34. Prac. Służby Zdrowia, W-wa, Chocimska 5.
35. Prac. Handlowych i Biurowych, W-wa, Sienna 16.
36. Prac. Fryzjerskich, W-wa, Targowa 15.
37. Artystów i Prac. Teatru, W-wa, Waszyngtona 16.
38. Stowarzyszenie Architektów, W-wa, Chocimska 33.

RUCH ZAWODOWY

39. Z. Z. Historyków Sztuki i Kultury, W-wa, Muzeum Narodowe.
40. Z. Z. Polskich Artystów Plastyków, W-wa, Walecznych 28.
41. Z. Z. Kompozytorów Polskich, W-wa, Zgoda 15.
42. Z.Z. Muzyków, W-wa, Zgoda 15.
43. Z. Z. Literatów Polskich, W-wa, B.G.K. pok. 509, Al. Jerozolimskie.
44. Z. Z. Artystów Scen Polskich, W-wa, Waszyngtona 16.
45. Z. Z. Autorów i Kompozyt., W-wa, Chmielna 25, m. 16.
46. Z. Z. Autorów i Komp. Rozrywkowych, W-wa, Chmielna 25, m. 15.

Komisja Centralna Związków Zawodowych
Warszawa, Al. Przyjaźni 9.

Przewodn. Witaszewski Kazimierz — Włókniarze.

I. Zast. przew. Kuryłowicz Adam — Z.Z.K.

II. Zast. przew. Szczęśniak Józef — Górnicy.

Sekret. Gen. Rusinek Kazimierz — K.C.Z.Z.

I. Sekret. Sokorski Włodzimierz — Z.Z.K.

II. Sekret. Motyka Lucjan — Transportowcy.

Skarbnik. Gajewski Piotr — Samorządowcy.

Zast. Skarb. Burski Helman — Włókniarze.

Członk. Prez. Czerwiński Marian — Górnicy. Brzeziński Stefan — Z.Z.P., Kwiatkowski Stanisław — Zw. Nauczycieli.

Czł. Wydz. Wyk. Brzeziński Stefan, Burski Aleksander, Cieślik Adolf, Czerwiński Stefan, Dołęcki Adam, Jasiński Kazimierz, Kiedrzyński Józef, Kwiatkowski Stanisław, Marek Lucjan, Malolepszy Stanisław, Mleczko Franciszek, Morgon Stanisław, Sasin Stanisław, Sokółowski Władysław, Szymański Aleksander, Florkow Jan, Żukowski Wacław.

Wydziały Komisji Centralnej Z.Z.

1. Aprowizacyjny, 2. Ogólny, 3. Spółdzielczy, 4. Finansowy, 5. Prasowy, 6. Zagraniczny, 7. Personalny, 8. Kulturalno-oświatowy, 9. Ekonomiczny, 10. Młodzieżowy, 11. Sportowy, 12. Kobięcy, 13. Organizacyjny, 14. Twórczy i Odtwórczy.

TOWARZYSTWO UNIwersYTETU Robotniczego

Działalność TUR-u

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego powstaje w roku 1922 z inicjatywy Ignacego Daszyńskiego. Jest ono odpowiedzią proletariatu polskiego na ohydny mord dokonany na osobie pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, prof. Gabriela Narutowicza. Celem TUR-u jest szerzenie kultury i oświaty oraz wychowanie najszerzych warstw społeczeństwa w duchu socjalistycznym.

TUR rozwija swoją działalność oświatową pod opieką PPS. Organizuje na wielką skalę akcję odczytową, organizuje wszelkiego rodzaju kursy oświatowe, teatry amatorskie, biblioteki wędrowne, wreszcie tworzy uniwersytety robotnicze. W pracy TUR-u wyodrębniają się dwie sekcje: młodzieżową i spółdzielczą. W roku 1928 powstaje we Francji wśród wychodźstwa polskiego Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego, które pracuje w przeszło 50 ośrodkach skupiających Polaków.

Po przewrocie majowym, w okresie sanacyjnym, TUR walczy o postępową oświatę robotniczą w warunkach bardzo trudnych. Działalność bowiem tej organizacji jest stale tłumiona przez czynniki rządzące.

We wrześniu 1944 r. TUR wznowia w Lublinie swoją działalność. Wtedy to oddzieliła się ostatecznie Organizacja Młodzieży TUR, jako organizacja Młodzieży Socjalistycznej.

W warunkach obecnych TUR jest organizacją kulturalno-oświatową stojącą na gruncie ideologii nankowego socjalizmu: chce nie tylko kształcić, ale i wychowywać w duchu socjalistycznym, w duchu marksistowskim. Dzisiaj TUR jest organizacją międzypartyjną, działającą na terenie obu partii robotniczych. Prócz tego TUR koordynuje swą pracę z Centralną Komisją Związków Zawodowych oraz dąży do współpracy ze wszystkimi demokratycznymi organizacjami politycznymi, zawodowymi i społecznymi, łącząc w swoich szeregach tych działaczy społecznych i oświatowych którzy stoja

na gruncie ideowej platformy TUR-u. Organizacje młodzieżowe: OM TUR oraz Związek Walki Młodych — TUR traktuje jako ogniwo jednego robotniczego wysiłku oświatowo-ideowego i ogranicza swoje działanie przede wszystkim do pracy oświatowej wśród dorosłych. Cele, zadania TUR-u w Polsce dzisiejszej dałyby się streścić między innymi w następujących punktach:

a) Praca nad upowszechnieniem oświaty wśród najszerszych warstw społeczeństwa na wszystkich jej stopniach (szkoła powszechna, średnia, wyższa).

b) Szkolenie kadr instruktorskich pracowników oświatowych i społecznych.

c) Udostępnianie masom pracującym możliwości rozwoju kulturalnego i artystycznego.

d) Uświadomienie klasie robotniczej zarówno jej praw jak i obowiązków tak w dziedzinie działalności społecznej jak i oświatowej i kulturalnej.

W tym też celu prowadzi TUR wszystkie znane formy pracy oświatowej dla dorosłych, tworząc domy kultury (w Łodzi, Bydgoszczy i Gliwicach), uniwersytety powszechne, gimnazja i licea dla dorosłych, uniwersytety niedzielne, kursy korespondencyjne, kursy zawodowe, czytelnie i biblioteki, teatry zawodowe, stałe i objazdowe (Łódź, Kraków), kina, koncerty, odczyty, wycieczki. Prócz tego opracowuje materiały tekstowe i muzyczne dla świetlic, zespołów teatrów oświatowych oraz wydaje broszury i pisma popularno-naukowe.

TUR uczestniczy w odbudowie polskiej kultury narodowej, walczy z moralnym zniszczeniem z lat okupacyjnych, z antysemityzmem i alkoholizmem. W całej swej działalności TUR wychowuje świadomych obywateli — demokratów nowego polskiego społeczeństwa, dając podbudowę do skutecznej pracy organizacjom politycznym i zawodowym.

II. Władze TUR i organizacje

Na czele TUR-u stoi Zarząd Główny, któremu podlegają Zarządy Wojewódzkie. Tym z kolei podlegają zarządy powiatowe, a zarządom powiatowym Kola gminne.

Pracami Zarządu Głównego kieruje Prezydium, składające się: z prezesa, dwóch vice-prezesów, sekretarza generalnego, II sekretarza, skarbnika. Organem wykonawczym Zarządu Głównego jest Biuro Zarządu Głównego składające się z wydziałów: organizacyjnego, finansowego, gospodarczego oraz inspektorów terenowych do spraw organizacyjnych, świetlicowo-artystycznych, nauczania i finansowych. Pracami biura kieruje II sekretarz. Prócz biura pracują komisje: nauczania, świetlicowo-artystyczna, biblioteczna, propagandowo-prasowa, wydawnicza. Na czele Komisji stoją: przewodniczący, członkowie Zarządu Głównego, pracami komisji kierują sekretarze.

Zarząd Główny TUR-u

Warszawa, Aleja Róż 7, tel. 8. 80-41, 8. 57-97.

Prezes, dr. Jabłoński, ul. Wiejska 18.

Vice-przewodniczący: C. Bobińska-Wolska, Warszawa, Aleja I Armii 16. Winlarski W. Aleja Róż 7.

Sekretarz Generalny: mgr St. Dobrowolski Warszawa, Aleja Róż 7

Skarbnik: mgr H. Szymborski, Warszawa, Aleje Jerozolimskie 7.

II Sekretarz: mgr J. Ziembicki, Warszawa, Aleja Róż 7.

Członkowie: dr B. Drobner, T. Dobrowolski, mgr J. Górecki, dr Z. Gross, dr J. Hochfeld, dr. Z. Kormanowa, Kruczkowski, dr A. Krygier, W. Matuszewski, dr H. Mierzecki, E. Osóbka-Morawski, prof. H. Raabe, prof. Z. Szymanowski, W. Weychert-Szymanowska, dr Z. Trellina, dr. W. Trojanowski, M. Wągrowski, J. Wośowski, dr T. Wojeński.

Delegaci: Kom. Centr. Związków Zawod.: St. Cieślowska.

TUR — Bydgoszcz — Cz. Skapowski

TUR — Gdańsk — Z. Sliwiński

TUR — Katowice — P. Petruczynik, Skwara

TUR — Kraków — dr W. Wrona

TUR — Łódź — W. Czabałowa, Z. Nowicki, Z. Sal-ski, W. Stolarczyk

TUR — Radom — dr H. Paluszyński.

TUR

Komisje

- a) Biblioteczna: Z. Hryniewicz, dr Z. Trellina
- b) Kulturalno-artystyczna: T. Żeromski, A. Rosso-wiecka,
- c) Nauczania: Tadeusz Dobrowolski, R. Kotarzycki.
- d) Propagandowo-prasowa: W. Matuszewski, dr B. Wieczorkiewicz.
- e) wydawnicza: W. Zawadzki, L. Szyfman.

Wojewódzkie Zarządy T.U.R.

Białystok — ul. Sienkiewicza 53. Wojew. Kom. PPS.
Bydgoszcz — Aleja 1-go Maja 14, tel. 37-06.
Odańsk-Wrzeszcz — ul. Lelewela 28/2.
Katowice — ul. Francuska 12, tel. 339-36.
Kraków — ul. Garbarska 1, tel. 578-32.
Lublin — ul. Krakowskie Przedmieście 1, tel. 12-40.
Łódź — ul. Skorupki 6/8, tel. 153-30.
Poznań — ul. Daszyńskiego 91, tel. 65-93.
Rzeszów — ul. Długosza 17a, tel. 231.
Radom — ul. Żeromskiego 15, tel. 18-37.
Wrocław — ul. ks. Piotra Skargi 23/24 tel.....
Olsztyn — Plac Wolności 2/3 lokal PPS
Szczecin — ul. Zaolziańska 19.
Warszawa — Aleja Róż 7, tel. 872-24.

III. Placówki TUR-u

a) Biblioteki: 1. Centralna Biblioteka Podręczna z czytelnia na miejscu przy Zarządzie Głównym, posiada 4.500 tomów. 2. 10 bibliotek wojewódzkich o charakterze podręcznym około 15.000 tomów. 3. Centrala bibliotek ruchomych przy Zarządzie Głównym około 9.500 tomów. 4. Centrala bibliotek ruchomych przy Zarządzie Wojewódzkim w Krakowie około 2.000 tomów. 5. Biblioteka Oddziałów wojewódzkich ponad 12.000 tomów.

Cały księgozbiór bibliotek TUR-owych na dzień 1. VIII. 1946 r. liczył ponad 42.000 tomów z tendencją szybkiego wzrastania.

Obie Centrale bibliotek ruchomych wysyłały 36 kompletów zawierających 3.600 tomów.

b) Domy Kultury: Centralny Dom Kultury w Łodzi, Domy Kultury: Bydgoszcz, Gliwice, Zamość.

c) Szkoły i uczelnie. W roku szkolnym 1946/47 TUR prowadził następujące szkoły i uczelnie dla dorosłych:

1. UNIWERSYTET POWSZECHNY (kurs 2-letni).
Ukończenie U.P. daje świadectwa uprawniające do zajmowania stanowisk w administracji publicznej i samorządowej, spółdzielczości i pracy spółdzielczości i pracy społeczno-oświatowej tak również do dalszych studiów w kierunku odpowiadających specjalności.

Warunki przyjęcia: świadectwo ukończenia szkoły powszechnej lub egzamin. Wiek powyżej 18 lat.

Nauka bezpłatna.

2. UNIWERSYTET POWSZECHNY PRZEDMIOTOWY
Przyjmuje zapisy słuchaczy o specjalnych zainteresowaniach.

3. UNIWERSYTET NIEDZIELNY (kurs półroczny, dostępny dla wszystkich).

Uniwersytet Niedzielny w odróżnieniu od U.P. jest szkołą otwartą i nie posiada charakteru kursu systematycznego. Kurs U.N. trwa pół roku; na program składają się wykłady z różnych dziedzin wiedzy. Wykłady te poruszają cały szereg zagadnień, będących podstawą postępowego poglądu na świat.

4. SZKOŁY POWSZECHNE DLA DOROSŁYCH (dostępne dla wszystkich).

5. GIMNAZJA I LICEA DLA DOROSŁYCH.

6. SZKOŁY ZAWODOWE I KURSY ZAWODOWE (spółdzielcze, techniczne itd.).

7. KURSY KORESPONDENCYJNE.

a. Kurs szkoły powszechnej.

b. Kurs 3-letniej szkoły średniej ogólnokształcącej.

W ciągu trzech lat przerabia program dotychczasowego gimnazjum i liceum. Każdy, kto przerwał naukę w gimnazjum może ją dokończyć. Ukończenie kursu daje prawo wstępu na wyższe uczelnie.

Warunki przyjęcia: ukończona szkoła powszechna.

c) **KURSY DOKSZTAŁCAJĄCE — ZAWODOWE**
dla robotników, rzemieślników, handlowców itd.

d) **KURSY ZAWODOWE:**
techniczne, spółdzielcze, buchaltéryjne, biurowość
itd.

e) **KURSY SPECJALNE:**
np. fizyki, nauki o Polsce, prawa, organizacji pracy,
historii, literatury, nauk społecznych itd.

Zapisy i informacje w sprawie Kursów Korespon-
dencyjnych udzieli Zarząd Główny TUR Komisja Nau-
czania. Oplata za naukę wynosi 100 zł. miesięcznie.

8. WYŻSZA SZKOŁA NAUK SPOŁECZNYCH.

w Krakowie ul. Garbarska 1 — prowadzi badania
naukowe w dziedzinie nauk społecznych, kształci słu-
chaczy na pracowników społecznych i kulturalno- oświa-
towych.

Wydziały: społeczno-ekonomiczny, dziennikarski
i oświatowo-bibliotekarski. W stadium organizacji wy-
dział spółdzielczy.

Warunki przyjęcia: licealne świadectwo dojrzałości
ew. na podstawie egzaminu wstępnego z warunkiem
uzupełnienia. świadectwo dojrzałości w ciągu roku
szkolnego.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SZKÓŁ I UCZELNI TUR-u.

K r a k ó w: Kursy Zawodowe, Gimnazjum i Liceum
dla Dorosłych, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych,

B y d g o s z c z: Uniwersytet Powszechny.

G d a Ń s k: Uniwersytet Powszechny.

K a t o w i c e: Uniwersytet Powszechny, Kursy
Ogólnokształcące, Kursy Zawodowe.

R a c i b o r z: Kursy techniczne.

L u b l i n: Uniwersytet Powszechny, Szkoła Pow-
szeczna dla dorosłych, Gimnazjum i Liceum dla do-
rosłych.

Ł ó d ź: Uniwersytet Powszechny, Kursy ogóln-
kształcące.

P o z n a ń: Uniwersytet Powszechny.

R a d o m: Uniwersytet Powszechny, Kursy Zawodo-
we.

Wrocław: Kursy ogólnokształcące.

Warszawa: Uniwersytet Powszechny, Kursy Korespondencyjne, 4 gimnazja i 3 licea dla dorosłych. Poza tym w Okręgu Szkolnym Warszawskim:

GIMNAZJUM DLA DOROSŁYCH: w Radzyminie, Działdowie i Guzowie.

GIMNAZJA I LICEA DLA DOROSŁYCH: w Płocku, Sierpcu, Żyrardowie, Rembertowie, Mińsku Mazowieckim.

Nauka we wszystkich uczelniach (oprócz Kursów Korespondencyjnych) bezpłatna.

d) Teatry zawodowe i kina.

Teatr Powszechny TUR w Łodzi pod dyрекcją L. Schillera i A. Stawskiego.

Teatr Kameralny TUR w Krakowie pod dyрекcją E. Chaberskiego i A. Bartnickiego.

Teatr Objazdowy TUR na woj. krakowskie pod dyрекcją J. Ciecierskiego.

TUR prowadzi 20 kin w różnych miastach Polski pod dyрекcją J. Tarnowskiego.

e) Wydawnictwa.

1. Biblioteka świetlicowo-artystyczna pod redakcją dr. B. Włeczorkiewicza i T. Żeromskiego.

Wydawca: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa, plac Dąbrowskiego Nr. 2.

2. Miesięcznik popularno-naukowy „Wiedza i Życie” pod redakcją S. Podwysockiego, Warszawa, Aleja Róż 7.

Komitet Redakcyjny: dr. H. Jabłoński, C. Bobińska, St. Dobrowolski, dr. A. Krygier, Wł. Michałłow, dr. B. Włeczorkiewicz, W. Zawadzki.

ROBOTNICZE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ DZIECI

RTPD — powstało w roku 1919 jako wydział wychowawczy. Zadaniem RTPD była opieka nad dzieckiem robotniczym, którego niedola stała się szczególnie tragiczna w Polsce po pierwszej wojnie światowej, w latach kryzysu gospodarczego i bezrobocia. RTPD też pragnęło pomóc matkom pracującym w wychowaniu dzieci, które by w pełni odpowiadało zasadom i ideałom socjalistycznym i potrzebom warstw pracujących. Chodziło też o to, by dziecku robotniczemu, nie wyrывая go z klasy robotniczej, dać takie wychowanie i takie wykształcenie, które dałoby równy start życiowy z dziećmi z rodzin warstw posiadających i inteligentnych.

RTPD opierało swój byt na skromnych środkach finansowych, jakie mogli Jroga składek dostarczyć ludzie ciężkiej pracy. Ówczesne bowiem rządy w Polsce patrzyły niechętnie na RTPD i nie udzielały mu poparcia. Mimo to RTPD, którego działalność była tak potrzebna a w krótkim czasie stała się owocna, poczęło się szybko rozwijać.

Najważniejszym terenem działalności RTPD stają się dwa większe miasta w Polsce: Warszawa i Łódź. W Łodzi, w której, w związku z charakterem pracy robotników i okropnymi warunkami mieszkaniowymi, szerzyła się gruźlica RTPD położyło nacisk na akcję zdrowotną wśród dzieci, w Warszawie raczej na akcję wychowawczą. Mimo ciężkich warunków, znalazło się grono ideowych pracowników, którzy pracując z poświęceniem się umieli stworzyć atmosferę miłości dziecka i taki poziom pracy oraz myśli wychowawczej, że działalność Towarzystwa z tego okresu stała się jedną z pięknych kart historii nie tylko wychowania socjalistycznego, ale w ogóle wychowania w Polsce.

Już w pierwszym okresie swej działalności szuka RTPD kontaktu z zagranicą, z instytucjami o podobnych celach. Wkrótce też zostaje członkiem Międzynarodowego Wychowania Socjalistycznego i w roku 1928 bierze udział w zjeździe w Wiedniu.

Do chwili wybuchu ostatniej wojny światowej RTPD borykając się wciąż z wszelkiego rodzaju trudnościami posiada 15 oddziałów w skupiskach robotniczych i 1 Dom Dziecka. W Warszawie i Łodzi prowadzi pełną opiekę nad dzieckiem robotniczym. Akcja innych oddziałów ogranicza się do pomocy doraźnej do utrzymywania tzw. „Klubów Dziecka” o formach pracy świetlicowej, propagandy spraw dziecka oraz akcji kolonii i półkolonii letnich, których Towarzystwo — staje się w Polsce popularyzatorem.

W czasie wojny Niemcy, którzy ze zbrodniczą konsekwencją przeprowadzali niszczenie siły biologicznej polskiego narodu (dość wspomnieć o zakazie wstępowania w związki małżeńskie przed 25 laty dla kobiet i 30 dla mężczyzn, systematyczne głodzenie, wycieńczanie nadmierną pracą i mordowanie kobiet i dzieci) zawieszili RTPD w jego czynnościach. Mimo zawieszenia, gro- no pracowników RTPD prowadził potajemnie akcje ratownictwa dzieci i matek przez dożywianie, wszelką możliwą pomoc oraz tajne nauczanie. Ze względu na okoliczności akcja ta nie jest centralnie zorganizowana, lecz ma charakter lokalny i doraźny.

Już po oswobodzeniu części Polski w listopadzie 1944 r. zostaje w Lublinie reaktywowana działalność RTPD z inicjatywy Premiera Edwarda Osóbki-Morawskiego.

Wobec katastrofalnej sytuacji dziecka w Polsce przed Towarzystwem stoja nowe i wielkie zadania o zasięgu ogólnopolskim, ratowania biologicznych podstaw narodu. Akcja hitlerowskiego okupanta i działania wojenne wytworzyły w dziedzinie populacyjnej Polski sytuację katastrofalną. 90% dzieci jest chorych na gru- żlicę lub wskutek wyczerpania poważnie nią zagrożo- nych. Pozostałych 10% dzieci wymaga stałego dożywiania i pomocy dla utrzymania przy obecnym zdrowiu. Wojna pozostawiła 300.000 zupełnych sierot, a do szcze- śliwych zalicza się w Polsce dzieci, które cieszą się obojętnością rodziców. Śmiertelność noworodków wynosi przeciętnie 50%, a w niektórych okolicach Polski do- chodzi do 80%.

Po reaktywizacji RTPD objęło swym zasięgiem ca- łą Polskę. Od roku 1944 do chwili obecnej założyło 84

oddziały w rozmaitych punktach Polski, które prowadzi przeszło 200 placówek opiekuńczych i wychowawczych jak żłobki, sierocińce, przedszkola, świetlice, stacje opieki nad matką i dzieckiem, punkty dożywiania, izby zatrzymań dla dzieci włóczęgów, poradnie, prewentoria, sanatoria, domy kultury dziecka, internaty, szkoły i teatry marionetkowe, a wreszcie tzw. ośrodki rolne, które dając dzieciom źródło utrzymania z odpowiednio prowadzonych gospodarstw pozwalają na uzyskanie wartości wychowawczych z kontaktu z przyrodą i pracy w ogródkach czy na roli.

RTPD prowadzi ponadto akcje wydawniczą i oświatową w dziedzinie spraw dziecka i zakłada przedsiębiorstwa związane z potrzebami dziecka jak fabryki zabawek, pomocy szkolnych itd.

RTPD zostało uznane stowarzyszeniem wyższej użyteczności publicznej.

RTPD posiada 8 delegatur i 87 oddziałów

Delegatury:

Gdańsk — Wrzeszcz — Konrada Letkova 1a.
 Katowice — Wita Stwosza 16.
 Kielce — Sienkiewicza 14.
 Kraków — Lubelska 23.
 Łódź — Piotrkowska 165.
 Warszawa — Felińskiego 15.
 Wrocław — Kreta 1/3.

Skład Zarządu Głównego RTPD:

- 1) Zemla Stanisław — Prezes
- 2) Osóbka-Morawska Wisła — Wice-Prezes
- 3) Świętochowska Kazimiera — Sekretarz
- 4) Skudniewski E. — Skarbnik

Członkowie:

Kowalska J., wice-min. Kuczkowska H., dr Zajackowski Z., Jasińska J., poseł, Garnarczykowa S., Biełłńska H., Rak J., Płoński T., dyr. Papuziński S., Piulek S., dr. Landy A., Matuszewska, Kluszyńska, dr. Prubaufowa J., Ładoszowa J.

POLSKI CZERWONY KRZYŻ

W roku 1863 delegaci 16 państw europejskich zgromadzeni w Genewie, za sprawą Henryka Dunanta, postanowili stworzyć Krajowe Komitety Pomocy, których przedstawiciele pielegnować będą rannych i chorych wszystkich narodowości. Szpitale, ambulanse i osoby, niosące pomoc rannym mają być nietykalne dla wojujących. Godłem ich będzie Czerwony Krzyż na białym polu.

Do czasu Konwencji Genewskiej, los rannych był rozpaczliwy, którym od przypadku do przypadku ktoś litościwy udzielił pomocy. Na pobojuwiskach, ginęło wielu bojowników, których mogła ocalić w porę okazana pomoc sanitarna. Angielka Florence Nightingale, pierwsza zorganizowała pomoc w szerszym zakresie rannym w wojnie krymskiej. Młody Henryk Dunant, któremu wizja pola bitwy pod Solferino nie pozwoliła spocząć, przyczynia się do zapewnienia na przyszłość opieki wszystkim ofiarom wojny. Raz wcielona w ramy organizacyjne myśl samarytańska rozwija się z roku na rok.

W roku 1919 powstała Liga Czerwonych Krzyży, w roku 1928 Międzynarodowy Czerwony Krzyż.

Z biegiem czasu idea wieku XIX „inter arma caritas“ zostaje uzupełniona powołaniem Czerwonego Krzyża do dzieła miłosierdzia także w czasie pokoju.

W Polsce Czerwony Krzyż powstał w roku 1919 i już w roku 1920 powołany został do niesienia pomocy rannym.

W roku 1921 rozpoczęły swą działalność Koła Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża P.C.K. stałe od razu wobec wielu trudnych zadań, do wykonania których znajduje jak i dziś pomoc u bratnich Czerwonych Krzyży. Każdy rok przynosi dalszy rozwój instytucji. Organizuje się szpitale, sanatoria, ambulatoria, sierocinice, przychodnie, domy noclegowe itp.

Poza opieką sanitarną, rozrzucającą nad ludnością cywilną, organizuje się placówki i szkoli personel na wypadek wojny. P.C.K. bierze udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Poza działalnością sanitarną, podejmuje także trud rejestrowania rannych i poległych.

Władze okupacyjne, likwidując wszystkie polskie stowarzyszenia, pozwoliły na razie działać P.C.K., zmuszając go do korzystania z pośrednictwa Niemieckiego Czerwonego Krzyża w stosunkach międzynarodowych, oraz blokując na kontach fundusze. Represje jednak ciągle rosły. Działacze są aresztowani, placówki przekazywane R.G.O. Mimo wszystko P.C.K. stara się wypełniać zadanie, które zostało uznane jako najważniejsze w czasie okupacji: pomoc więźniom i jeńcom. Wobec zniszczenia archiwów w r. 1944 nie ma pełnych danych. Orientacyjne można podać że: w r. 1941 Okręg Warszawski wysłał na święta Bożego Narodzenia 10.000 paczek. W r. 1942 wysłano 19.985 paczek, Okręg Lubelski wysłał ogółem w paczkach i jako produkt dostarczany do kotła obozowego więźniom Majdanka 551.825 kg. żywności. Więźniom na Zamku w Lublinie — wysłano paczek żywnościowych 69.566 szt. Do obozów koncentracyjnych w Rzeszy wysłano paczki wagi łącznej 8.470 kg., do stałagów i oflagów — 244.915 szt., wagi 490.082 kg. Biuro Inf. Okr. Warszawskiego wysłało ponad 285 tys. paczek do jeńców i więźniów w obozach.

Na konspiracyjnych kursach wyszkolony został personel sanitarny, który dzielnie zdał egzamin na barykadach Warszawy.

Po wyzwoleniu z rąk okupanta w 1944 roku na prawym brzegu Wisły, a w roku 1945 na terenie całej Polski — P.C.K. wznowia swą działalność. Życie podkłada swoistą interpelację pod §1. statutu P.C.K., który mówiąc o celach stowarzyszenia, wymienia m. in. „niesienie pomocy ludności cywilnej w wypadkach klęsk żywiołowych”. Klęska żywiołowa — to niewątpliwie wojna i jej skutki. I dlatego działalność P.C.K. musi objąć nowe dziedziny, musi rozszerzyć swą dotychczasową działalność sanitarną.

Organizacyjnie praca została ujęta w następujące ramy:

Teren całej Polski podzielony jest na czternaście Okręgów. Instytucja nadrzędna w stosunku do nich jest:

Zarząd Główny P.C.K. .

Prezes — plk. dr Kostkiewicz, vice-prezes — mgr Dobrowolski, vice-prezes — dr. Kaczanowski, sekretarz — dr Dybczyński, szef sanitarny — dr Kacprzak, skarbnik — ks. pplk. Pyszkowski, członkowie zarządu — Wiśniewska, min. Giebartowski, Dłuska, dr Kruszevska, delegat MON — plk. dr Wołyński.

Za granicą zorganizowano Delegatury P.C.K. w: Londynie, Paryżu, Arolsen, Wiedniu, Genewie.

Akcja społeczna P.C.K. daje się ująć w cztery zasadnicze działy: sanitarny, opiekuńczy, informacyjny, wychowawczy.

Pełnomocnicy Okręgowi

1. Szedłwy — Białystok, Warszawska 30, tel. 10.
2. Piasecki — Gdańsk-Wrzeszcz, Jaśkowa Dolina 15, tel. 41-869.
3. Melsner — Kielce, Sienkiewicza 42, tel. 12-56.
4. Miller — Kraków, Pierackiego 19, tel. 590-79.
5. Ks. Żyszkiewicz — Lublin, Wyszyńskiego 5/7, tel. 20-90.
6. Gientka — Łódź, Piotrkowska 236, tel. 190-98.
7. Pplk. Rogowski — Olsztyn, Marsz. Stalina 29, tel. 118.
8. Turski — Bydgoszcz, Toruńska 17, tel. 23-64.
9. mgr Bernatowicz Stefan — Rzeszów, Sobieskiego 14, tel. 175.
10. dr Schebesta — Katowice, Kościelna 8, tel. 359-17.
11. Wrocław, ul. Bujwida 34, tel. 445.
12. Lewandowski — W-wa, Piusa XI 24/26, tel. 85-576.
13. dr Schilling-Siengalewicz — Poznań, Pl. Asnyka 5, tel. 1115.
14. Pplk. Ciałowicz — Szczecin, Al. Wojska Polskiego 63.

„SPOŁEM” ZWIĄZEK GOSPODARCZY SPÓŁDZIELNI R. P. W WARSZAWIE

Spółdzielnia z odpowiedzialnością udziałami.

Związek Gospodarczy Spółdzielni R.P. „Społem” jest instytucją powstałą na mocy uchwał unifikacyjnego kongresu spółdzielczego w Lublinie, gdzie nastąpiła fuzja wszystkich przedwojennych istniejących Centrali poszczególnych typów spółdzielni. Związek przyjął swą nazwę od największej z nich centrali spółdzielni spożywców istniejącej od roku 1911.

W chwili obecnej „Społem” jest centralą gospodarczą głównie dla spółdzielni 4 typów, a mianowicie: Spółdzielni Spożywców, Rolniczo-Handlowych, Mleczarsko-Jajczarskich, oraz Samopomocy Chłopskiej. Organizacyjnie jako spółdzielnia hurtownia „Społem” jest samo spółdzielnią, której członkami są spółdzielnie oparte na zasadach demokratycznych, z drugiej strony pełni rolę wielkiego przedsiębiorstwa.

„Społem” jako spółdzielnia. Na terenie każdego powiatu spółdzielnie — członkowie związku wybierają na wspólnym Zgromadzeniu Oddziałowym stałą komórkę — Radę Oddziału kontrolującą działalność oddziału „Społem”, najniższej komórki organizacyjnej Związku. Na tym samym zebraniu wybierani są delegaci na Zgromadzenie Okręgowe, wyłaniające z kolei Radę Okręgową, spełniającą na szczeblu województwa te same zadania co Rada Oddziałowa na szczeblu powiatu, oraz wyznaczające przedstawicieli na Główny Zjazd Delegatów.

Na zjeździe tym obierana jest Rada Nadzorcza. Rada Nadzorcza wybiera Zarząd Związku i czuwa nad jego działalnością.

„Społem” jako przedsiębiorstwo. Całokształtem prac „Społem” kieruje Zarząd, na czele którego stoi Prezes Zarządu. Zarząd zależnie od wagi spraw działa w pełnym składzie lub pozostawia decyzję Prezydium. Zarząd kieruje pracami Związku po przez Wydziały dzielące się

dalej na biura, działy i referaty. Na czele Wydziałów stoja członkowie Zarządu mając jako najbliższych współpracowników Pełnomocników Zarządu. Wydziały jako podległe sobie komórki mają w terenie Oddziały Specjalne oraz Zakłady wytwórcze. W terenie reprezentują zarząd Delegacji Zarządu na okręg, który koordynuje działalność.

Centrala, Wydział Główny nadrzędny w stosunku do Wydziałów branżowych planuje, koordynuje i kontroluje ich działalność za pomocą szeregu komórek sztabowych, wykonawczych i usługowych i jest władzą zwierzchnią w stosunku do Delegatur Zarządu na Okręg i Oddziałów Powiatowych. Wydział Główny obejmuje Biuro Prezydzialne, Dział Organizacyjny, Dział Ekonomiczny, Dział Personalny, Główny Dział Finansowy, Główny Dział Transportowy, Dział Budownictwa, Biuro Prawne, Dział Szkolenia, Dział Instrukcyjno-Kontrolny i inne.

Wydział Spożywczy jest centralą spółdzielni spożywców i zadanie jego polega na obrocie towarami wolnorynkowymi oraz na rozdziale na mocy zwolnień Ministerstwa Apropowizacji i Handlu rozdziału towarów reglamentowanych produkcji krajowej, importowanej i otrzymanej w ramach pomocy UNRRA. Ważnym zadaniem Wydziału Spożywczego jest rozprawadzenie produkcji zakładów własnych „Społem”, oraz będących pod administracją i zarządem związku. Wydziałowi Spożywczemu podlegają Okręgowe Oddziały Spożywcze, oraz szereg Oddziałów Specjalnych jak: Oddziały Włókiennicze, Oddziały Materiałów Piśmiennych, Oddziały Księgarskie, Oddziały Węglowe, Wytwórnia Odzieży itd.

Wydział Rolniczy jest centralą spółdzielni Rolniczo-Handlowych i prowadzi skup ziemiopłodów, oraz zaopatruje rolników w narzędzia, nawozy sztuczne, maszyny rolnicze, materiały budowlane, artykuły przemysłowe i wszelkie inne przedmioty użytku codziennego potrzebnego w produkcji dla rolnika. Jego organami w terenie są Okręgowe Oddziały Rolnicze, oraz Oddziały Specjalne jak: Oddział żelaza, Oddział Materiałów Budowlanych i inne.

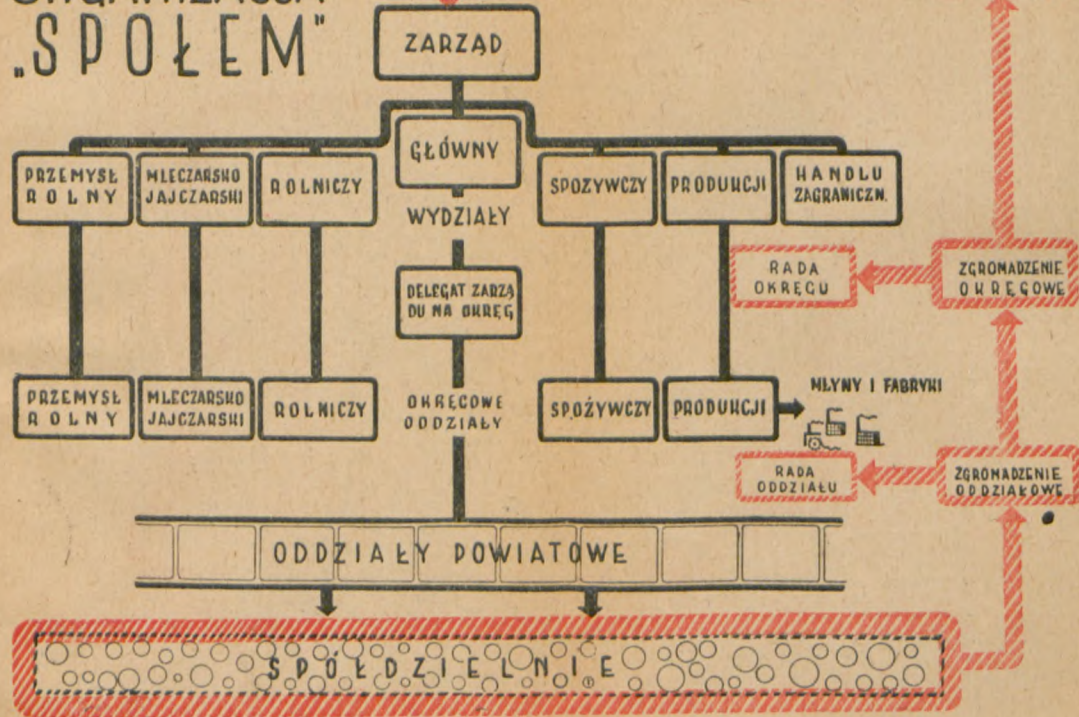
Wydział Przemysłowo-Rolny — jest Centralą Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej, organizowanych przez Związek Samopomocy Chłopskiej będący reprezentantem Zawodowego Ruchu Chłopskiego. Spółdzielnie te mają za ambicję ujęcie całokształtu zagadnień gospodarczych wsi na terenie gminy. W związku z tym Wydział Przemysłowo-Rolny dąży do zrealizowania tej zupełnie nowej w historii spółdzielczości koncepcji rozwiązując zagadnienia produkcji roślinnej i zwierzęcej drobnego przemysłu wiejskiego jak: wkliniarstwo, pszczelarstwo, rzemiosło ludowe oraz administrację uprzemysłowionych ośrodków.

Wydział Mleczarsko-Jajczarski — jest centralą spółdzielni mleczarsko-jajczarskiej i zadaniem tego jest skup produktów zwierzęcych jak: jaja, mleko, masło, puch, pierze i drób oraz zaopatrzenie spółdzielni Mleczarsko-Jajczarskiej w odpowiednie narzędzia, środki konserwujące wszelkie pomoce techniczne itd. W tym celu między innymi Wydział zakłada wylęgarnie i tuczarnie drobiu. W interesie konsumenta prowadzone są chłodnie i baseny. Jako organy wykonawcze Wydział posiada Okręgowe Oddziały Mleczarsko-Jajczarskie, oraz powiatowe zbiornice jaj.

Wydział Produkcji — prowadzi szereg młynów i zakładów wytwórczych jak: kaszarnie, płatkarnie, olejarnie, fabryki marmolady i przetworów owocowych, fabryki kawy zbożowej, cuklerków i słodczy, konserw, mydła i perfumerii, wyrobów szczotkarskich, celulojdowych i innych. W ramach planu nacjonalizacji i współdziałania przemysłu jest objęcie przez Wydział Zjednoczeń Przemysłu Spożywczego celem stworzenia jednolitego organizmu produkującego artykuły pierwszej potrzeby i możliwość oddziaływania w ten sposób na rynek krajowy. Organami pomocniczymi w terenie są Okręgowe Działy Produkcji.

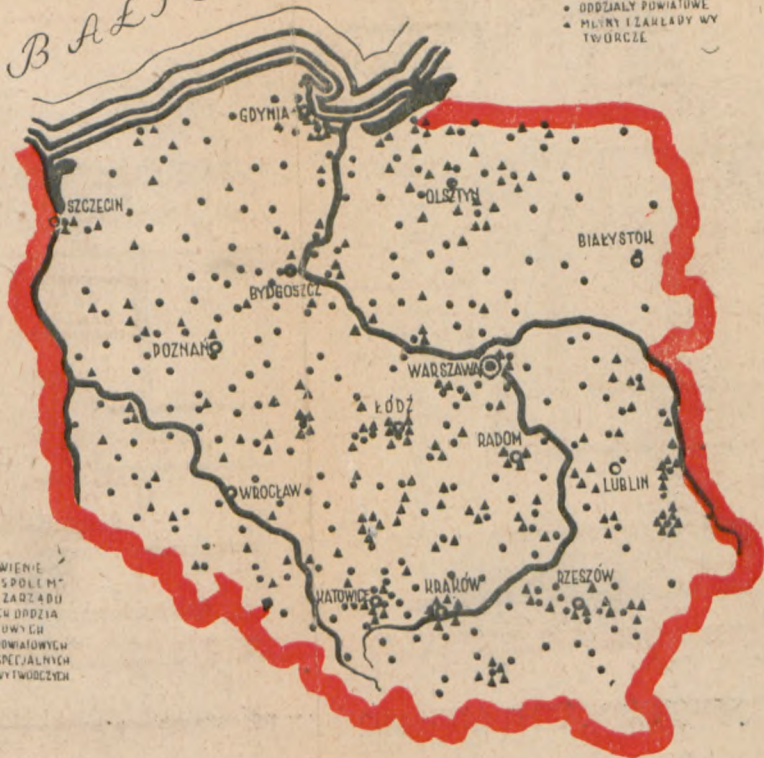
Wydział Handlu Zagranicznego — przeprowadza transakcje importowe i eksportowe w ramach umów kompensacyjnych jako artykuły eksportowe służą nadwyżki produkcji własnej Związku oraz Spółdzielni.

ORGANIZACJA „SPOŁEM”

B A Ł T Y K

- CENTRALA
- DELEGATURA ZARZĄDU
W ODRĘGACH
- ODDZIAŁY POWIATOWE
- ▲ MIŁYNI I ZARĘBY WY
TWÓRCZE

ZESTAWIENIE
PLACOWEK SPOLICZONYCH
14 DELEGATUR ZARZĄDU
58 ODRĘGOWYCH ODDZIAŁÓW
301 ODDZIAŁÓW POWIATOWYCH
17 ODDZIAŁÓW SPECJALNYCH
86 ZARZĄDÓW WYTWÓRCZYCH
102 MIŁYNI

Okręg — organizacja terenowa „Społem” pokrywa się z organizacją administracyjną państwa, orzy czym teren województwa jest określony jako Okręg „Społem”. W każdym mieście wojewódzkim reprezentuje Związek Delegat Zarządu na Okręg mając bezpośrednio podporządkowane sobie Dział Ogólny, Dział Transportowy i Instruktorat gospodarczy. Delegatura Zarządu podlega Wydziałowi Głównemu. Do obowiązków delegata należy nadzór i koordynacja w odniesieniu do komórek branżowych Wydziału tzn. Okręgowych Oddziałów: Spożywczego, Rolniczego, Mleczarsko-Jalczarskiego, Przemysłu Rolnego i Okręgowe Działy Produkcji dr. Młynarskiego.

Oddział Powiatowy — na szczeblu powiatu istnieje najmniejsza komórka organizacyjna w związku — Oddział „Społem” będąc uniwersalną hurtownią dla Spółdzielni i podlegającą delegatowi Zarządu na Okręg, głównie odnośnie towarów Wydziału Spożywczego.

PLACÓWKI WYTWÓRCZE

1. Białystok, Dział Produkcji — Artyleryjska 9, tel. 232.
2. Hajnówka, Fabr. Marmolady.
3. Bydgoszcz, Dz. Produkcji — 1-go Maja 33a.
4. Bydgoszcz Zakłady Wytwórcze — Poznańska 16.
5. Gniewkowo, Młyn.
6. Lubicz, Toruńskie Młyny — Toruń, Kopernika 20, Tor 284 lub 20.
7. Świecie, Fabryka Octu i Musztardy — Marianki 2.
8. Tuchola Młyn.
9. Toruń, Zakł. Wytw. — Żółkiewskiego 34, tel 384.
10. Wąbrzeźno, Młyn parowy.
11. Włocławek, Zakł. Wytw. — Starodębska 39.
12. Włocławek, Młyn elektr. — Kujawska 12/14, tel. 11-58.
13. Gdynia, Dział Produkcji — Abrahama 37.
14. Elbląg, Zakłady Wytw. — 3-go Maja 103.
15. Elbląg, Młyn i Masarnia.
16. Gdańsk-Oliwa, Fabr. Środków Odżywczych — Dickmana 15/16, tel. 526-01, Sopot.
17. Gdańsk, Fabr. Octu i Musztardy — Toruńska 10.

SPÓŁEM

18. Gdańsk-Wrzeszcz, Fabr. Czek. „Baltic“ — Grunwaldzka 161.
19. Gdańsk-Wrzeszcz, F. Cuk. Czek. Kosma — Kościuszki 5c.
20. Gdański Młyn — Tartaczna 1.
21. Gdańsk-Oliwa, Młyn Nr. 2 — Grunwaldzka 533.
22. Gdynia, Zakłady Rybne — Śledziowa 2, tel. 220-97.
23. Pielplin, Młyn — Pl. Grunwaldzki 1.
24. Skarzewo, Młyn.
25. Słupsk, Fabryka Cukrów i Czek.
26. Starogard, Młyn — Kanałowa 19.
27. Starogard, Młyn.
28. Tollenicko, Fabr. Przetw. Owoc. — Elbląg, Słoneczna 3.
29. Katowice, Dział produkcji — Sokolska 8.
30. Katowice, Kwasz. Kapusty i Ogórków — Paderewskiego 37, tel. 321-95.
31. Łagiewniki, Kwaszarnia Kapusty — Sokolna 6.
32. Myszków, Fabr. Octu Spiryt. — Poczтовая 19, tel. 45.
33. Niemodlin, Młyn Parowy — Nyska.
34. Nysa, Młyn — Krzywoustego.
35. Kraków, Dz. Produkcji — Św. Tomasza Nr. 43.
36. Bińczycze, Młyn — P-ta Mogiła, tel. 165-15.
37. Bochnia, Młyn — Bochnia - Wygoda.
38. Kraków, Fabr. Wyr. Czek. — Kacik 18-22, tel. 551-02.
39. Kraków, F. Soków, Marmelady i Miodu — Halicka 11, tel. 550-12.
40. Kraków, Makaroniarnia „Bando“ — Łokietka 14.
41. Kraków, Młyn i Łuszcarnia — Wierzyńska 72.
42. Kraków, Makaroniarnia „Mazollu“ — Kopernika 8.
43. Mszana Dolna, Fabryka Octu.
44. Nowy Sącz, Fabryka Świec — Kochanowskiego 15.
45. Nowy Sącz, Młyn — Kilińskiego 39.
46. Nowy Sącz, Młyn — Kilińskiego 11.
47. Nowy Sącz, Młyn — Młyńska 18.
48. Ropczyce, Młyn.
49. Tarnów, Fabryka Octu — Przemysłowa 5.
50. Lublin, Dział Produkcji — Konopnicka 3.
51. Biała Podlaska, Zakłady Drzewne — Dreszera 17.
52. Biała Podlaska, Młyn, Kaszarnia — Garncarska 4.
53. Brzozowa Gać, Młyn.

64. Chełm Lubelski, Kaszarnia.
55. Hrubieszów, Młyn i Tartak — Polna 1.
56. Lubartów, Młyn „Rekord“ — Kolejowa 7, tel. 25.
57. Lublin Suszarnia Cykorii — Melgiewska 4, tel. 26-32.
58. Lublin, Młyn i elewator — Wrótkowa 5, tel. 31-94.
59. Milejów, Zakłady Przetw.
60. Radzyń Podlaski, Młyn i elektrownia — Między-
rzecka 71
61. Stoczek Łukowski, Młyn tartak i elektr.
62. Terespol, Zakł. Prz. Warz.
63. Tomaszów Lub., Młyn motor. „Sława“.
64. Zwoleń, Młyn motorowy — Koprowa 1.
65. Łódź, Dział Produkcji — Narutowicza 1.
66. Główno, Krochmalnia — Łódzka 2, tel. 11.
67. Kłomnice, Fabryka Cykorii — p-ta Aurelów.
68. Łódź, Fabr. Makaronu 1 — Bandurskiego 26, tel. 208-56.
69. Łódź, Fabr. Makaronu 2 — Łomżyńska 3, tel. 1193-64.
70. Łódź, Fabr. Makaronu 3 — Przejazd 15, tel. 135-65.
71. Łódź, Fabr. Przetw. Owoc. — Wólczańska 45/47, tel. 219-45.
72. Łódź, Fabr. Cuk. Czek. Palermo — Główna 49, tel. 155-38.
73. Łódź, Palarnia Kawy — Brzozowa 11-15, tel. 172-14.
74. Łowicz, Młyn elektryczny 1 — Nadburzańska 27
75. Łowicz, Fabryka Mydła — Kilińskiego 29.
76. Ozorków — Gębice-Młyny — Nowe Miasto 4, tel. 26.
77. Pabianice, Młyn „Spójnia“ — Partyzanka, tel. 147-31.
78. Parzęczew, Młyn Motorowy — tel. 26.
79. Piotrków, Fabryka Przetw. Owoc. — Sulejowska 46, tel. 11-86
80. Piotrków, Fabryka Octu Spiryt. — 3-go Maja 27, tel. 13-04.
81. Piotrków, Młyn „Warszawianka“ — Bułnowska 17, tel. 11-74.
82. Radomsko, Olejarnia — Narutowicza 22a, tel. 101.
83. Sieradz, Młyn „Ramona“ — P.O.W. 38.

SPOŁEM

84. Skierniewice, Młyn motorowy — Batorego 42, tel. 83.
85. Tomaszów Maz., Młyn „Starzyce” — Warszawska 47, tel. 99.
86. Wieluń, Młyn „Amerykanka” — Rudzka 55, tel. 24.
87. Zduńska Wola, Fabr. Przetw. Owoc. — Przemysłowa 3, tel. 169.
88. Olsztyn, Dział Produkcji — Wyzwolenia 27.
89. Barten, Młyn.
90. Biskupiec-Browar.
91. Biskupiec, Młyn Parowy.
92. Braniewo, Fabryka Mydła toalet.
93. Buddern, Młyn wodny.
94. Dźwienkunty, Młyn.
95. Eichmühle, Młyn „Na Dąbiu”.
96. Krosno, Młyn Wodno-parowy.
97. Łuczany, Młyn.
98. Makowory, Młyn elektr.
99. Małe Kale, młyn wodno-parowy.
100. Mirosztyn, Młyn wodno-parowy.
101. Młynary młyn wodny.
102. Modrzewek, młyn wodno-parowy.
103. Morag, młyn elektr.
104. Nibork, Młyn parowy — Olsztyńska 2.
105. Olsztyn — Młyn elektryczny — Dworcowa 33.
106. Ostróda, Młyn Wodno-parowy — Mickiewicza 27.
107. Passym, młyn parowy.
108. Pietlenen, Młyn.
109. Pisz, młyn parowy.
110. Pułz, Młyn.
111. Rastembork, Fabr. Droż. spirit.
112. Rastembork, Browar.
113. Rostanów, Palarnia Kawy.
114. Rastembork, Młyn.
115. Szczytno, Browar.
116. Tietmanskorf, młyn elektr. i tartak.
117. Wussen, Młyn turb. wodny.
118. Poznań Dz. Produkcji — Chelmońskiego 1.
119. Czerwińsko, Młyn wodno-elekt.
120. Drezdenko, Młyn.
121. Golina, Młyn motor. — Poznańska 11.
122. Gorzów-Wieprzyce, Młyn elektr.

123. Gorzów, Fabr. Mak. i młoda szt.
124. Jastrzębiec, młyn motor.
125. Kalisz, młyny.
126. Kalisz, Młyn Nr. 1 — Obozowa 28—30.
127. Kalisz, Makaroniarnia — Legionów 25, tel. 15-28.
128. Kobylin młyn motor. — Kolejowa 354, tel. 21.
129. Kobylin, młyn motor. — Kolejowa 312, tel. 22.
130. Koło, Młyn parowy — tel. 26.
131. Kotlin, Wytwórnia Marmolady.
132. Krosno, Młyn motor. — Kolejowa.
133. Leszno, Młyny — Przemysłowa 36.
134. Miedzychód, Fabr. Marmolady.
135. Otyń, Młyn.
136. Poznań-Starołęka, Zakł. Wyr. Odz. — Starołęka 42, tel. 33-20.
137. Rawicz, Młyn — Wały Jana III 10.
138. Skwierzyna, Młyn elektr.
139. Słupca, Młyn motor. — Plac Szkolny 17, tel. 14.
140. Szamotuły, Młyn par. 1 — Dworcowa 36, tel. 378.
141. Szamotuły, Młyn par. 2 — Młyńska 1, tel. 378.
142. Turek, Fabr. Przetw. Owoc. i kons. — Kolska 43.
143. Wągrowiec, Młyn — Gnieźnieńska 16/17.
144. Zielona Góra, Kwasz, Kap. i P. Octu — Tylina 2.
145. Zielona Góra, Młyn motor.
146. Zielona Góra, Zakł. Przem. Szczotk. — Krośnieńska
147. Radom, Dział Produkcji — Żeromskiego 70.
148. Częstochowa, Wytw. bat. elektr. — Aleja Wolności 14, tel. 11-60.
149. Częstochowa, Fabr. Wyr. celul. — Krótka 29, tel. 20-81.
150. Częstochowa, Kaszarnia i Iuszc. — Narutowicza 73, tel. 22-84.
151. Częstochowa, Wytw. nam. herb. — Orzechowskiego 3.
152. Częstochowa, Fabr. Marm. i wyr. cuk. — Al. Pan-ny Marii 24, tel. 21-29.
153. Dwikozy, Zakł. Wytw.
154. Jędrzejów Młyn Nr. 1 — Pińczowska 26.
155. Jędrzejów, Młyn Nr. 2 — Polna 43.
156. Kielce, Zakł. Wytw. — Młynarska 56, tel. 11-32.
157. Kielce, Młyn „Herby” — Herbska 6.

SPOŁEM

158. Kielce, Młyn „Kłos” — Krakowska 42, tel. 10-85.
159. Radom, P. cyk. i nam. kawy — Nowogrodzka 28, tel. 15-19.
160. Radom, Zakł. Wytw. „Fructilla” — Wernera 31, tel. 11-14.
161. Radom, Młyn i kaszarnia — Malczewskiego 23.
162. Rzeszów, Dział Produkcji — Bernardyńska Nr. 2.
163. Jarosław, Młyn motor. — Brzestków 20.
164. Łańcut, Browar parowy — Centnarskiego 37, tel. 16.
165. Łańcut, Podzwierzyńiec Młyn i tartak — tel. 51.
166. Rakszawa, Młyn.
167. Rzeszów, Fabr. przetw. owoc. i cukru — Śniadec-
kich 1/3, tel. 299.
168. Rzeszów, Fabr. Wód Gaz. „Alko” — Rynek 27.
169. Szczecin, Dział Produkcji.
170. Białogród, Młyn wodno-elekt. — Młyńska 1.
171. Debno, Fabr. Marmel. — Grunwaldzka 53.
172. Kołobrzeg, Zakł. przem. rybn.
173. Korlin, młyn wodny.
174. Łobez, Młyn wodno-elekt.
175. Świdnica, Fabryka Octu i Muszt. — 3-go Maja 33.
176. Szczecin, Fabr. Czek i Kakao — Baden Powella 21.
177. Szczecin, Palarnia Kawy — Baden Powella 17.
178. Warszawa, Dz. Produkcji — Szpitalna 5.
179. Ciechanów, Młyn motor. 2 — Nadrzeczna 17.
180. Grójec, Młyn „Greno” — Parcela Krakowska 1.
181. Płock, Młyn 2.
182. Płock, Młyn autom. 1 — Bielska 45.
183. Płock, Młyn autom. 2 — Jachowicza 25.
184. Płock, Olejarnia — Nowy Rynek 5, tel. 12-07.
185. Przasnysz, Młyn.
186. Raciaż, Młyn Nr. 3 — Zawoda 12.
187. Sierpc, Młyn — Świętokrzyska 11, tel. 31.
188. Sokołów Podlaski, Młyn.
189. Tuczek, Młyn.
190. Warszawa, Zakł. Chem. — Kaweczyńska 9.
191. Warszawa, Wytw. Makar. — Kaweczyńska 9.
192. Żyrardów, Fabryka Makaronu — Mielczarskiego 15.
193. Wrocław, Dział Produkcji — Krasieńskiego 15.
194. Brzeg, Browar.
195. Miedziana Góra, Browar.
196. Nowa Ruda, Browar.

197. Namysłów, Fabryka Mydła — Kościelna 4.
198. Prochow, Wytw. wyr. bakel.
199. Wąbrzych, Fabryka Octu i Musztardy.
200. Wrocław, Fabryka Cukierków.
201. Wrocław, Fabryka Octu.
202. Wrocław, Fabr. Kawy Słod.
203. Wrocław, Fabryka Konserw.
204. Chorzów Batory, Fabr. Przetw.-Rybnych — Orlat 7.
tel 413-18.

PLACÓWKI HANDLOWE SPOŁEM

Okręg Białystok

Delegatura Zarządu — Białystok, Artyleryjska 9

1. Oddział Białystok — Wiatrakowa 4, tel. 66-17.
2. „ Bielsk Podl — Mickiewicza 60, tel. 36.
3. „ Elk — Wojska Pol. 68.
4. „ Olecko.
5. „ Grajewo — Kolejowa 8.
6. „ Łomża — Legionów 32.
7. „ Sokółka — Kościuszk. 2, tel. 16.
8. „ Suwałki — Kościuszk. 136, tel. 47.
9. „ Wysokie Maz. — Kościuszk.
10. Składm. Augustów o/Suwałki.
11. „ Siemiatycze o/Bielsk Podl.

Okręg Gdynia

Delegatura Zarządu — Gdynia, Abrahama 37.

1. Oddział Elbląg — Słoneczna 3, tel. 412-51.
2. „ Gdańsk — Rokossowskiego 39, tel. 412-51.
3. „ Gdynia — Polska 13, tel. 212-50.
4. Składm. Sopot o/Gdynia — Łokietka 4.
5. Oddział Kartuszy — Jeziorna 2, tel. 23.
6. „ Kościerzyna — Dworcowa 2.
7. „ Kwidzyn — Kościuszk. 23.
8. Składm. Sztum o/Kwidzyn — Pl. Wolności 2.
9. Oddział Lębork — Dąbrowskiego 4.
10. „ Malbork — Żymierskiego 26a.

SPOŁEM

11. „ Starogard — Rynek 8.
12. „ Tczew — 30 Stycznia 30.
13. „ Wejherowo — Sobieskiego 266.
14. Składm. Puck o/Wejherowo.

Okręg Kraków

Delegatura Zarządu — Kraków, św. Tomasza 43.

1. Oddział Biała — Plac Wolności, tel. 12-50.
2. „ Bochnia — Kazimierza W. 4, tel. 79.
3. „ Brzesko — Żwirki i Wigury 416, tel. 79.
4. Składm. Chrzanów — Stara Huta 1, tel. 42.
5. „ Dąbrowa — Grunwaldzka 2, tel. 12.
6. Oddział Kraków — Św. Tomasza 43, tel. 503-98.
7. „ Limanowa — Salwina, tel. 13-14.
8. „ Miechów — Sienkiewicza 32, tel. 60.
9. „ Myślenice — Mickiewicza 6, tel. 27.
10. „ Nowy Targ — Rynek 11, tel. 55.
11. „ Nowy Sącz — Sienkiewicza 45, tel. 53-12.
12. „ Olkusz — Składowa 15, tel. 21.
13. „ Tarnów — Krakowska 32, tel. 122.
14. „ Wadowice — Legionów 17.
15. „ Zakopane — Nowotarska.
16. „ Żywiec — Kolejowa 31.

Okręg Lublin

Delegatura Zarządu — Lublin, Konopnicka 3.

1. Oddział Biała Podl. — Legionów 13, tel. 25-79.
2. „ Bilgoraj — Piaski 3, tel. 12-25.
3. „ Chełm — Kolejowa 59, tel. 258.
4. Oddział Hrubieszów — 3 Maja 12, tel. 28.
5. „ Krasnostaw — Pocztowa 15, tel. 34.
6. „ Kraśnik — Rynek 21, tel. 6.
7. „ Lubartów — Kościuszki 2, tel. 26.
8. „ Lublin — Spółdzielcza 4, tel. 28-33.
40-86.
32-82.
40-76.
9. „ Łuków — Kościuszki 75, tel. 68.

10. „ Parozew — Kolejowa 50, tel. 7.
11. „ Puławy — Lubelska 49, tel. 14.
12. „ Radzyń Podl. — Wasilewskiej 38, tel. 7.
13. „ Siedlce — Świętojańska 5, tel. 92-93.
14. „ Tomaszów — Zamojska 8, tel. 24.
15. „ Włodawa — Mielczarskiego 6, tel. 28.
16. „ Zamość — Łukasieńskiego 6, tel. 23.
17. Skłادن. Międzyrzec o/Radzyń

Okręg Łódź

Delegatura Zarządu — Łódź — Narutowicza 1

1. Oddział Brzeziny — Sienkiewicza 7, tel. 29.
2. „ Kutno — Kochanowskiego 16, tel. 19.
3. „ Końskie — Jatkowa 12, tel. 11-13.
4. „ Łask — Senatorska 13, tel. 28.
5. „ Łęczyca — Nowe Miasto 63, tel. 56.
6. „ Łowicz — Killińskiego 5, tel. 80.
7. „ Łódź — Naftowa 3, tel. 124-47.
8. „ Opoczno — Piotrkowska 77, tel. 20.
9. „ Pabianice — Wspólna 3, tel. 123.
10. „ Piotrków — Rokszycza 24, tel. 10-20.
11. „ Radomsko — Dobryszycza 17, tel. 75.
12. „ Sieradz — P.O.W. 20, tel. 61.
13. Skłادن. Zduńska Wola o/Sieradz — Piłsudskiego 47/49.
14. Oddział Skierniewice — Batorego 1/3, tel. 55.
15. „ Tomaszów Maz. — Handlowa 14, tel. 198.
16. „ Wieluń — Turowska 1, tel. 17.

Okręg mazurski

Delegatura Zarządu — Olsztyn, Wyzwolenie 27.

1. Oddział Bartoszyce — Rynek 41.
2. „ Braniewo — Magazynowa 3.
3. „ Lidzbark Warmiński — Robertkielestr. 3.
4. „ Olsztyn — Olsztyńska 9.
5. „ Nibork Nidzica — Bismarka 2.
6. „ Olsztyn — Wojska Polskiego 62.
7. Skłادن. Biskupiec o/Olsztyn.
8. Oddział Ostóda — Mickiewicza 8.

SPOŁEM

9. Składn. Susz o/Ostród.
10. Oddział Pasłęk
11. Składn. Morąg o/Pasłęk — Pocztowa 10.
12. Oddział Pisz.
13. „ Ketrzyn — Dworcowa 15.
14. „ Szczytno — Leona 5. tel. 10.
15. Składn. Węgorzewo o/Giżycko — Kolejowa 22.
16. „ Mragowo o/Rastembork Ketrzyn — Armii Czerwonej 14.

Okreg pomorski

Delegatura Zarządu — Bydgoszcz — 1 Maja 33.

- 1 Oddział Aleksandrów — Wilsona 31, tel. 89.
2. „ Brodnica — Ogrodowa 1, tel. 25.
3. „ Bydgoszcz — 1-go Maja 10, tel. 12-70.
4. „ Chełmno — Dworcowa 20/22, tel. 48.
5. „ Chojnice — Młyńska 15, tel. 20.
6. „ Grudziądz — Toruńska 66, tel. 29
7. „ Inowrocław — Dworcowa 33, tel. 11-75.
8. „ Nowe Miasto — Rynek 21, tel. 23.
9. „ Lipno — Bieruta 27, tel. 47.
10. „ Nakło — Dąbrowskiego 95, tel. 4.
- 11 Składn. Piotrków Kujawski.
- 12 Oddział Rypin — Sienkiewicza 4, tel. 64.
13. „ Śepolno — Stary Rynek 19, tel. 7.
14. „ Szubin — 3 Maja 4, tel. 20.
15. „ Świecie — Dworcowa 35, tel. 27.
16. „ Toruń — Szeroką 16, tel. 451.
17. „ Tuchla — Świecka 42, tel. 28.
18. „ Wąbrzeźno — Grudziądzka 2, tel. 4.
19. „ Wyrzysk — 22 stycznia 62, tel. 63.
20. „ Włocławek — Starołębska 41, tel. 12-59.

Okreg Pomorze Zachodnie

Delegatura Zarządu — Szczecin

1. Oddział Białogród — Wojska Polskiego 45a.
2. „ Drawsko — Złociniecka 1.
3. „ Kołobrzeg — Krakowska 1.
4. „ Koszalin — Morska 35.

5. „ Łobez — Rapackiego 14-a, tel. 24.
6. „ Myślibórz — Wodociągów.
7. „ Starogard — Bođuena 6.
8. „ Szczecin — Rapackiego 3.
9. „ Szczecinek — Marsz. Żukowa 32.
10. „ Gryfice — Rokossowskiego 24.
11. „ Wałcz — Bydgoska 16.
12. „ Złotów.
13. „ Nowogard (w org.)
14. „ Gryfino (w org.)
15. „ Świnoujście.
16. Składm. Kamień Pom. (w org.)
17. „ Dębno o/Myśliborza (w org.)
18. Oddział Choszczno (w org.)
19. „ Człuchów — Dworcowa 20.
20. „ Bytów — Drzymały 20.
21. „ Sławno — Młyńska 13-15.
22. „ Słupsk — Plac Wolności 1.

Okręg poznański

Delegatura Zarządu — Poznań — Armii Czerwonej 41.

- 1 Oddział Chodzież — Urbanowo, tel. 11.
2. Składm. Pila o/Chodzież — Towarowa 17.
3. Oddział Czarnków — Rynek 13, tel. 36.
4. Składm. Trzcianka o/Czarnków
5. Oddział Gniezno — Warszawska 13, tel. 20-61.
6. Oddział Gorzów Wlkp. — Wielka 6, tel. 112.
7. Składm. Skwierzyna o/Gorzów.
8. Oddział Gostyń — Poznańska 45 tel. 58.
9. „ Jarocin — Mickiewicza 2, tel. 62.
10. „ Kalisz — Żymierskiego 24 tel. 14-23.
11. „ Koło — Sienkiewicza 29, tel. 40.
12. „ Konin — Słupecka 16, tel. 69.
13. „ Kępno — Wawrzynika 6, tel. 162.
14. „ Kościan — Kościuszki 43, tel. 46.
15. „ Krosno — Nadodrzańska.
16. „ Krotoszyn — Kaliska 38, tel. 132.
17. „ Leszno — Słowiańska 35, tel. 444.
18. „ Międzychód — Rynek 4, tel. 38.
19. „ Międzyrzec — Św. Wojciecha 1.
20. „ Nowa Tomysł — Mickiewicza 14, tel. 100-30.

SPOŁEM

21. „ Ostrów Wlkp. — Armii Czerwonej 7)
tel. 665. 335.
22. Okr. Społ. Poznań — Składowa 4, tel. 14-17.
23. Oddział Rawicz — Plac Wolności 37, tel. 36.
24. „ Rypin Lub.
25. „ Środa — Wałowa 3, tel. 61.
26. „ Śrem — Kilińskiego 11, tel. 71.
27. „ Szamotuły — Rynek 42, tel. 510. 428.
28. „ Oborniki — Nadbrzeźna 1,
29. „ Turek — 3 Maja 1, tel. 54.
30. „ Wągrowiec — Klasztorna 1,
31. „ Wolsztyn — Poznańska 2/4, tel. 233.
229. 3331.
32. „ Września — Poznańska 9, tel. 10.
33. „ Zielona Góra — Widok 34, tel. 119.
34. „ Żnin — Dworcowa 26, tel. 171.
35. Składm. Wschowa o/Lesno.
36. Oddział Świebodzin.
37. Składm. Gubin o/Odrzawski (Krosno).
38. „ Sulecin o/Międzyrzec.
39. „ Drezdenko o/Międzychód.
40. „ Mogilno o/Gniezno
41. „ Ostrzeszów o/Kępno.

Okręg Radom

Delegatura Zarządu — Radom — Żeromskiego 31.

1. Oddział Busko — Rynek 13, tel. 1.
2. Składm. Pacanów o/Busko.
3. Oddział Chmielnik — Mielczarskiego 5.
4. „ Częstochowa — 1 Maja 4, tel. 10-10.
5. „ Jędrzejów — 11 Stycznia 113, tel. 40.
6. „ Kazimierza Wielka — Rynek 10, tel. 10.
7. „ Kielce — Młynarska 56, tel. 16-66.
8. Składm. Opatów — Czerniakowska 14, tel. 44.
9. Oddział Ostrowiec — 3 Maja 67, tel. 34.
10. „ Radom — Zbrowskiego 2, tel. 53.
11. „ Sandomierz — Zamkowa 2, tel. 49.
12. „ Starachowice — Iłżecka 111, tel. 6.
13. Składm. Lipsko o/Starachowice.
15. „ „ Szydłowiec
14. Hurtow. Soli Lipsko — Rynek.

16. Oddział Włoszczowa — Długa 16/20.
17. Składm. Szczekociny o/Radom.
18. Oddział Kozienice.

Okręg Rzeszów

Delegatura Zarządu — Rzeszów — Bernardyńska 2.

1. Oddział Dębica — Beskidów 5, tel. 8.
2. Składm. Sędziszów o/Dębica.
3. Oddział Gorlice — Kościuszki 285.
4. „ Jarosław — Opolska 3, tel. 69.
5. „ Jasło — Kochanowskiego 4, tel. 14.
6. „ Krosno — Kolejowa Boczna 24, tel. 27.
7. Składm. Brzozów o/Krosno — Rynek 72.
8. Oddział Leżajsk — Żwirki i Wigury 14, tel. 10.
9. Składm. Lubaczów — Kościuszki, tel. 16.
10. Oddział Łańcut — Browarna 19, tel. 22.
11. „ Mielec — Rynek 17, tel. 14.
12. „ Przemyśl — Brodzińskiego 5, tel. 57.
13. „ Przeworsk — Rynek 395, tel. 23.
14. „ Rzeszów — Bernardyńska 7, tel. 51.
15. „ Sanok — Ogrodowa 7a, tel. 24.
16. Składm. Lesko o/Sanok — Rynek 8, tel. 7.
17. Oddział Kolbuszowa.
18. „ Nisko w org.).

Okręg Śląski

Delegatura Zarządu Katowice, Sokolska 8

1. Oddział Będzin — Kościuszki 102, 710-64, 110-65.
2. Składm. Dąbrowa Górna, o/Będzin — Kr. Jadwigi 6, tel. 682 43.
3. Oddział Bielsko — Mostowa 1, tel. 25-80.
4. „ Bytom — Plac Wolności 4, tel. 26-82.
5. „ Cieszyn — Bobrecka 28, tel. 12-22.
6. „ Gliwice — Zwycięstwa 44, tel. 21-70.
7. „ Grodków — Wyspiańskiego 1, tel. 18.
8. Składm. Otmuchów o/Grodków.
9. Oddział Głabczyce — Stalina 7, tel. 15.
10. „ Katowice — Warszawska 2, tel. 30-221.
11. Składm. Chorzów o/Katowice — Bytomska 34, tel. 423-02.

SPOLBEM

12. .. Mysłowice o/Katowice — Kościelna 8, tel. 220-29.
13. .. Nowa Wieś o/Katowice, tel. 512-93.
14. Oddział Kluczborek — Rynek 26, tel. 23.
15. Składm Wołczyn o/Kluczborek.
16. .. Byczyna.
17. Oddział Koźle — Piastowska 43.
18. .. Niemodlin — Niska 1.
19. Składm Frykąd o/Niemodlin.
20. Oddział Nysa — Słowiańska 19, tel. 288.
21. Składm Paczków o/Nysa
22. .. Głucholazy.
23. Oddział Oleśno — Konopnickiej 5, tel. 420.
24. .. Opole — Mikołowska 362, tel. 403.
25. .. Prudnik — Piastowska 21, tel. 30.
26. Oddział Pszczyna — Mickiewicza 7, tel. 10.
27. Składm Mikołów o/Pszczyna — Kanałowa 18, tel. 211-01.
28. Oddział Raciborz — Żymierskiego 46, tel. 38.
29. .. Rybnik — Zawadzkiego 11.
30. .. Sosnowiec — 1 Maja 11a, tel. 614-45.
31. .. Strzelce — Lubliniecka 23, tel. 7.
32. .. Tarnowskie Góry — Krakowska 16, tel. 220.
33. .. Lubliniec — Miarki 20 tel. 62.
34. .. Zabrze — Wandy 5/7, tel. 23-20.
35. .. Zawiercie — 11 Listopada 2, tel. 10.

Okręg Dolnośląski

Delegatura Zarządu — Wrocław — Dąbrowskiego 41

1. Oddział Brzeg — Kolejowa 27.
2. .. Głogów — Grunwaldzka 7.
3. .. Góra Śląska — Głogowska 8.
4. .. Jelenia Góra — Wolności 19.
5. .. Lubań — Magistracka 12/12
6. .. Kłodzko — Łakowa 2, tel. 28-44.
7. .. Ząbkowice Śląskie — Kolejowa 1.
8. .. Legnica — Daszyńskiego 22/24.
9. .. Bolesławiec — Słowackiego 29.
10. .. Milicz — Stalina 58.
11. .. Oleśnica — Stalina 40.
12. Składm. Namysłów — Rynek 8.

14. Oddział Dzierżoniów — Limanowskiego 29.
14. „ Strzeżin.
15. „ Świdnica — Puławskiego 18.
16. „ Wałbrzych, Rynek 7.
17. Składm. Kamieniągóra — 3 Maja 23.
18. Oddział Wrocław — Staneckiego 46.
19. „ Wołów — Wojska Polskiego 20.
20. „ Zagań — 1 Maja 3.
21. „ Koźuchów — Zielonogórska 6.
22. „ Jawor.
23. „ Łówiek Śląski.
24. Składm. Żuraw o/Zagań (w org.).
25. „ Zgorzelice o/Lubań (w org.).
26. Oddział Złotorya o/Legnica (w org.).
27. Składm. Świeców o/Oleśnica (w org.).
28. „ Olawa o/Bizieg (w org.).
29. „ Bystrzyca o/Kłodzko (w org.).
30. Oddział Trzebnica (w org.).

Okreg Warszawski

Delegatura Zarządu — Warszawa — Szpitalna 5

1. Oddział Ciechanów — Warszawska 61, tel. 13.
2. „ Działdowo — Dworcowa 7, tel. 50.
3. „ Garwolin — Lubelska 3.
4. „ Gostynin — Olszowa 16, tel. 63.
5. „ Grodzisk Mazowiecki — Kilińskiego 2, tel. 63.
6. Składm. Żyrardów o/Grodzisk Maz. — Browarna 2.
7. Oddział Grójec — Lewieczyńska 3, tel. 20.
8. „ Maków — Rynek 2.
9. „ Mława — Sienkiewicza 44, tel. 30.
10. „ Minsk Mazowiecki — Klasztorna 7a, tel. 21.
11. „ Ostrołęka — Kilińska 8.
12. „ Ostrów — Pierackiego 7, tel. 19.
13. Składm. Piaseczno — Kościuszki 43.
14. Oddział Płock — Nowa 4, tel. 14-15.
15. Składm. Raciaż o/Płock.
16. Oddział Płońsk — Głinoiecka 11, tel. 15.
17. „ Pruszków — Sienkiewicza 15, tel. 30.
18. „ Przasnysz — 1 Maja 31.
19. „ Pułtusk — Traugutta 29.
20. Składm. Nasielsk o/Pułtusk.

- 21. Oddział Radzymin — Warszawska 24, tel. 8.
- 22. „ Sierpc — Piatowska 48, tel. 3.
- 23. „ Sochaczew — Reymonta 24, tel. 11.
- 24. „ Sokołów — Kolejowa 6, tel. 18.
- 25. „ Węgrów — Narutowicza 13, tel. 13.
- 26. „ Warszawa — Ołwowska 14, tel. 13.

ZWIĄZEK SAMOPOMOCY CHŁOPSKIEJ

Warszawa — Pl. Starynkiewicza 7.

Dnia 31. XII. 1944 r. w Lublinie na Kongresie Chłopskim Ziemi Wyzwolonych został założony Związek Samopomocy Chłopskiej.

Kongres wyraził przekonanie, że ogrom zadań stojących przed chłopem polskim współgospodarzem kraju wymaga zjednoczonego wysiłku mas chłopskich, zorganizowanych we własnej potężnej organizacji zawodowej. Cele Związku Samopomocy Chłopskiej zostały określone w statucie:

1. Zrzeszenie wszystkich chłopów w jednolitej organizacji zawodowej, realizującej zasady Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego.
2. Przebudowa wsi dla urzeczywistnienia ustroju rolnego, opartego na silnych, zdrowych i zdolnych do wydajnej produkcji gospodarstwach chłopskich, stanowiących prywatną własność ich posiadaczy.
3. Podniesienie dobrobytu wsi przez zwiększenie produkcji rolnictwa i przemysłu rolnego oraz rozwój spółdzielczości.
4. Przedstawicielstwo i obrona interesów chłopów oraz pomoc chłopom najbardziej tej pomocy potrzebującym.
5. Podniesienie kultury, oświaty i stanu zdrowotnego wsi.

Najpilniejszymi zadaniami, które stały przed Związkiem bezpośrednio po jego powstaniu było przeprowadzenie reformy rolnej na terenach oswobodzonych i do-

konanie pierwszego w wolnej Polsce siewu wiosennego. Szczupłe były siły, jakimi Związek rozporządzał, mimo to zdobyto się na największy wysiłek i wzięto udział w obu akcjach. Po dwuletniej działalności rozbudowany już aparat organizacyjny Związku i liczne działy jego pracy świadczą o sile i jego prężności. Członkami Związku są chłopi zwłaszcza mało i średnio rolni, dla których własna organizacja zawodowa stała się potężnym czynnikiem w dążeniu do lepszego jutra.

Samopomoc Chłopska dąży do objęcia całokształtu życia wsi, do jej przebudowy zarówno pod względem gospodarczym jak i kulturalnym i zdrowotnym. Rozprowadzenie przez Spółdzielnię Związku Samopomocy Chłopskiej, towarów przemysłowych dla wsi i nawozów sztucznych, współdziałanie w akcji siewnej, organizowanie Spółdzielni Osadniczo-Parcelacyjnych na Ziemiach Odzyskanych, zagospodarowywanie resztówek i tworzenia na nich obiektu przemysłu rolnego, zakładanie dziecięcych i Ośrodków Zdrowia, prowadzenie świetlic i zakładanie bibliotek, oto przykłady działalności Związku.

Przejęcie Izby Rolniczych, uchwalone dekretem z dnia 6. VIII 46 r. stawia nowe możliwości rozwojowe przed Związkiem składając zarazem na niego odpowiedzialność za całokształt samorządu rolnego. Umowa ze Związkiem Gospodarczym Spółdzielni R. P. „Społem“, zapewniająca jednolity kierunek ruchowi spółdzielczemu, pozwala równocześnie przez stworzenie komisji wiejskiej w Samopomocy Chłopskiej, na opiekę nad interesem chłopca i wsi w ramach gospodarczych ogólnopolskiego ruchu spółdzielczego.

Związek jest organizacją zawodową, apolityczną, realizując jednak w myśl statutu zasady Manifestu P.K.W.N. oparty jest przede wszystkim na współpracy partii demokratycznych.

Według danych z dnia 1. VIII. 46 r. Związek Samopomocy liczył 640.614 członków.

Najniższą komórką organizacyjną jest Koło Gromadzkie, podstawowym ogniwem Zarząd Gminny. Na terenie powiatu nadzór nad działalnością Kół sprawuje Zarząd Powiatowy na terenie Województwa — Wojewódzki. Zarząd Główny Związku wybierany na dorocznym Kon-

złosie organizuje i nadzoruje prace całego Związku oraz reprezentuje go na zewnątrz.

Na czele Zarządu Głównego stoi Prezydium o następującym składzie: Prezes — Janusz Stanisław, I vice prezes — Król Franciszek II vice prezes — Cieślak Stanisław, Sekretarz Generalny — Burdzy Jan, II Sekretarz — Sokół Bolesław, Skarbnik — Podedworny Bolesław.

Siedzibą Zarządu Głównego Związku Samopomocy Chłopskiej jest Warszawa, Pl. Starynkiewicza Nr. 7.

Adresy Zarządów Wojewódzkich:

Białystok — Warszawska Nr. 50.

Bydgoszcz — Aleja 1 Maja Nr. 63.

Kielce — Kościuszkowski Nr. 8.

Kraków — Pl. Szczepański Nr. 8.

Katowice — Mariacka Nr. 17.

Łódź — Narutowicza Nr. 59.

Olsztyn — Kajki Nr. 6.

Poznań — Dąbrowskiego Nr. 20.

Rzeszów — Roderyka Alsa Nr. 3.

Sopot — Kościuszkowski Nr. 31.

Lublin — Ewangelicka Nr. 6.

Warszawa — Pl. Starynkiewicza Nr. 7.

Wrocław — Krasińskiego Nr. 58.

ZIEMIE ODZYSKANE

Na mocy uchwały Trzech Mocarstw (ZSRR, USA i W. Brytanii) w Poczdamie z dnia 2. VIII. 1945 r. dawne niemieckie ziemie Polski położone na wschód od Odry i Nisy Łużyckiej, oraz część b. Prus Wschodnich nie znajdująca się pod administracją radziecką — przekazane zostały Rządowi Polskiemu.

Jakkolwiek decyzje konferencji poczdamskiej wymagały jeszcze formalnego zatwierdzenia przez przyszłą konferencję pokojową, to jednak zarówno pod względem faktycznym jak i prawnym sprawa zachodnich granic Polski już przesadzona uchwałą w Poczdamie. Również fakt, że Rząd Polski został jednocześnie upoważniony do przeprowadzenia wysiedlenia Niemców z przyznanych mu terytoriów wskazuje jasno na to, że decyzja pocz-

ZIEMIE ODZYSKANE

damska jest ostateczna i nieodwracalna. Na skutek uchwały Trzech Mocarstw z 2. VIII. 1945 r. oraz porozumienia polsko-radzieckiego z dnia 21. IX. 1945 r. w sprawie przebiegu granicy pod Szczecinem, zostały objęte przez Państwo Polskie następujące obszary na północy i zachodzie:

Gdańsk	1893 km ²
Część obszaru b. Prus Wschodnich	23655 „
Śląsk Opolski i Dolny	34816 „
Skrawek b. okręgu żytawskiego (Zittau)	146 „
Powiat welecki na zach. brzegu Odry oraz wyspa Wolin i część wyspy Uznam	658 „
Pomorze Zachodnie z pograniczem	30335 „
Ziemia Lubaska z pograniczem	11350 „

Razem: 102853 km²

W ten sposób po uwzględnieniu ubytku obszaru 180.143 km² odstąpionego ZSRR i zamieszkałego w prze-ważającej liczbie przez ludność ukraińską i białoruską, obszar Polski w nowych granicach wynosi 311.344 km². W porównaniu z powierzchnią Polski z r. 1938, która wynosiła 386.634 km² oznacza to zmniejszenie się obszaru naszego Państwa o 77.290 km² czyli o 19.80%.

Na skutek zmian granicznych Polska przesunęła się na zachód o bez mała 200 km. Kształt jej terytorium, który w 1938 r. przypominał bardzo rozczłonkowaną figurę geometryczną o długich liniach granicznych, stał się obecnie bardziej zwarty i zbliżony do kształtu koła, czyli najlepszy z punktu widzenia obronności, administracji i komunikacji kraju.

Granice Polski, które w 1938 r. były nieproporcjonalnie długie w stosunku do jej powierzchni i wynosiły 5529 km, zmniejszyły się obecnie do 3560 km. Zamiast granic w ogromnej większości sztucznych nie posiadających cech obronności — uzyskaliśmy dzięki szerokiemu oparciu się o Bałtyk i łańcuch górski Sudetów granice w dużej mierze naturalne. Nasza granica morska wzrosła ze 140 km w 1938 r. do 523 km w 1945 r., przy czym należy pamiętać, że połowę dostępu do morza w 1938 r. stanowił prawie bezużyteczny z punktu widzenia handlu morskiego półwysep helski.

ZIEMIE ODZYSKANE

Najwydatniejszemu skróceniu uległa nasza granica z Niemcami. Dzisiaj jest ona przeszło czterokrotnie krótsza niż w 1938 r. Zamiast 1912 km. linii zawsze dla nas groźnego sąsiedztwa mamy dziś jedynie 426 km granicy z Niemcami, która przebiega wzdłuż Odry i Nisy Łużyckiej. Znaczniejszemu natomiast przedłużeniu z 984 km na 1346 km, uległa nasza granica z Czechosłowacją, która przebiega prawie w całości górską linią Karpat i Sudetów.

W ten sposób na skutek dokonanych po ostatniej wojnie zmian terytorialnych — granice Polski stały się znacznie krótsze i w znacznie wyższym procencie niż w 1938 r. naturalne. Posiadamy obecnie:

granic górskich	1203 km	czyli	34,50%
„ morskich	523 km	czyli	14,70%
„ rzecznych	980 km	czyli	27,60%
„ sztucznych	860 km	czyli	24,20%

Środek Polski: przesunął się z okolic lubelszczyzny na północno zachód od Łodzi.

Z państwa o charakterze śródlądowym, o wąskim i nie zabezpieczonym dostępie do morza, staliśmy się państwem morskim. Zamiast jednego portu w Gdyni, mamy dzisiaj 3 wielkie porty: Gdańsk, Gdynię i Szczecin, oraz szereg mniejszych jak Elbląg, Kołobrzeg, Świnoujście, Derłów, Postomin i inne. Obok wielkiej arterii wodnej Wisły z dopływami, która dziś na całej swojej długości od źródła do ujścia leży w granicach Polski, uzyskaliśmy nowy uregulowany szlak wodny — Odrę łączący przemysłowy Śląsk z portem handlowym w Szczecinie.

ZARYS HISTORYCZNO-GEOGRAFICZNY

a) Śląsk — Dzieje Ziem Odzyskanych kształtowały się pod przemożnym wpływem odwiecznej walki zaborczego niemieckiego imperializmu z plemionami słowiańskimi, które od zarania historii zamieszkiwały nie tylko ziemie nad Odrą i Nisą Łużycką, ale sięgały znacznie dalej na Zachód, poza rzekę Łabę.

Szczególnie zmienne i tragiczne były losy Śląska. W czasach Mieszka I Bolesława Chrobrego — Śląsk

stanowił jedną z dzielnic Państwa polskiego i tworzył naturalne przedmurze Polski przed najazdami niemieckimi. Przez Śląsk szły wyprawy Chrobrego na Łużyce i wyprawy cesarzy niemieckich na Polskę. Stawał się on często terenem licznych zmagani, niejednokrotnie dla Polski zwycięskich (Wrocław-Psie Pole, Ołogów). Za mieszkali był przez lechickie plemiona Slezan i Opolan, a rządzony przez książąt z rodu Piastów. W skład średniowiecznego państwa polskiego wchodził Śląsk jak zielnica o takim samym charakterze i takim samym stosunku zależności od panującego jak Wielkopolska lub Małopolska. W okresie rozbitcia dzielnicowego po śmierci Bolesława Krzywoustego (1138) książęta piastowscy panują nadal na Śląsku, lecz wskutek słabości politycznej Polski narażeni są na coraz silniejszy nacisk i wpływ niemieckie, które wzmagają się wraz z postępującą kolonizacją na Dolnym Śląsku.

Wybitnymi władcami polskimi na Śląsku są w okresie rozbitcia dzielnicowego Henryk Brodaty i syn jego Henryk Pobożny, którzy zdobywają się na szerszą, często niezależną od obcych wpływów politykę.

W połowie XIII w. Śląsk dostaje się pod panowanie czeskie, a następnie staje się łupem zaborczości germańskiej. Ulegają wówczas zerwanu na okres 600 lat związki państwowe Śląska z Polską. Średniowieczna kolonizacja niemiecka, sprowadzanie wyższego duchowieństwa i rycerstwa niemieckiego, małżeństwa książąt piastowskich z Niemkami — doprowadzają do zgermanizowania wyższych warstw społecznych na Śląsku. Książęta, szlachta, patrycjat miejski większych miast na Dolnym Śląsku ulega niemieczeniu. Polskim pozostaje lud śląski, opuszczony przez swoich przywódców, wydany samotnie na łup przybyszom z Zachodu.

Mimo braku jakiegokolwiek zainteresowania ze strony Polski, która w epoce Jagiellonów i królów obieralnych była całkowicie pochłonięta ekspansją w kierunku wschodnim, polskość na Śląsku okazała się nadzwyczaj silna i żywotna. Po okresie kolonizacji średniowiecznej w XIII i w XIV wieku, która doprowadziła do niemieczenia zachodniej części Dolnego Śląska i większych miast, pochód niemieczyzny na wschód nie poczynił na Śląsku aż do połowy XVIII w. dalszych istotnych postę-

ZIEMIE ODZYSKANE

pów. Dopiero, gdy w r. 1740 król pruski Fryderyk II zdobył na Austrii cały Śląsk Dolny i ogromna większość Śląska Górnego rozpoczął się okres bezwzględnej i systematycznej germanizacji tej piastowskiej dzielnicy.

Przy pomocy szeroko jak na ówczesne czasy zakrojonej kolonizacji rolniczej oraz nacisku germanizacyjnego wywieranego poprzez urzędy, szkołę i kościół — doprowadził Fryderyk II do tego, że nawet na Górnym Śląsku dotąd nieposiadającym prawie ludności niemieckiej, polskość zaczęła się cofać.

Ten proces świadomej i bezwzględnej germanizacji zapoczątkowany przez Fryderyka II był następnie kontynuowany z niezminiejszą siłą w okresie Bismarcka i Haskaty, a osiągnął swój punkt szczytowy w czasie rządów Hitlera.

Polskość Śląska groziło w XIX w. śmiertelne niebezpieczeństwo ze względu na niski stopień uświadomienia narodowego ludu, który dotąd jedynie biernie, na skutek przywiązania do dawnego obyczaju i języka, trwał przy polskości.

Przebudzenie świadomości narodowej i jej odrodzenie nastąpiło na Śląsku właśnie w okresie silnego ucisku narodowego i germanizacji. Zjawili się wówczas działacze narodowi, wyrosli z ludu, którzy podjęli walkę nie tylko o prawa językowe, ale i o prawa polityczne dla Polaków. Działacze tej miary co Lompa, ks. Bończyk, Kowalczyk, Korfanty, dr. Rostek, Ligoń rozbudzają poczucie narodowe ludu śląskiego, zakładają polskie pisma, walczą o szkołę polską i polskie kazania w kościele. Po pierwszej wojnie światowej lud śląski skrzywdzony ciężko przez Koalicję, po decyzji plebiscytowej chwytając za broń i w 3 powstaniach śląskich dokumentuje swoje przywiązanie do Polski i swoją wolę złączenia się z Macierzą. Pomimo ogromu poświęcenia i bohaterstwa powstańców Polska otrzymuje jedynie część Górnego Śląska. Cała Opolszczyzna, która nawet według źródeł niemieckich posiadała ok. 700/0 ludności polskiej zostaje w granicach Niemiec.

Dopiero ostateczne rozgromienie hitleryzmu w drugiej wojnie światowej przynosi wyrównanie krzywd i niesprawiedliwości dziejowej. W 1945 r. cały Śląsk wraca do Polski.

b) Ziemia Lubuska — W państwie polskim za pierwszych Piastów Ziemia Lubuska stanowiła osobną jednostkę terytorialną położoną na granicy Śląska, Wielkopolski i Pomorza, nad dolną Wartą i środkową Odrą. Ten niewielki kraj bronił dostępu do Wielkopolski na najkrótszej drodze wiodącej do niej z Brandenburgii. Historyczna nazwa Ziemi Lubuskiej wywodzi się od dawnego słowiańskiego grodu obronnego Lubusza, położonego na północy od Słubic, który w początkach naszej państwowości spełniał rolę bastionu położonego wśród błot i rozlewisk i broniącego dostępu do ziem polskich. Ziemia lubuska najwcześniej odpadła od Polski. Już bowiem w 1249 r. książę śląski Bolesław Rogatka odstąpił ją lekkomyślnie arcybiskupowi magdeburskiemu, z rąk którego przeszedł ona wkrótce do margrabiów brandeburskich. Dla Brandeburgii stała się Ziemia Lubuska punktem wyjściowym do dalszego opanowywania ziem polskich, nad Odrą i Wartą. Pozwoliła im ona na wbicie klina między Pomorze i Wielkopolskę. Stała się bramą wypadową Niemczyzny na Polskę zarówno pod względem strategicznym, jak i politycznym. Jej centrum przeniosło się z Lubusza do Słubic (Frankfurtu) które stały się ośrodkiem ekspansji niemieckiej na ziemię leżące na wschód od Odry.

c) Pomorze Zachodnie. — W czasach piastowskich zamieszkiwały Pomorze Zachodnie, zwane również Szczecińskim szczepy słowiańskie mające sławę dobrych żeglarzy i bitnego ludu. Za Mieszka I Pomorze Zach. wraz z ujściem Odry należało do Polski. Bolesław Chrobry oceniając właściwie interesy Polski nad Bałtykiem, starał się ugruntować tam wpływy religijne i związane z tym wpływy polityczne Polski zakładając biskupstwo w Kołobrzegu. Po śmierci Chrobrego następował osłabienie Polski i buntów pogańskich odrywa się Pomorze od Polski. Przyłącza je powtórnie w roku 1123 Bolesław Krzywousty, lecz dzieło jego nie jest trwałe następował rozbiór dzielnicowy po jego śmierci. W tym okresie zaczyna napływać na Pomorze w dużych ilościach duchowieństwo niemieckie, powstają liczne klasztory niemieckie i najwcześniej na ziemiach polskich zjawiają się tu osadnicy niemieccy i rycerstwo. Książęta pomorscy pochodzący z narodów słowiańskich związani są wpraw-

ZIEMIĘ ODZYSKANE

dzie licznymi węzłami pokrewieństwa z polskimi Piastami i utrzymują żywe stosunki z Polską jeszcze w okresie Jagiellonów, niemniej jednak brak zainteresowania Polski ówczesnej dla spraw zachodnich doprowadzał do stałego wzrostu wpływów niemieckich i zniemczenia wyższych warstw społecznych, na Pomorzu Zachodnim. Najdłużej podobnie jak na Śląsku opiera się germanizacji wieś Długosz w XV w. podaje, że całe Pomorze zamieszkuje Słowianie, a jedynie miasta są zniemczone.

W XVI w. pod wpływem reformacji prowadzonej przez Niemców i całkowitej obojętności Polski na sprawy Pomorza Szczecińskiego — germanizacja czyni znaczne postępy.

Ludność kaszubska zachowuje swój język jedynie nad brzegiem morskim i nad jeziorami przy granicy Prus Zachodnich. W XVIII i XIX w. ten obszar słowiańszczyzny kurczy się coraz gwałtowniej. Szczupła wyspa etnograficzna tzw. „Słowińców“ między jeziorami Łeba i Gardna toczy w pierwszej połowie XIX w. uparty choć beznadziejny bój o zachowanie swojego języka w kościele. Jeszcze do 1890 r. na południe od jeziora Łeba zachowały się wsie mówiące po „słowińsku“, lecz i one wkrótce utonęły w potopie niemieczyny.

O wiele lepiej zachowała się polskość w pogranicznych powiatach Pomorza i Wielkopolski. Powiaty złotowski, człuchowski, pilski, międzyrzecki, skwierzyński, babimojski, wschowski wykazywały do ostatnich lat przed wojną nawet w niemieckich statystykach pewien procent ludności polskiej, która mimo bezwzględnej polityki germanizacyjnej prowadzonej przez rządy hitlerowskie nie uległa wynarodowieniu. Poważnym ośrodkiem polskości był powiat złotowski, gdzie działał przez długie lata ks. Domański, nieustraszony zermierz polskości w III Rzeszy.

d) Warmia i Mazury — Tereny wchodzące obecnie w skład województwa mazurskiego i częściowo gdańskiego zamieszkałe były w początkach naszej państwowości przez szczep bałtycki Prusów, spokrewniony z Jadrzyngami i Litwinami. Kiedy podejmowane przez książąt mazowieckich wyprawy mające na celu nawrócenie tego szczepu chrześcijaństwo nie odnosiły skutku, w r. 1226 książę Kanrad Mazowiecki sprowadził do Ziemi

Chełmińskiej niemiecki zakon krzyżowy powierzał mu misję nawrócenia Prusów. Krzyżacy zamiast nawrócić Prusów wyteplili doszczętnie i zagrozili z kolei państwu polskiemu i Litwie zakładając silne państwo zakonne. Zwycięstwo odniesione pod Grunwaldem w 1410 r. uratowało wprawdzie Polskę, nie zostało jednak należycie wykorzystane. Zakon powstał nadal, przemieniając się w 1525 r. w świeckie państwo i wyrastając w nową potęgę w postaci połączonej monarchii prasko-brandenburskiej, która w XVIII w. doprowadziła do rozbiorów Polski.

Po ostatecznym wytepleniu Prusów, które nastąpiło w XVI w. kraj ich został skolonizowany przez polską ludność mazurską zamieszkującą od wieków pogranicze pruskie. Ludność ta poddana została w XVIII, XIX i XX w. wzmożonej i konsekwentnej akcji germanizacyjnej. Mimo ogromnych wysiłków nie udało się jednak Niemcom wyteplić polskości na Warmii i Mazurach.

Dziś po odzyskaniu tych ziem zastaliśmy tam liczną grupę polskiej, chopskiej ludności autochtonicznej.

W okresie międzywojennym Prusy Wschodnie odcięte wąskim pasem Pomorza Polskiego od Rzeszy Niemieckiej stanowiły niezwykle groźną, wroga narośl na polskim organizmie państwowym i stwarzały stałe zagrożenie dla Polski ze względu na sąsiedztwo z Mazowszem i bliska odległość od Warszawy.

Dla Niemiec kraj ten był poważnym źródłem stałego deficytu w budżecie państwowym i stanowił jedynie forpoczcie militarystyki pruskiej najdalej na wschód wysunięta przeciwko słowiańszczyźnie.

Ogromne fortyfikacje i linie umocnień hamowały rozwój gospodarczy tego kraju w granicach Niemiec. Był to obóz warowny służący celom agresji na Polskę. Przekonał się o tym najlepiej w 1939 r. kiedy pancerne dywizje Hitlera uderzając z Prus Wschodnich w ciągu paru dni zagroziły Warszawie i znalazły się na wschód od niej. Przez przyłączenie Prus Wschodnich do Polski i ZSRR groźba agresji niemieckiej od strony północnej została ostatecznie zlikwidowana.

ZIEMIE ODZYSKANE

Podział administracyjny Ziem Odzyskanych.

Tymczasowy podział administracyjny Ziem Odzyskanych ustalony w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 29. V. 1946 r. przedstawia się w chwili obecnej w sposób następujący:

I. Województwo olsztyńskie — obejmuje powiaty: bartoszycki, braniewski, giżycki, kętrzyński, lidzbarski, morąski, mrągowski, nidzicki, olsztyński, m. Olsztyn (powiat miejski) ostródzki, pasłęcki, piski, reszelski, suski, szczycieński, węgorzewski.

II. Województwo szczecińskie — obejmuje powiaty: białogardzki, bytowski, chojeński, choszczeński, człuchowski, drawski, gryficki, gryfiński, kamieński, kołobrzesci z m. Kołobrzegiem, koszaliński z m. Koszalinem, łobeski, miasteczki, myśliborski, nowogrodzki, pyrzycki, sławieński, słupski z m. Słupskiem, stargardzki z m. Stargardem, szczeciński (welecki), m. Szczecin powiat miejski, szczecinecki, walecki, woliński (wyspy Uznam i Wolin), złotowski.

III. Województwo wrocławskie — obejmuje powiaty: bolesławiecki, brzeski z m. Brzegiem, bystrzycki, dzierzoniowski, głogowski z m. Głogowem, górówski, jaworski, jeleniogórski z m. Jelenią Górą, kamiennogórski, kłodzki, kożuchowski, legnicki z m. Legnicą, lubański, lubiński, łowicki, milicki, namysłowski, oleśnicki, olawski, strzeliński, szprotawski, sycowski, średzki, świdnicki z m. Świdnicą, trzebnicki, wałbrzyski, m. Wałbrzych (powiat miejski), wrocławski: m. Wrocław /powiat miejski/, wołowski, ząbkowicki, zgorzelecki, złotoryjski, żagański, żarski.

IV. Do Województwa białostockiego należą z Ziem Odzyskanych powiaty: ełcki, gołdapski, olecki.

V. do Województwa gdańskiego należą z Ziem Odzyskanych powiaty: elbląski z m. Elblągiem, kwidzyński, lęborski, malborski, sztumski.

VI. Do Województwa poznańskiego należą z Ziem Odzyskanych powiaty: bakimowski, gorzowski z m. Gorzowem i m. Kostrzynem, gubiński, krośniński, międzyrzecki, pilski z m. Piłą, rzepiński, skwierzyński, sułeciński, strzelecki, świebodziński, wschowski, zielonogórski.

VII. Do Województwa śląsko-dąbrowskiego należą z Ziemi Odzyskanych powiaty: bytomski, m. Bytom (powiat miejski), dobrodzieński, gliwicki, m. Gliwice (powiat miejski), głubczycki, grodkowski, kluczborski, kozielski, niemodliński, niski z m. Nisa, oleski, opolski z m. Opolem, prudnicki, raciborski z m. Raciborzem, strzelecki, m. Zabrze (powiat miejski).

Miasta na Ziemiach Odzyskanych liczące ponad 20.000 mieszkańców według danych spisu ludności z dnia 14. II. 1946 r.¹⁾.

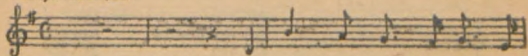
	obecnie		w 1939 r.
Wrocław	168.466 m-ców		629.600
Gdańsk	117.616	..	258.000
Zabrze	104.206	..	126.200
Gliwice	95.835	..	117.200
Bytom	93.277	..	101.100
Szczecin	73.854	..	383.000
Wałbrzych	72.789	..	64.100
Jelenia Góra	39.991	..	35.300
Ślupsk	33.947	..	50.400
Olsztyn	29.055	..	50.400
Opole	27.636	..	53.000
Sopot	26.748	..	30.800
Legnica	24.437	..	83.700
Kłodzko	22.818	..	22.000
Świdnica	21.447	..	39.100
Elbląg	20.924	..	86.000

¹⁾ Dane dotyczące liczby mieszkańców na Ziemiach Odzyskanych wzięte z powszechnego spisu ludności w dniu 14. II. 1946 r. są w chwili obecnej bardzo dalekie od stanu aktualnego. Na skutek masowej akcji repatriacyjnej i osadniczej zaludnienie miast na ziemiach odzyskanych wzrosło od tego czasu bardzo znacznie. W początkach listopada 1946 r. Wrocław przekroczył liczbę 200.000 m-ców, a Szczecin 100.000 m-ców. Cały szereg miast na Ziemiach Odzyskanych posiada dziś większą liczbę mieszkańców niż za czasów niemieckich jak np. Wałbrzych, Kłodzko, i Jelenia Góra.

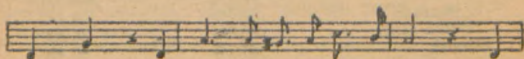
Czerwony Sztandar

ŚŁOWA: BOLESŁAWA CZERWIŃSKIEGO (1857-1900)
MUZYKA: KOMUNARDŃW FRANCUSKICH z r. 1871^{*)}
OPRAC. MUZ. MIECZYŚŁAWA KRZYŃSKIEGO.

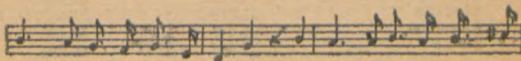
Tempo moderato.

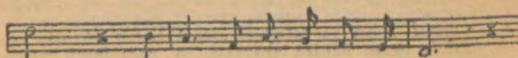
KREW NA - SZĄ, DŁU-GO LE-JĄ

KA - TY, WCIĄŻ PŁY - NĄ, LU-DU GORZKIE ŁZY, NA -

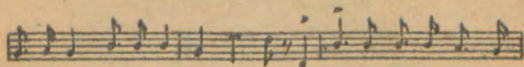
DEJ - DZIE JEDNAK DZIŚ ZAPŁA TY, SĘ - DZIA - MI WÓWCZAS BĘ - DZIEM

MY SĘ - DZIA - MI WÓW-CZAS BĘ - DZIEM MY !

^{*)} HAEKER EMIL „HISTORIA SOCJALIZMU” str. 948

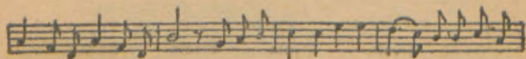
CZERWONY SZTANDAR

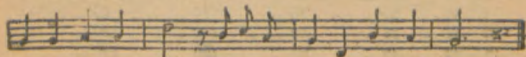
DALEJ WIĘC, DALEJ WIĘC WZNIEŚMY ŚPIEW, NASZ SZTANDAR PŁYNIE PO - NAD

TRO - NY NIE-SIE OM ZEMSTY ODOM LU-DU ONIEW

PRZYSZŁOŚCI RZUCAJĄC SIĘ. A KOLOR JEGO JEST CZERW - NY, BO NA NIM

RO-BOT - NI - CZA KREW BO NA NIM RO-BOT - NI - CZA KREW.

Porządek stary już się wali,
Zywołem dla nas jego zgon,
Będziemy razem pracowali,
I wspólny będzie pracy plon!
Dalej więc, dalej więc, wzniesmy śpiew!
HŁ. HŁ.

Taryfa pocztowa i telegraficzna w obrocie wewnętrznym

Listy zwykłe — 20 g	5	zł
Listy polecone	10	"
Express polecony	20	"
Kartki pocztowe	3	"

Przesyłki pieniężne:

	do	50 zł	—	6 zł
Ponad 50	"	100	"	— 9 "
"	100	"	500	" — 15 "
"	500	"	1000	" — 22 "
"	1000	"	2000	" — 30 "
"	2000	"	5000	" — 45 "
"	5000	"	10000	" — 75 "

Paczki:

	Strefa od 10 km	Strefa 100-300 km	Strefa 300-500 km	Ponad 500 km
do 1 kg	10 zł	10 zł	15 zł	15 zł
1 — 3	" 15 "	" 20 "	" 25 "	" 30 "
3 — 5	" 20 "	" 30 "	" 40 "	" 45 "
5 — 10	" 30 "	" 50 "	" 70 "	" 80 "
10 — 15	" 35 "	" 60 "	" 100 "	" 120 "
15 — 20	" 45 "	" 80 "	" 120 "	" 130 "

Książki i wydawnictwa:

	Strefa od 100 km	Strefa 100-300 km	Strefa 300-500 km	Ponad 500 km
do 1 kg	5 zł	5 zł	7 50 zł	7.50 zł
1 — 3	" 7.50 "	" 10. "	" 12.50 "	" 15. "
3 — 5	" 10. "	" 15. "	" 20. "	" 22.50 "
5 — 10	" 15. "	" 25. "	" 35. "	" 40. "
10 — 15	" 17.50 "	" 30. "	" 50. "	" 60. "
15 — 20	" 22.50 "	" 40. "	" 60. "	" 65. "

Telegram 1 słowo 3 zł
nadto zasadnicza opłata zł 5.-

TEMPERATURA

	Punkt wrzenia	Punkt za marzania
Fahrenheit	+212°	+32°
Celsius	+100°	0°
Reamur	+80°	0°

MIARY DŁUGOŚCI

- 1 mile stat. (1760 yards) = 1609.3 metra.
- 1 yard (3 feet) = 91.47 cm.
- 1 foot (12 inches) = 30.48 cm.
- 1 inch = 2.54 cm.
- 1 nautical mile (milla morska) = 1853 m.
- 1 knot (węzeł) = 1853 mila/godz.
- 1 mile (furlong) (220 yards) = 200 metrów.
- 1 fathom (sążeń) = 6 feet.

MIARY POWIERZCHNI

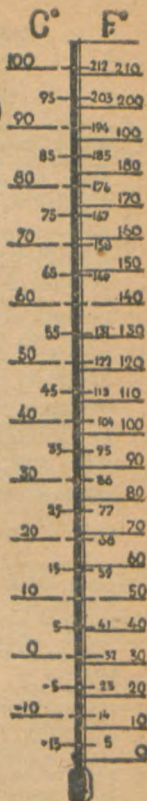
- 1 square mile = 740 acr.
- 1 acre (4840 square yards)
= ok. 4003 mtr. kw.

MIARY WAGI

- 1 ton (157.5 stones, 2240 lbs.) = 1018.98 kg.
- 1 stone (14 lbs.) = 6.3 kg.
- 1 lb. (16 ounces) = 0.453 kg.
- 1 ounce (uncja) = 28.35 gr.

MIARY OBJĘTOŚCI

- 1 bushel (8 gallons) = 36.348 litra.
- 1 gallon (4 quarts) = ok. 4 l i 1/4 litr.
- 1 quart (2 pints) = 1.136 litra.
- 1 pint (4 gills) = 0.568 litra.
- 1 gill = 1.42 decylitra.

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW SAMOCHODOWYCH

ZNAKI OSTRZEGAWCZE

- 1 miejsce wymagające szczególnej uwagi, np. przekop, roboty drogowe itp.
- 2 poprzeczny śnieg lub wygarbienie na całą szerokość szosy, np. mostek, tor kolejki itp.
- 3 skrzyżowanie dróg bitych.
- 4 zakręt.
- 5 niezamykany przejazd kolejowy.
- 6 przejazd kolejowy zamykany.
- 7 tabliczka umieszczona pod tarczą trójkąta, oznacza odległość do podanej przeszkody.
- 8 koniec rejonu, zastrzeżonego przez żółtą tablicę.
- 9 specjalna uwaga przed skrzyżowaniem ulic, gdyż ulica poprzeczna ma pierwszeństwo przejazdu.
- 10 tabliczka z podaną ilością zakrętów.
- 11 trójkąt, oznaczający specjalną ostrożność.
- 12 krzyżak ustawiony blisko przejazdu kolejowego oznacza granicę, poza którą nie wolno zbliżać się do przejeżdżającego pociągów, lub zamkniętej bariery.
- 13 14, 15 słupy umieszczone przed przejazdem kolejowym: słup z 3 pasami w odległości 240 m. słup z 2 pasami w odległości 160 m; słup z jednym pasem w odległości 80 m. od przejazdu kolejowego.

ZNAKI ZAKAZU I NAKAZU

- 16 ruch kołowy zamknięty dla wszystkich pojazdów.
- 17 zakaz wjazdu na ulicę z tej strony (ulica jednokierunkowa).
- 18 wjazd w ulicę jednokierunkową.
- 19, 20, 21 czarna sylwetka oznacza zakaz przejazdu dla pojazdów, których sylwetka umieszczona jest na tarczy.
- 22, 23 24 zakaz ppzekroczenia oznaczonej szybkości.
- 25 zakaz przejazdu dla pojazdów o wadze ogólnej ponad oznaczoną na tarczy normę.
- 26 zakaz dawania sygnałów dźwiękowych.
- 27 zakaz wyprzedzania innych pojazdów.
- 28 zakaz zatrzymywania się nawet na chwilę.
- 29 zakaz postoju.

ZNAKI OSTRZEGAWCZE

*) Znak 9 jest jednocześnie znakiem nakazu

ZNAKI ZAKAZU I NAKAZU

ZNAKI INFORMACYJNE

34

KONIEC

35

GOŚC. 10. 14.
8. JAHOROSŁÓW

36

POSTÓJ
WŁOŚCIE
3. CAMBODIA
5. KAMBODIA

37

DROGOWSKAZY

38

39

40

41

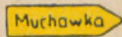
42

43

44

45

ZNAKI SAMOCHODOWE

- 30 tabliczka, oznaczająca koniec rejonu, w którym dany zakaz obowiązuje (tabliczka z napisem „początek”, oznacza początek rejonu zakazu).
- 31 oznaczenie godzin, w których dany zakaz obowiązuje.
- 32 nakazany kierunek jazdy.
- 33 nakaz zatrzymania się przed posterunkiem celnym.

ZNAKI INFORMACYJNE

- 34 miejsce parkowania pojazdów prywatnych.
- 35 tablica z oznaczeniem godzin parkowania oraz dopuszczalna ilość samochodów.
- 36 stacja pojazdów zarobkowych.
- 37 pomoc sanitarna lub podręczna apteczka.

DROGOWSKAZY

- 45 tarcze obrotowe dla regulowania ruchu na objazdach szosowych, zielona strona „droga wolna”, czerwona z paskiem białym „droga zamknięta” — ruch z przeciwniej strony.

Tablica odległości na odcinku drogowym

Pomiędzy miastami w km.	Bydgoszcz	Gdynia	Katowice	Kraków	Legnica	Lublin	Łódź	Poznań	Szczecin	Warszawa	Wrocław
Bydgoszcz	—	185	438	486	317	469	225	117	225	306	285
Gdynia	185	—	572	620	525	583	359	300	380	362	450
Katowice	438	572	—	76	246	313	213	360	543	414	175
Kraków	486	620	76	—	329	265	238	423	626	297	268
Legnica	317	525	246	329	—	499	286	206	315	426	71
Lublin	469	583	313	265	499	—	253	417	639	163	428
Łódź	225	359	213	238	286	253	—	209	457	140	215
Poznań	117	300	360	423	206	417	209	—	284	302	168
Szczecin	225	380	543	626	315	639	457	248	—	538	368
Warszawa	306	362	414	297	426	163	140	302	537	—	359
Wrocław	285	450	175	268	71	428	215	168	368	359	—

SPÓŁDZIELNIA WYDAWNICZA „WIEDZA“

Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza“ jako centralna instytucja wydawnicza PPS zajmuje już dziś czołowe miejsce w naszym ruchu wydawniczym.

Służy ona w pierwszym rzędzie celom propagandy partyjnej, a ponadto ma za zadanie zapoznanie polskiego socjalisty z najważniejszymi zagadnieniami naszej państwowości, problemami programowymi Partii i najnowszymi zdobyczami na polu społecznym i gospodarczym.

Ponadto „Wiedza“ udostępnia Czytelnikowi polskiemu nabycie dobrej książki w estetycznym wykonaniu, chcąc w ten sposób uzupełnić w jak najszybszym czasie katastrofalne straty, poniesione przez polskie społeczeństwo w okresie okupacji niemieckiej.

Poza autorami polskimi wydział wydawniczy „Wiedzy“ stara się zapoznać Czytelników z utworami najwybitniejszych pisarzy zagranicznych w tłumaczeniu polskim, w celu udostępnienia jak najszeršym warstwom, nie znającym obcych języków, dzieł literatury światowej.

W roku 1946 wydała „Wiedza“ szereg dzieł beletrystycznych, naukowych i popularno-naukowych oraz specjalnych książek dla młodzieży, a już w najbliższym czasie uruchomi nowe działy wydawnicze które zadowolą nawet najwybredniejszego Czytelnika.

W celu jak najlepszego obsłużenia klienta stworzyła „Wiedza“ szereg placówek księgarskich na terenie całego kraju, a dalsze księgarnie zostaną otwarte w roku bieżącym celem łatwiejszego zaopatrywania Czytelników na prowincji.

Dlatego też obowiązkiem każdego socjalisty jest popieranie Spółdzielni Wydawniczej „Wiedza“ przez zakup książek w księgarniach tej instytucji wydawniczej. Wzmoczone czytelnictwo w całym kraju doprowadzi może już wkrótce do umożliwienia zakupu książki dobrej po cenach dostępnych dla każdego polskiego robotnika i pracownika.

WYDAWNICTWA SPÓŁDZIELNI WYDAWNICZEJ
„WIEDZA“

„Biblioteczka Socjalisty“

- Nr 1. Cyrankiewicz J.: „Ze stanowiska Socjalizmu Polskiego“
Nr 2, 3, 4. Jabłoński T.: „Za wolność i Lud“ (Krótki zarys historii P. P. S.)
Nr 5. „Statut organizacyjny P. P. S.“
Nr 6. „W walce o nową Polskę“ — Exposé Premiera Osóbki-Morawskiego
Nr 7. Bobrowski Cz.: „Walka o chleb“ — (P.P.S. wobec bieżących zagadnień gospodarczych)
Nr 8. „1 maj przed laty i dziś“
Nr 9. Szwalbe St.: „P. P. S. wobec zagadnień nowej Polski“
Nr 11. Osóbka-Morawski Edward: „Kto podniósł sztandar „Jedności Narodu““
Nr 12. „Partia Jednolitefrontowa, Partia Niezależna, Partia Dyscyplinowana“ — (Z obrad Rady Naczelnej P.P.S. w dniu 25 sierpnia 1946 r.)
Nr 13. Rapacki A.: „Po rozmowie z przyjacielem z P. S. L.“
-

Elmer B.: „Winowajcy klęski wrześniowej“

Gardecki J.: „Było ich trzech“

Hochfeld J. dr: „My socjaliści“

Jabłoński T.: „Za Wolność i Lud“

Limanowski B.: „Historia Demokracji Polskiej“ 2 tomy

Małcużyński: „Norymberga — Niemcy 1946“

Próchnik A. dr: „Demokracja Kościuszkowska“

— „Kim był Tadeusz Kościuszko“

— „Idee i ludzie“

— „Ignacy Daszyński“

Pruszyński K.: „Droga wiodła przez Narwik“

Komitety Partyjne otrzymują rabat 30 proc.

Woleński T.: „Historia literatury polskiej“, tom I i II

Żeromski T.: „Międzynarodówka Straceniów“

Żywulska K.: „Przeżyłam Oświęcim“

CENTRALNE BIURO OGŁOSZEŃ I REKLAMY

Sp. Wyd. „Wiedza“

Warszawa, ul. Daszyńskiego 18, tel. 86-580.

Oddziały:

Warszawa, Al. Jerozolimska 121, tel. 885-05

Łódź, ul. Piotrkowska 70, tel. 222-22

Wrocław, ul. Wierzbowa 30, tel. 117

Katowice, ul. Jana 10

Gdańsk, ul. Gdyńskich Kosynierów 11

Toruń, ul. św. Katarzyny 4, tel. 2-44

Grudziądz, ul. Małogroblowa 2, tel. 12-15

oraz agentury w innych miastach Polski przyjmują ogłoszenia do wszystkich czasopism w całym kraju, przeprowadzają kampanie reklamowo-propagandową.

Dział reklamy pozaprasowej; własne pracownie artystyczno-graficzne;

Sieć akwizytorów na terenie całej Rzeczypospolitej.

ZAPISKI OSOBISTE

Nazwisko

Imię

Adres

Nr telef.

Nr dowodu osob.

Nr leg. Ubezpie. Społ.

Nr dowodu pracy

Nr leg. partyjnej

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

**WAŻNIEJSZE
DATY RODZINNE I TOWARZYSKIE**

ZAPISKI

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

5166

CZASOPISMA

1947

Drukarnia „Wiedza”, Wrocław, ul. Wierzbowa 30 — F 11788

1947-8-